

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

1895–1995

Az Erdélyi Református Theológiai Fakultás jubileuma

Pokoly József
(1866–1933)

az Erdélyi Református Egyházkerület Theológiai Fakultásán
az egyháztörténelem első professzora

1995. augusztus

VI. évf. 8. sz.

Tartalom

Atyáink bizonyágtétele

Pokoly József: Népoktatás.....367

Vasárnapi prédikációk

Csiha Kálmán: Jerikó kőfalai alatt. Józsué 6,1–5.20.....	370
Id. Fazakas Sándor: Felette nagy titok. 2Korinthus 5,17.....	372
Gálfy Zoltán: Levél Babilonba. Jeremiás 29,1.4–7.....	375
Geréb Zsolt: Vágj két kőtáblát. 2Mózes 34,4–10.....	378
Imre Lajos: A közömbösség ítélete. Jelenések 3,14–19.....	381
László Dezső: Az egyedül igaz Isten. Ézsaiás 46,9.....	384
Lőrincz István: A Lót felesége. Lukács 17,32.....	387
Werner Pfendsack: Isten látja az igazságot. 1Királyok 21,1–29.....	390
Werner Pfendsack: A határon. 2Királyok 2,1–12.....	392
Szabó László: Én meggyőztem a világot. János 16,33b.....	395
Nagy Attila: bolyai.....	398

Konfirmációra

László Dezső: Hitetlenkedő hívők vagyunk. Márk 9,24b.....399

Újkenyéri prédikációk

Bustya Dezső: A lélek éhsége. Ámós 8,11–12.....	402
Nagy István: Isten kenyere. Máté 4,1–4.....	404
Ravasz László: Kenyér és Ige. Lukács 4,3–4.....	406
Nagy Attila: anémia.....	408

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Balogh Béla: A valódi szeretet. 1János 3,18.....409

Temetési beszédek

Balogh Béla: „Semmi hatalmasság sincs a halálnak napja felett”. Prédikátor 8,8... 410
Bányai László: A boldog halál útja. Jelenések 14,13..... 411
Jánossy László: Emlékezzél meg... Prédikátor 12,3.8–9; 2Sámuel 14,14..... 413
Vékony Mihály: Temetési prédikáció. Lukács 2,29..... 414

A lapot alapította: D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Nagy László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Török-Czirmay Ágnes

Atyáink bizonyágtétele

Pokoly József

Népoktatás

Mai értelemben vett népoktatásról a XVI. s XVII. században alig beszélhetünk. Sok volt ugyan a falusi iskolák száma, mert legalább minden második egyházközségben, sőt többen is volt alkalmazva tanító, de azok jó ideig inkább latin iskolák voltak, mint nemzeti népoktatás. Még a XVII. század közepén túl is „a szép deáki tudomán”¹ volt az, melyen a gyermek írni és olvasni megtanult. Az iskoláztatásra ugyan az egyház buzdította a szülőket, de mert teljesen önkéntes volt az iskoláztatás: gyermekét leginkább csak az adta a mester keze alá, ki jónak látta, a tandíjat nem sajnálta, s aki esetleg tovább is akarta gyermekét taníttatni, fel egész a kollégiumig.

A presbyterián-puritán mozgalmak kora kedvezőleg hatott a nemzeti nyelvű elemi iskolákra, mivel a puritánusok a latin nyelvnek ellenségei voltak, és az összes tanintézetekben a nemzeti nyelvnek szerettek volna tért és uralmat biztosítani. Az „antikrisztusi nyelv” remekíróit megvetették, és inkább azt szerették volna, hogy a magyar nyelv is olyanira kiműveltesék, mint az angol, a francia, a holland stb., hogy nyelvünk irodalma is gazdagodjék.² Csakhogy ezen törekvésük ellentétben állott a kor általános felfogásával, mely az iskolát a latin nyelvért becsülte legtöbbre. A protestantizmus aláhanyatlását féltették a latin nyelv elhanyagolásától, mert, legalább az anyaországban, „minden politikai eljárások, úgy a közönségesek, mint a magánosak, kivált köz országgyűléseken, leginkább latin nyelven folytak”, és így latin nyelv nélkül a világi életpályákon boldogulni nem lehetett; amiért — mond Szilágyi B. István — „a magyar nemes ifjúságnak színét a jezsuiták kollégiumai nyelik el”.³

Azonban a puritánusoknak mégis sikerült megértetni a közvéleménnyel annyit, hogy ha a közép- és felsőbb iskolák latinsága menthető is: de már az éppen semmivel sincs indokolva, hogy a nép fiai, kik hivatalos pályára nem vágnak, a magyar nyelven való írás, olvasás és számvetés tanulásától és így általában a tanulástól is elzárassanak. Erdélyben főleg Medgyesi Pál izgatott a nemzeti, azaz az anyanyelvű elemi iskola érdekében, és neki lehet legnagyobb részben köszönni, hogy a szatmárnémeti zsinat a *leányok számára* fölállítandó nemzeti iskolákat (5. végzés) engedélyezte s felállításukat elrendelte.

A magyar nyelvű leányiskolák felállítását azzal indokolták, hogy Krisztus országában a nemek között semmi különbség nem létezik és amint a fiúk számára latin, úgy a leányok számára nemzeti iskolák állítandók, ha a hely alkalmas volta megengedi. Ugyanezt rendelik a Geleji-kánonok is (97. C.) azzal a hozzáadással, hogy ezekben nem férfiak[at], hanem „szeléd, kegyes, tisztos és tudományokban jártas nőket” kell tanítókká tenni.⁴

A nemzeti iskoláról a szatmárnémeti zsinat előtt már az enyedi zsinat is rendelkezett, meghagyván, hogy „a magyar iskolák is az írás és olvasás tanulása végett álljanak fel”. Itt nem volt megemlítve, hogy ezek az iskolák leányok számára valók, de következtethető onnan, hogy mint újaknak a felállításáról szól, holott a fiúk számára már voltak latin iskolák. Azonban nem lehetetlen az sem, hogy a mondott

¹ Csegei Wass György naplója. 4.

² Sárospataki füzetek 1857–8. 173.: „a valódi műveltségnek csak egy csöppje is nincs birtokunkban s csaknem minden irdalmat, különösen a latin, mint antikrisztusi nyelv, remekíróit megvetik”.

³ Uo. „A nemes Magyarországon a művelt, különösen latin irodalmi ékesszólásban járatlanok a hivatal s méltóság polcára egyáltalán nem emelkedhetnek.”

⁴ A nemzeti iskolák felállításáról először az 1646. jún. 3-i enyedi zsinat rendelkezett. Benkő Synopsis, Révész Figyelmező 1872. 475. A zsinat 2. végzése szerint: „A magyar oskolák is, az írás és olvasás tanulása végett, álljanak fel.”

zsinat ezen végzésének is az lett a sorsa, ami a másik kettőnek, melyek ti. a presbyterium és a diaconusság felállítását elrendelik és a pénzben kiszabandó büntetésnek az egyházban való alkalmazását „in perpetuum” abrogálják. Azaz később a nagy felbuzdulást az akadályok lehűtötték és az eredeti céltól eltérő irányba tereltek.

A magyar nyelvű népiskolák felállítását azonban csak ideiglenesen lehetett feltartóztatni. Medgyesi tovább is folytatja ez ügyben izgatását. Comenius János tekintélye és Apáczai Cseri János munkássága következtében a nemzeti nyelv, illetőleg a tanítás ésszerűsége már annyit nyert, hogy a tanítás elemeit, az írást és olvasást nem latin, hanem magyar nyelven kezdték meg.⁵ A kollégiumokban is azért állítatják fel, mint legalsó osztály, az elementariusoké. Faluhelyen ez természetesen még könnyebben ment, mivel a megszorodott iskolákat theologusokból lett mesterekkel el nem láthatván, tanítókul olyanok is alkalmaztattak, kik csak a gymnasiumot vagy ezt is csak részben végezték el, és akik ezután meg is nősültek és eredetileg is gyenge latin tudományukat elfelejtették. A tanítóság színvonalának alábbszállása a magyar nyelvű tanításnak kedvezett, habár magának a tanításnak éppen nem váltott előnyére. Hiszen sokszor a tanító még csak alig is járt iskolába és nem egy volt, ki saját nevét is csak nagy nehezen tudta papírra vetni.⁶

A népiskola eszméje Apáczainál már teljesen kidomborítva áll előttünk; szinte olyan alakban, mint amiképpen mai népiskoláink vannak szervezve. Az ún. „anyai iskola” nem a Geleji-féle „schola vernacula”, hanem valódi nemzeti iskola. Nemcsak leányok, hanem fiúk és leányok számára való, és nemcsak írás, olvasás, káté, zsoltár, hanem ezeken kívül reális ismeretek, különösen az embert környező természet megismerésére szolgáló tárgyak is tananyagának. Apáczai ennek megfelelőleg akarta a gymnasium előkészítő fokát is berendezni, mely a mai progymnasiumul szolgáló kollégiumi elemi iskoláknak felelt volna meg; azzal a különbséggel, hogy abban a nyelvek, illetőleg a latin nyelv is helyt foglalt volna.⁷ Kolozsvárt, amennyiben lehetett, legalább az elementariusok osztályának felállításával ennek megfelelően is járt el,⁸ és tanítványai rendszerét a vidékre is elvitték. Ezek mellett meg kell még említenünk Apáczainak ama felséges gondolatát, hogy az iskolázást kötelezővé kívánta tenni.

Azonban sok idő, közel félszázad esztendő telt el addig, míg Medgyesi és Apáczai eszméi anyaszentegyházunkban némileg testet öltöttek. Az eszme tehát, habár lassan, de hódított. Az 1693. évi nagyenyedi zsinat a vernacula scholák felállítását faluhelyeken újból „szíve szerint” kívánja. A fő dolog most már az elemi iskolában az anyanyelven való oktatás, ellenben a latin tanítása csak mellékes. „A mestereknek imponáltatik — úgymond a zsinat —, hogy mindenütt magyarul initiálják a tanulásra a gyermekeket: *azután meg lehet deákul is.*” Három évvel később egy másik enyedi zsinat azt rendel, hogy „olvasásra, írásra, számvetésre taníttassanak a leánygyermek is. A seniorok reá erőltessék”.⁹

Ezen határozat két nevezetes dolgot mutat, ti. hogy a Geleji-féle „nemzeti iskolák”, vagyis leányiskolák, az ő „kegyes, tisztos és tudományokban jártas” asszonytanítóikkal csak a papiroson maradtak. Hiszen érthető, hogy megfelelő nőtanítókat is bajos volt kapni, de meg az ilyen iskola helyiségére és egyéb költségére nemigen volt a legtöbb gyülekezetnek anyagi alapja. A másik dolog pedig Apáczai egyik eszméjének, a tankötelezettségnek az egyházi hatóság által való elfogadása. Ha a

⁵ Apáczai és Comeniusra nézve I. Stromp László: *Apáczai Cseri János mint paedagogus*. Budapest 1898. 110–118. *Apáczai felfogása az anyanyelvű iskoláról*. Uo. 61–2, 116.

⁶ Jellemző dolog, hogy az egyes egyházmegyei protocollumokban található reversálisok, csekély kivétellel, arról tanúskodnak, hogy a tanítóknak többnyire rendkívül rossz írásuk volt.

⁷ Apáczai ide vonatkozó nézeteit Encyclopaediája 10. rész 31. fejezetében fejtette ki. Lásd Hegedüs István: *Apáczai Cseri János pedagógiai munkái*. Budapest 1899. 57–58. Érinti e tárgyat az Encyclopaedia bevezetésében is. Uo. 31.

⁸ Fekete Mihály: *A kolozsvári ev. ref. főtanoda története*. 1876. 32.

⁹ Benkő Synopsis.

leányokat, illetőleg ezek szüleit az esperesek kötelesek voltak az iskolázásra reáerőltetni, mennyivel inkább a fiúkat. Így tehát erdélyi ref. Sionunkban már a XVII. század végén ott látunk egy nagy eszmét, Apáczai nemes, a közművelődésre nézve áldásos gondolatának megvalósulását, az általános iskolakötelezettséget. Csak egy hiányzott, ami különben ma is hiányzik nálunk, ti. az oktatás ingyenessége.

A XVII. század tehát az erdélyi ref. elemi oktatásügynek történetében két igen nagy fontosságú eseménnyel végződik, ti. az anyanyelvnek diadalmaskodásával az elemi iskolában a latin nyelv felett és a fiúk és a leányokra kiterjedő általános iskolakötelezettség kimondásával. Fájdalom, hogy e két eszme olyan időben került uralomra, amidőn egyházunk ereje s fénye erősen lejtőre jutott. A nemzeti fejedelemség megszűnése után elvesztette a korábbi állami támogatást; az erőhöz jutott róm. katolikus reactio számos egyházunkat megfosztotta fiscalis természetű jövedelmeitől; az erőszakos térítő és foglaló valláspolitikai több egyházköztségünket meggyengített vagy meg is szüntetett. A Bécsből és a jezsuita befolyás által dédelgetett oláhság Kolozs, Doboka és B.-Szolnok vármegyékben sok egyházközségünket szinte az enyészet szélére juttatott. És végül a róm. katholicizmus ellen és az anyagi megélhetésért folytatott küzdelmek annyira lekötötték egyházunk erőit, hogy ama magasztos elvek, bár az életbe teljesen átmentek, nem gyakorolhatták áldásos befolyásukat olyan erővel, mint aminő egyházunk készségéből különben kitellett volna. De még így is dicsősége maradt egyházunknak ez a két nagy fontosságú újítás, dicső alkotás: magyar nyelvű elemi iskola és általános iskolakötelezettség.

(Az erdélyi református egyház története. IV. köt. Bp. 1905. 317-322.)

Vasárnapi prédikációk

Csiha Kálmán

Jerikó kőfalai alatt

Alapige: Józsué 6,1-5.20

Bibliaviasás: Józsué 5,10-15

Íme, Józsué ott áll seregével az akkor már kb 4000 éves Jerikó hatalmas kőfalai előtt. Ezek a falak úgynevezett küklpszépfőtmények voltak. Nem malterrel voltak összerakva, hanem hatalmas kőbuckákat görgettek egymásra és a nehézkedési erő tartotta össze ezeket a látszólag bevehetetlen falakat.

Amikor megérkezik Józsué a maga seregével e falak alá, valószínűleg komolyan számba vette mindazt, amit emberileg tehet. A sereg azonban nem volt felszerelve a vár ostromára, hiszen negyvenéves pusztai vándorlás után érkeztek ide. A bevehetetlen város előtte volt, és ebben a nehéz helyzetben, amikor úgy érezte, hogy minden egyedül reá nehezedik, amikor emberileg azzal is számolnia kellett, hogy itt minden hiába történik, akkor Isten egy látomást adott neki. Így ott és akkor nagyon közel került az Úr Istenhez. Mert a látomásbeli angyal azt mondta neki: szent ez a hely, hol most állsz, vedd le a saruidat. És Józsué tudta, bizonytal tudhatta, hogy hasonló felszólítást előzetesen csak Mózes kapott, amikor Isten arra a nagy feladatra hívta el, hogy kiszabadítsa népét Egyiptomból. Józsué szívét átjárhatta az a gondolat, hogy vele most megismétlődik az, ami Mózesrel történt. Bár más időben, de ugyanannak az Úr Istennek az akaratóból és ugyanazokkal a szavakkal. Amikor azt mondta neki a látomásbeli angyal: „Ímé, kezdedbe adtam a várost” — akkor minden bizonytal előnthette szívét a bizonyosság. Ámbár nekik sincs vártó szerszámuk, jóllehet önmaguk erejéből nem számítanak túl sokat, de Isten ott van a kőfalak alatt, de Isten ott van a kőfalak felett és a kezükbe adja majd a várost.

Sokszor érkezünk mi is kemény kőfal alá. Hatalmas és komor gondkőfalak vannak, egy-egy gyász súlyos kőfala az életünkben, egy-egy bevehetetlennek tűnő álom, egy-egy szenvedés kőfala, de Isten mindig úgy rendel, hogy e bevehetetlennek vélt kőfalak alatt kerülünk közelebb hozzá. Mert aki vele indult és vele érkezik a kőfalak alá, annak Isten mindig mennyei látomást ad, mert a legsúlyosabb, a legkomorabb és legbevehetetlenebb kőfalak alatt kapja meg az Úr Isten legnagyobb ajándékát és ott kerül vele legközelebbi kapcsolatba.

Köszönd meg Istennek, ha nem érzed magad elég erősnek minden kőfal bevetelésére. Köszönd meg Istennek, ha néha-néha összeszorul a torkod az élet nagy kőfalai alatt, mert ott tudunk igazán találkozni vele, mert akkor tudunk igazán és mélyen imádkozni, mert akkor kapjuk meg mindig az ő kijelentését és erőt adó Szentlelkét, amikor magunkat a leggyengébbnek, a legösszetörtebbnek, a legreménytelenebbnek hisszük. Ilyenkor az Úr mindig megáll előttünk és mellettünk. Ilyenkor szól hozzánk az Úr, és amikor a reménytelenség kőfalai alatt átadjuk neki a szívünket, akkor kapjuk meg a legnagyobb ajándékot, akkor nő a legmagasabbra reménységünk. Józsuével is így volt. Bizonyára veled is volt már így, velem is és mindnyájunkkal volt már így, mert ha odakerülünk egy-egy ilyen nehéz helyzetbe, akkor meglátjuk, hogy Istennek gondja van az övéire. Itt és most is gondja volt népére. Azt mondta Józsuének, hogy hét napon át kerüljék a várat. Kerüljék meg naponként egyszer-egyszer. A hetedik nap kerüljék meg hétszer, és kürtöljenek és kiáltanak, és le fognak omlani a kőfalak. Milyen anakronisztikus dolognak tűnhetett a jerikóbelieknek, amikor látták a kőfalak alatt elvonulni azt a sereget. Várták, hogy a sereg ostromoljon, de a sereg nem ostromolt, csak járt körbe-körbe. Talán számolták a napokat. Lám, már hét nap eltelt; talán számolták, hogy a hetedik nap éppen hétszer járták körül a várost. Talán még mosolyogtak is ezen. Izráel népe azonban tudta, hogy mi van ebben a hetes számban elrejtve, Izráel népe tudta, hogy az életünkben a hetes szám szent szám. A hetes szám

azt jelentette számukra, hogy szentül és tökéletesen kell cselekedniök, hogy azt Isten rendelte nekik. Izráel népe nem tudta, mi lesz holnap, csak azt tudta, hogy Isten azt bírta rájuk, hogy körbejárják a bevehetetlen kőfalat, hogy imádkozzanak és énekeljenek, aztán kiáltanak és kürtöljenek. Izráel tudta azt, hogy ha Isten egyszer utat nyit számukra, akkor biztosan az övék a győzelem a bezárkózó Jerikó felett.

Sok ilyen be- és elzárkózó Jerikó van az életben. A gondok is, a gyászok is, a fáj-dalmak is, a nagy problémák is körülzárnak bennünket, de a szív is sokszor ilyen mindenki előtt be- és elzárkózó Jerikó lesz. Isten azt bírta reánk, hogy induljunk el a frigyládával, az Ő Igéjével, és imádságos lélekkel járjuk körbe a várost. A gondok, a gyászok, a fáj-dalmak nagy kőfalai alatt hadd legyenek Isten szerinti látomásaink.

Az egyház nagy gondjainak kőfalai alatt is legyen látomásunk. Legyen Istentől kapott megbízatásunk és reménységünk, hogy tudjunk elindulni, hogy tudjunk körbejárni a várost, hogy tudjunk körbejárni egy-egy szép álmot, egy-egy kemény szívet. Hétszer és újra hétszer. Tegyük ezt szentül, tökéletesen, igazán, úgy, ahogy az Úr Isten reánk bírta. Ne csüggedve és ne összetörve. Ha kikacagnak, ha megmosolyognak, ám legyen, de Isten nem kacag ki és nem mosolyog meg minket. Ha elcsüggedünk is, de ne törődjünk a magunk csüggedésével. Isten erős, Isten nem csügged el. Reánk az bíztatott, hogy járjuk körül a várost, és bízzunk abban, hogy az Úr Isten elhozza azt, hogy leomoljanak a kőfalak. Lehet, hogy van egy gyermeked, aki elszakadt tőled és csupa be- és elzárkózó szeretetlenség, de tudd körbejárni éveket, évtizedekig. Ne szűnj meg imádkozni sohasem érte. Lehet, hogy van egy barátod, egy munkatársad, aki megmosolyogja a te türelmes körüljárásodat. Ne csüggedj el, imádkozz érte. Tudd szeretni, ha megmosolyog, ha kikacag is. Tudd szeretni Istentől kapott megbízatással és szeretettel. És bízzál erősen abban, hogy egyszer majd leomlanak a kőfalak. Lehet, hogy valami szépet akarsz tenni, valami nagyot, valami Isten szerintit, de úgy látod, hogy nincs hozzá elég erőd, ne csüggedj el, imádkozz érte, járd körbe az álom városát, és bízzál benne, hogy ha te szentül, tökéletesen és igazán hétszer megteszed, akkor majd leomolnak a kőfalak.

Ezt a hetes számot nem értették a jerikóbeliek. Van sok minden, ami neked drága, de más nem érti. Lehet, hogy drága számodra egy-egy fénykép, de másnak csak egy darab papír. Drága számodra az úrvacsora kenyere és bora, másnak azonban csak egy darab kenyér és egy korty ital, de neked drága, de nekünk drága, mert bele van zárva a mennyei ígélet, a bűnbocsánat és az Úr Isten kegyelme.

A mi életünkben is sok ilyen hetes szám van, amit csak mi értünk, amit csak mi érzünk át igazán. De hogyha igazán megértjük és átérezzük azt, akkor belőle felénk árad Isten ereje és kegyelme. Ilyen volt Izráel népe számára a város körbejárása. Amikor a hetedik nap hetedszer járták körbe, egyszerre kezdtek kiáltozni, és akkor leomlottak a kőfalak. A fizika tud a rezonancia törvényéről. Amikor egy menetoszlop vonul át a hídon, akkor beszüntetik az egyszerre való lépést, mert különben a sok kicsi rezdülés összeadódik, és olyan nagy lesz a rezgés, hogy átveszi azt a híd, és ha a híd rezgésszáma megegyezik a gyaloglók rezgésszámával, akkor leomlik a híd.

Ha valaki húzogat egy hegedűvonót, akkor lehet, hogy elpattan egy pohár, ha a pohár rezgésszáma megegyezik a hegedűhúr rezgésszámával.

Jerikó falainak leomlása nyilván Isten csodája volt. Amikor én még fizikát tanultam, akkor a rezonanciát ezzel szemléltette a fizikatanár. Nincs ellentétben a kettő egymással, hiszen a fizika tüneményei is mind de mind az Úr Isten csodái.

Isten úgy akarta, hogy a kiáltás rezgésszáma megegyezzen a hatalmas kőfal rezgésszámával. Ha Isten nem akarta volna, akkor nem omlottak volna le a kőfalak.

Mi hiába akarunk kiabálni a vaskos kőfalak alatt. Ha Isten nem adja azt a csodát, hogy pont megegyezzenek a rezgésszámok, akkor nem omlanak le a kőfalak.

Hát nézzük úgy ezt a csodát, akár a fizika ismert törvénye szerint történt, akár nem, hogy Isten már előre elrejtette az időben az egyező rezgésszámokat, mert Isten azt akarta, hogy találkozzék a nép kiáltása a kőfal rezgésszámával és így megnyíljék az út Izráel fiai számára.

Hiába akarunk mi magunktól kiabálni a saját életünk súlyos épületeinek kőfala alatt, a gyászok alatt, a bánatok alatt, egy-egy szív bevehetetlen vára alatt, nem omlanak le a kőfalak. De ha Istennel indulunk, de ha Isten indít, akkor Isten gondoskodik arról, hogy találkozzanak a rezgésszámok valahol, hogy két szív rezgésszáma találkozzék, hogy az ő kegyelme találkozzék a mi gondjainkkal, a mi bűneinkkel, és hogy leomoljanak a kőfalak. Nem tudjuk mi előre kiszámítani ezeket, de sokszor csodálatosan tudjuk tapasztalni az életünkben, hogy csak úgy magától megnyílik az ég, ahogy mondta Reményik Sándor, a költő: „Álomfáidnak minden aranyágán / Csak úgy magától — friss gyümölcs terem / Ez a magától: ez a Kegyelem.”

Akkor nyílik meg előttünk sok bevehetetlen kőfal, ha alatta előbb levetettük saruinkat, mert tudtuk, hogy az a szent hely, tudtuk, hogy Istennel találkoztunk. Ha vele indulunk, ha hétszer, tökéletesen és igazán odatesszük az életünket az ő kezébe, akkor nekünk utat nyit és mi elindulhatunk az ő nyomában szeretetének örök mennyei városa felé. Ámen.

Id. Fazakas Sándor

Derecske

Felette nagy titok

Alapige: 2Korinthus 5,17

Bibliaolvasás: Efézus 5,30–32

Mai alapigénk három mondatból áll. Vegyük sorba e mondatokat, és a teljes Szentírás összefüggésében magyarázzuk meg azok hit szerinti értelmét.

I.

Azért ha valaki Krisztusban van.

Az egyik Lutherről szóló elbeszélésben olvassuk, hogy a nagy reformátor wittenbergi dolgozószobájában gyakran még éjfél után is fennmaradt. Egy ilyen alkalommal állt meg az ördög a reformátor ablaka alatt és kiáltott be: „Itt lakik doktor Luther Márton?” Amikor Luther meghallotta az ördög hangját, az ablakhoz ugrott, hirtelen kinyitotta, és így válaszolt: „Nem lakik itt! Luther Márton már rég meghalt. Itt Jézus Krisztus lakik.” Az ördög erre rémülten menekült. Luther ezzel azt akarta kifejezésre juttatni, hogy meghalt az ő őembere, hogy a régi már nincs itt, itt valaki egészen más van, mivel a bűnre nézve, mivel a kísértésekre, az ördög zaklatásaira nézve ő már végleg meghalt. Így gondolkozott Pál apostol, amikor a galáciabelieknek ezt írta: „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.”

Ha rám kiált az ördög és megkörnyékez a kísértés, mit válaszolok? Tudom-e Lutherrel együtt mondani: az őemberem már régen meghalt!? Ha meg Jézus szólít meg és hív magához, tudok-e igent mondani? Luther az ördögnek nemet mondott. Te tudsz-e Krisztusra igent mondani? Akarod-e az őembered halálát és az új embered megelevenedését? Aki Krisztusban van, az meghalt a bűnre nézve és átalment az életbe.

Mit jelent a Krisztusban lenni? Erre a kérdésre Jézus többek között a szőlőtő és a szőlővessző példázatában válaszol. Jézus a szőlőtő és mi a szőlővesszők. Amilyen valóságosan táplálja a szőlőtő a szőlővesszőt, olyan valóságosan táplálja Krisztus Isten örök szeretetével azokat, akik benne élnek. Isten csodája az, hogy az ember szőlővessző lehet a mennyei szőlőműves által a földi életbe plántált szőlőtőn. Ez nem a mi lehetőségünk és nem a mi érdemünk. Krisztus, az igazi szőlőtő arra méltóztatott bennünket, haszontalan, terméketlen vad venyigéket, hogy vele egyek lehessünk. Krisztus az, aki minket magába olt, hogy gyümölcsöt teremjünk. Ez a kiválasztás csodája! Isten a karácsonyi gyermekben aláhajolt az emberekhez, kegyelmes orcáját feléjük fordította, és befogadta őket a vele való életközösségbe. „Nem ti választottatok

engem — mondja Jézus —, hanem én választottalak titeket, és én rendellek titeket, hogy ti elmenjétek és gyümölcsöt teremjétek.”

Nem az én művem, hogy Krisztussal közösségben lehetek, hogy az ő tanítványa és barátja lehetek, de mindezt könnyen elveszíthetem és összetörhetem. Vagy úgy, hogy szőlővesszőként dísz maradok, szemet gyönyörködtető pompás ág, de nincs gyümölcs rajtam. Vagy úgy, hogy leválok a tőkéről s tőle függetlenül próbálok gyümölcsöt teremni. Ugye milyen gyakran halljuk: egyház nélkül is lehet, Biblia nélkül is lehet, Isten nélkül is lehet, vagyis a tőkén kívül is lehet élni és lehet jót cselekedni. Sok mindent lehet Isten nélkül! De Jézus egyértelműen megmondja, hogy az, amit nélküle is lehet teremni, az semmi esetre sem az az érett gyümölcs, ami az Istennel való örök szeretetközösségből származik. Az ilyen szőlővessző halálra van ítéelve. „Minden szőlővesszőt, amely énbennem gyümölcsöt nem terem, lemetsz.” Az „Uram, Uram!” kiáltás sem sokat segít. „Ha valaki nem marad énbennem, kivetetik, mint a szőlővessző, és megszárad és egybegyűjtik ezeket, és a tűzre vetik és megégnek.” A szőlővessző nem öncélból, nem önmagáért van a tőkén. Azért van ott, hogy gyümölcsöt teremjen. „Abban dicsőítitek meg az én Atyám, hogy sok gyümölcsöt teremjétek.”

II.

Új teremtés az.

Michelangelo egy alkalommal olyan márványtömböt kapott, amellyel már nagyon sokan próbálkoztak, de mindenki kudarcot vallott vele. Addig verték, ütötték, míg végül semmire sem volt többé jó. Éppen ebből az agyongyötört, meggyalázott, ütött-kopott márványtömbből faragta ki a mester a világhírű Dávid-szobrot. Amikor később azt kérdezték tőle, hogy miből gondolta, hogy ebben a meggyalázott régi kőben egy csodálatos Dávid rejtőzik, így válaszolt: „A lelkemmel láttam!”

Drága a márvány, de mennyivel drágább az ember, akinek sorsa ugyanaz, mint a márványé. Meggyalázták, megcsontolták, összetörték, s végül azt mondták: nem jó semmire. De Isten ebből a régiből egy egészen új, csodálatos embert teremtett. S ha megkérdeznénk Istent, mint a firenzeiek a mestert: Uram, honnan tudad, hogy ebben a megcsúfolt, régi emberben egy egészen új teremtés, a te Krisztusod véren megváltott és újjászült drága gyermeked rejtőzik, akkor az Úr minden bizonnyal így válaszolna: A lelkemmel láttam, mely csordultig van az ember iránti szeretettel.

Aki a Mester kezébe kerül, aki Krisztusban van, aki belőle él, legyen akármilyen öreg, új teremtés az! Ezt az új teremtést Krisztus tanítványává és barátjává fogadta. Ő mondja: „legyetek nékem tanítványaim”. Ő mondta: „ti az én barátaim vagytok”. Mi már az ő tanítványai vagyunk. De igazán akkor leszünk az ő tanítványai, ha sok gyümölcsöt termünk. Mi már az ő barátai vagyunk. De igazán csak akkor leszünk az ő barátai, ha sok gyümölcsöt termünk. Mi már szőlővesszők vagyunk. De igazán csak akkor leszünk szőlővesszők, ha sok gyümölcsöt termünk. Mekkora kegyelem! Erről az új teremtésről mondja Jézus: „Ti már tiszták vagytok ama beszéd által, melyet szóltam néktek.” Ez a beszéd az ő keresztjéről szóló beszéd, ez a megtisztulás helye és forrása. Aki Isten barátja, az „egyesbe jön”, egyesbe jön önmagával és embertársaival, de mindenekelőtt „egyesben van” Istennel. Aki Isten barátja, az „tisztába tétetett”, megszabadult bűneitől, régi enjétől, és szabaddá lett a másoknak való szolgálat számára. Az új teremtés szabad ember!

A mi őemberünk Krisztussal együtt halt meg a keresztfán. Ebből a halálból új élet támadt. A földre esett gabonamag, ha elhal, sok gyümölcsöt terem. Ez az új élet Krisztusban él tovább, és egészen hozzá tartozik. Ezt nevezi Pál Krisztusban való életnek. Aki pedig Krisztusban van, új teremtés az, azaz Krisztus által újjá lesz és örök életet nyer. A Krisztussal kezdődő újszövetségi kor velejárója az új ember teremtése, éppúgy, mint a réginek Ádám teremtése. „Az első ember földből való, földi; a második ember, az Úr, mennyből való.” Krisztus, a második Ádám, mennyből való igaz ember, őbenne és általa teremtetett az új ember, a hívő ember, aki Krisztussal él közösségben. De ez még nem befejezett, lezárt folyamat. Bár Krisztusban új élet lép be a régi világba, bár Krisztus halálával és feltámadásával megszületett az új ember,

de a régi világ még itt van, igaz, elmúlásra ítéelve, de még mindig jelen van, amelyben minden igaz keresztyén ember szüntelen viaskodik azzal, ami testtől való. A Krisztus győzelme valóságos, lezárt és kétségbevonhatatlan győzelem, de mi még egy olyan világban élünk, amelyben jelen van a bűn és a Sátán, még ha láncon is, ahogy Luther mondja: „láncra verve”. A Krisztus halála és feltámadása által való meg bennünk Isten újjáteremtő munkája. A megfeszített és feltámadott Krisztussal való közösségben valami egészen új kezdődik az ember életében, az az új, ami eddig teljesen hiányzott az életéből.

III.

A régiék elmúltak, ímé, újjá lett minden.

A Rómaiakhoz írt levélben olvassuk: „Nincsen azért immár semmi kárhóztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak, kik nem test szerint járnak, hanem lélek szerint.” Kárhózatós múltunk, régi tegnapiunk, mely felett ott lebegett Isten átka, végérvényesen mögöttünk van, előttünk pedig ott van az atyai hajlék kitárt ajtaja. Isten fátylat vetett a múltunkra, mintegy a kegyelem szívacsával végképp letörölte azt. Szabadok vagyunk! Képesek vagyunk többé nem vétkezni! Többé nem kell vétkeznünk. Lehet, de nem kell! Bár egy pillanatra sem vagyunk védettek a bűnnel szemben, de már harcolhatunk ellene. Pál kétségbeesett kérdése cseng a fülünkbe: „Ó, én nyomorult ember, kicsoda szabadít meg a halálnak testéből?” A választ ő maga adja meg a Rómaiakhoz írt levelében: „Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől.” Ezt nem egy felelőtlenül áradozó rajongó, nem egy csacsogó, bár az athéniek így nevezték az apotolt, nem egy felszínes erkölcsöcsész vagy ártatlan nyárspolgár mondja, hanem olyan valaki, aki szüntelen látja sötét múltját, azt a szörnyű mélységet, amelyből megszabadult. Pál tapasztalatból beszél: Jézus Krisztus „megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől”. Ő már új teremtés, a régi — lám — elmúlt. Otthagytá a damaszkuszi út porában. Te otthagytad-e a régi életedet a damaszkuszi utad porában? A bűnnel szemben, mely ott lapul a testben, nem elég csak védekezni, hanem szüntelen támadni kell azt. Bűn elleni hadüzenetre, életre-halálra menő harcra van szükség. De még így sem biztos, hogy a bűn gyökerei kihálnak belőlünk.

Egy öreg falusi ember mesélte, hogy amikor még fiatal volt, tele volt a kertje erdei lósóskával, amely mindent elborított és kipusztított. Félelmetes, mély és erős gyökérezetű gyom ez, mely teljesen kiéli a földet, miközben minden tápanyagot felszív belőle. Ő tudta, hogy ezektől a mélyen lenyúló gyökerektől nagyon nehéz lesz megszabadulni. Mégis hadat üzent nekik. Ahol és amikor az erdei lósóska egy-egy friss hajtását meglátta, azonnal kitépte vagy az éppen kezében levő szerszámmal kivágta. A kitartó, naponként ismétlődő, hosszú évekig tartó küzdelemnek az lett a vége, hogy a gyökerek belefáradtak a szüntelen próbálkozásba és lassan elhaltak.

Így kell visszaverni, így kell kivágni azokat a hajtásokat, amelyek a szeretetlenség, a gyűlölet, az önzés mélyen ülő gyökereiből naponként feltörnek. Pál is ezt tette: „úgy viaskodom, mint aki nem levegőt vagdos, hanem megsanyargatom testemet és szolgálóvá teszem, hogy míg másoknak prédikálok, magam valami módon méltatlanná ne legyek.” Erre csak az képes, aki Krisztusban van. Csak az ilyen lélek képes arra, hogy harcoljon a bűn ellen és közben jól cselekedjék.

„Mert akiket az Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai.” Isten Lelke spiritusz rektor, „vezérlő erő”. Isten Lelke „hajtóerő”. A II. világháborúban kiemelkedő stratégiai jelentősége volt az üzemanyag. Volt eset rá, hogy a legmodernebb hadifelszerelést azért nem lehetett bevetni, mert a döntő pillanatban nem volt üzemanyag, hajtóerő. Isten bennünk lakozó Szentlelke ilyen hajtóerő, sőt még ennél is több, vezérlő erő. Konkrét esetekben naponként akar vezetni és kormányozni. Isten Szentlelke teszi lehetővé, hogy többé ne vétkezzünk, hogy a test cselekedeteit megöljük, hogy ne test szerint éljünk, hanem lélek szerint. Akik Krisztusban vannak, akik új teremtések, azok Isten gyermekei. Isten gyermekeinek spiritusz rektora pedig a Szentlélek. A mozdonyvezető ide-oda tolat. Tulajdonképpen nem is ő tolat, hanem a mozdony. Ő csak

ott áll a műszerfal előtt, figyel és irányít. Így vagyunk az Isten bennünk lakozó Szent-lelkével. Ő indít, visz ide és oda, készlet és megnyitja szánkat, hogy Istent Atyánknak szólítsuk. Mi a fiúságnak lelkét kaptuk, aki által ezt kiálthatjuk: „Abba, Atyám!”

Pál írja az efézusbelieknek, hogy „...valátok régen sötétség, most pedig világosság az Úrban, mint világosságnak fiai, úgy járjatok”. Aki Krisztusban van, az nemcsak az ömberével, a bűnös énjével szakít, de szakít azzal a régi világgal is, melyhez ezer szállal kötődött. A megtérés nem csupán belső, lelki folyamat. A megtérés az egész embert érinti, a maga teljes létében. Ezt maga Krisztus hangsúlyozta az ő követésére való felhívásában. Amikor Pál azt mondja, hogy „valátok régen sötétség, most pedig világosság az Úrban”, akkor éppen ezt a megtéréssel együtt járó teljes szakítást hangsúlyozza. Csak akkor veszi észre a világ, hogy mi a világosság fiai vagyunk, ha egészen mások leszünk, mint a világ. Ebben az esetben a világ felmondja a velünk, a világosság fiaival való közösséget, mert a sötétség gyűlöli a világosságot és nem fogadja be azt. Ezt az elszakadást, különválást azért hangsúlyozza Pál, mert tudja, hogy Isten népe szüntelenül ki van téve annak a veszélynek, hogy megtorpan, visszalép és nemet mond Urának. Ez a veszély csak akkor múlik el, ha a Krisztushoz tértek az őket körülvevő sötét világban is a világosság fiaiként járnak.

A régiek elmúltak, ímé, újjá lett minden. Nálad elmúltak-e a régiek? Meghalt-e az ömbered? Levetted-e a bűn ruháját? Vagy új posztóval próbálsz azt foltoztatni? Még mindig úgy gondolsz, hogy lelked ó tömlője kibírja az új bor, a kegyelem és az isteni szeretet evangéliumának feszítő erejét?

Vedd ajkadra a zoltáros imádságát: „Tiszta szívet teremts bennem, ó, Isten, és az erős lelket újítsd meg bennem”, hogy én is új teremtés lehessen és maradjak mindörökkre. Ámen.

Gálffy Zoltán

Levél Babilonba

Alapige: Jeremiás 29, 1.4-7
Bibliaolvasás: Jelenések 2, 1-7

Jeremiás levelet küld idegenbe szakadt testvéreinek.

Mennyire tudunk várni egy levélre és mennyire tudunk örülni egy levélnek. Mennyire emlékezetünkben marad egy-egy levélnek az emléke. Mennyire csodálkoztak a bennszülött indiánok, amikor a megszálló spanyolok hazuról levelet kaptak és elmondták nekik, hogy otthonról mit tudtak meg. Milyen csodálatos Anyegin levele, és milyen felejthetetlen a levélária.

Feltehetően mindez hozzájárult ahhoz, hogy a kegyesség gyakorlásában a szerző ezt írja a Szenczi fordításában: „Mindazt, amit a bibliából olvasol, úgy olvasd, mint Istennek az égből hozzád küldött levelét... Szabjad két kiváltképpen való dologra: úgymint hitednek megerősítésére és megtéréseid nevelésére.”

Itt és most Istennek ez a levele valóban levél. Levél a levélből. Igazi levél, amit magunkra kell szabni.

És jönnek a bajok, a nehézségek. Magunkra szabni ezt a levelet? Rendkívül vonzó, és szinte menekülni sem tudunk e kísértés elől. Mit üzenhet Isten időszerűbbet, élet-bevágóbbat, fontosabbat nekünk — az itt és most élő egyháznak, népének —, mint ezeket a sorokat. Ez mind igaz. De kísért valami, ami ezt az üzenetet aprópénzre váltja és devalválja, értékét veszti, vagy az értékét kicseréli. Valami, ami annyira leköti figyelmünket, hogy nem vesszük észre a legfontosabbat.

Miről van szó?

Egy nép tragédiája után az otthon maradt próféta bátorító levelet küld.

I.

Íme a körülmények a Jeremiás könyve, a 2Királyok könyve és a fennmaradt agyagtáblák alapján.

Jeremiás ifjúkorában látja, hogy északon, a Tigris és Eufrátesz folyók világában egy új világbirodalom van kialakulóban. Júdának, a kis ütközőállamnak figyelnie kell minden rezdülést. Az egyiptomi gazdát fel kell cserélnie az újjal. Jojákim király inkább hallgat hűzelgő tanácsadóira, mint a prófétára. Megtagadja az adót az új nagyhatalomtól. Jeremiás figyelmezteti: ebből tragédia születik. Be is következik. A káld trónörökös kitűnő hadvezér, és 605-ben Kárkemisznél megsemmisíti az egyiptomi sereget. Júda királyát leváltja, és az előkelő réteget, katonákat, iparosokat — főleg ácsokat — és a földművesek közül is sokakat több száz kilométerre egy körülzárt területre deportálja. Az addig rabszjóra fűzött népet szabadon engedték, de a vidéket őriztették. Fennmaradtak az agyagtáblák, amelyek a királynak szállított élelmekről tanúskodnak.

A deportálások vissza-visszatérő jelenségek lettek a kegyetlen emberi történelemben.

Akkor Jeremiásnak azt mondták: ha akar, otthon marad, ha akar, a foglyokkal megy. Maradt. Növelte a népszerűtlenségét, mert mindig mást mondott, mint a népnek tetszelgő nemzeti próféták. A legnépszerűtlenebb próféta volt, hogy majd halála után a legnépszerűbb legyen.

A történelem képlete világos: az izráeliták kényszerből elhagyták Izráelt. A történelem fordítva is tanúskodik: más esetben Izráel, az ország hagyja el kényszerből az izráelitákat. A nép marad, az országnak mennie kell. A történelem leckéje azonos. Ugyanaz a kérdés tevődik fel: kinek van igaza? Lehet-e igaza a népszerűtlent hirdető prófétának? Még fájóbb és még nehezebb a válaszadásunk, ha történelmünket hívjuk tetemre tanúságul. Még inkább ide kötődnek gondolataink, ha arra gondolunk, hogy a száműzött Rákóczi a veszített kuruc felkelés után milyen bátorító leveleket küldött Lengyelországból, XIV. Lajos udvarából és Rodostóból. Hogy az elbukott 1848-as forradalom után miket írt haza Kossuth és Trianon után mennyire szükség volt a bátorító jó szóra! — Mint akkor, amikor az ország ment el, omlott össze és az itthonmaradottak szorultak biztató levélre.

A családok szétszakadtak, mint Izráelben.

Az idegen világok nyelvi nehézségei akadályozták az életet.

Babilonban nem volt templom és nem volt oltár. Megszűnt a gyülekezet összefogó ereje. Más hitek és más közösségek lettek úrrá a környezetben.

Egy csodaváró maran atha lett úrrá mindenek fölött. Meddig még? Nem tarthat sokáig!

Nem volt véletlen Mohács után a reformátorok párhuzama: Isten egyformán büntette ezt a két népet minden hűtlenségéért, és egyformán jutalmazta minden hűségéért. Szkárosi Horváth András énekelte ezt.

Babilonba két követ érkezik. Feltehetően az adót hozták a káld udvarba. Hozzák a levelet, amiben megint népszerűtlennek tűnő tanácsok vannak. Azok voltak ezek ott Babilonban, azok maradtak nagy nemzeti katasztrófáink után, és azok ma is. Éppen ezért figyeljünk a részletekre.

II.

Mi volt az üzenet?

1. Tegyétek félre a meddő nosztalgiát, a múlton való merengést. Minden fölöslegessé válik egyetlen nagy parancs előtt, amit Isten üzen oda Jeruzsálemből: Megmaradni! Hogyan?

a) Építsetek házakat és lakjatok benne.

Adjátok fel a nomád sátorlakást. Kőházakat építsetek, hogy csodálkozzanak a káldeusok: íme, itt is otthon érzitek magatokat. Jerikóban ástak ki ebből az időből

való házakat. Ott fenn északon bizonyára szegényesebb volt minden. De megvolt a lehetőség a háziállat tartásának és az életbe való meggyökerezésnek.

b) Kerteket plántáljatok és egyétek azoknak gyümölcsét. Milyen fájó lehetett ezt olvasni a fogságban! Aki fát ültet, az számít is annak gyümölcsére. Aki erre számít, annak években kell gondolkodnia.

Öregasszony kurtjébe ültettem fát. Szomorúság látszott a szemén: én ennek gyümölcséből nem fogok enni — talán te! A fa figyelmeztet az elmúló életre. A feltartóztathatatlan időre.

A XVI. században zsinataink előírták, hogy a lelkipásztornak különös gondot kell viselnie a szőlőültetvényekre. Ha valaki eltávozott, ezt kellett számba adnia. Az utód nagyrészt ebből élt. Nem lehetett elpusztítani. Az élet folytonosságát szimbolizálta. Azt aényt, hogy nem velem kezdődött és nem velem ér véget a gyülekezet élete.

Milyen emelkedett a Luther mondata: Ha úgy tudom, hogy holnap jó az Úr, akkor ma még ültetek egy rózsafát!

c) Vigyázzatok a családra az idegenek között. Vegyetek feleséget, menjetek férjhez, alapítsatok családot. Szüljétek gyermekeket és szaporodjatok. Ne csak megmaradjatok, de szaporodjatok is.

Könnnyen felkiálthatnánk: milyen reálpolitika! De nem az, hanem prófétai szó. Ha él a család, akkor sehol semmi baj nem adódhatik. Bármilyen szűk és kicsi legyen is a családfa, de be tudunk húzódni védelmező árnyékába.

Családnevelésről és családszociológiáról beszélünk napjainkban. Közben nincs gyermek, sínylődnek iskoláink.

A babiloni zsidóság más példát szolgáltat. A fogságban három generáció váltotta egymást. Az első fogságba menők unokái és dédunokái kerültek haza 70 év múlva. Az új templom felszentelésén 515-ben csak a negyedik generáció vehetett részt. Jeremiás levelében ez áll: éljétek és vigyázzatok, hogy legyen kinek felszabadulni, hazajönni! Jeremiás szava volt ez? Igen! De az övén keresztül maga Isten szava.

A történelem egy dologról tesz megfellebbezhetetlen tanúságot: nagy népek tűntek el, mert széthullott valami, ami a családot és a megmaradást jelentette. Figyelmeztetés a fehér embernek: nagy népek szaporodnak olyan ütemben, ami a fehér faj számára kihívás és a megmaradás veszélyét jelzi.

Idéznünk kell, ahogy kezdődik a levél: Seregek Ura, Izráel Istene a foglyoknak Babilonba...

d) De van még egy mindennél népszerűtlenebb üzenet: Imádkozzatok Babilon jólétéért, és munkálkodjatok azon.

Mi ez? Mit mondhat ez számunkra? Az alkalmazkodás hatyúdala? Próféta diplomatizálás? Valami, amit itt nálunk valaki így fogalmazott meg: a nád kettétörök, de a fű meghajlik a viharban? Egyik sem. Egészen másról van itt szó. Jeremiás tudta, hogy mindez népszerűtlen. Tudta azt is, hogy sokan nem értik őt. Még akkor sem, amikor láthatóan, cselekedetekkel is beszélt.

Amikor az Egyiptom-párti nép és király megtagadta az adót és feltartóztathatatlanul közeledtek a káld seregek, akkor jármot vett a nyakába. Ne álljatok ellen a káld seregeknek. Nem szabad elpusztulni!

Eltelik 10 év, és következik a második ostrom. Mindenki tudja, hogy a káld sereg előtt nincs ellenállás. Minden elveszett! És Jeremiás 17 ezüstsekelért megvásárolja unokaöccse földjét. Mert aki földet vásárol, az a jövődjét vásárolja meg.

Milyen keserűség számunkra olvasni a 27,17-et: „Hódoljatok meg, és életben maradtok... visszahozlak és összegyűjtelek titeket” (29,14).

III.

Következik a legfontosabb kérdés: helyes-e ezeknek a végső konklúzióknak az ilyen levonása? Helyes-e azt mondani, hogy helyzetünk pozitív vagy negatív vonatkozásban hasonló mindehhez? Helyes-e azt mondani, hogy milyen népszerűtlenek ezek a kérések? Helyes-e mindent a napi események elmúló fényében szemlélni?

Van-e hitünk és bátorságunk mindezek után kiejteni ezt a mondatot: Jöjjön el a te országod?

Ezen múlik minden. Ha nincs, akkor Jeremiás üzenete egy lejátszódott eseménysor visszhangja. Történelmi megítélés. Alkalmazkodás. Diplomataizálás. Hatalmak közötti evickélés. Nem isteni üzenet, hanem történelmi lecke, történelemfilozófia, és nem az egyetlen bölcsesség.

Tegyük így fel élesen és félreérthetetlenül a kérdést: Vajon Jeremiás egy negyedszázad történelmének napi politikáját üzte? És ez a napi politika jelenségeiben ismétlődni látszik? Ha ezt látjuk benne, akkor azok a nemzeti próféták és papok maradunk, akik nem értették meg Jeremiást, és akik feltehetően élete végén az életét követelték. Hova vezetnek az érthető gondolatok? Mi az utolsó szó e kérdésben?

1. Hiszem-e, hogy Isten mindennek Ura? A történelemnek is. Milyen fokon hiszem ezt? A magamat megnyugtató frázisok fokán, vagy a perzselő, fenséges igazság fokán? Még akkor is, ha ez az igazság döntés elé állít, perzsel és gyakran úgy látszik, hogy magam ellen, bűneim ellen is létezik.

Isten mindennek Ura, enélkül csak kis győzelmek és kis bukások vannak, de nincs végső révbe jutás.

Szembesüljünk önmagunkkal: ez után a perzselő prófécia után, ami húsunkba mar, nem megerőtlenítése mindennek az, ha egy más országra hivatkozom? Ha ez így van, nem értjük Jeremiást.

2. Isten országában nem építenek házakat, nem ültetnek kertet, és nem alapítanak családot. De ott van az élet fája.

Alatta együtt lehetünk Istennel.

Döntsük el, mi fontosabb: beleveszni napi gondjaink hínárjába, vagy följe szárnyalni és együtt lenni Istennel?

Jeremiás válasza nem kétséges. Ámen.

Geréb Zsolt

Vágj két kőtáblát

Alapige: 2Mózes 34,4–10

Bibliolvasás: 2Mózes 33,18–23

Isten csodálatos jelek által vezette ki Izráelt a szolgaság házából, Egyiptom földjéről. Kinyújtotta kezét feléjük, Istenük lett, és népévé fogadta őket. Istennek ez a kegyelmes lehajlása a kicsiny, jelentéktelen néphez, mely a legszegényebb volt a szegények között, valóban megfoghatatlan csodának nevezhető. Hogyan kellett volna e kicsiny csapatnak Isten tettére válaszonnia? Nem az lett volna-e a természetes, hogy Isten nevének végnélküli magasztalására fakadjanak? Nem az lett volna-e a kötelességük, hogy életüket hálaáldozatul az Úrnak szenteljék? Vagy legalább elkötelezzék magukat parancsolatainak megtartására?

De Izráel népe hűtlenséggel, hálátlansággal és gúnyolódással válaszolt. Egyszóval nagyon emberi módon feleltek Isten jótéteményeire. Mint egy karikatúrasorozat utolsó képe áll előttünk az aranyborjú imádásának a jelenete. Itt tetőzik Izráel pártolása, emberi gyengesége. Miközben Mózes a hegyen időzött, egy aranyborjút öntettek ékszereikből, és a láthatatlan, a felhők mögé rejtőzködő Úr helyett, e látható szobrot fogadták el istenüknek. E szobor előtt áldoztak, vigadoztak, és körtáncot lejtettek.

A bálványimádás mámore azonban nem tartott soká. Amikor kijózanodtak a kábultságból, másnapos fejjel és megrémült szívvel ezt kérdezték: Vajon mit fog most Isten cselekedni? Meg fog-e minket semmisíteni? Vagy magunkra fog hagyni? A nép azonban tudta azt, hogy Isten utóbbi válaszlépése azonos lenne megsemmisülésükkel.

Amikor a pusztában vándorló sereg már semmire nem számíthatott, Isten az ő értetelen türelmével újra lehajolt hozzájuk. Amikor már semmit nem remélhettek, Isten felkínálta nekik az újrakezdés esélyét és megajándékozta őket az élet lehetőségével.

Az elhajlott és eltévedt Izráellel újra szövetségre lép, újra megajándékozza népét a Tízparancsolattal, a törvény két táblájával. Erről szól a most felolvasott Ige. Mózes második könyvének ez a szakasza azért olyan jelentős számunkra, mivel itt különös nyomatékot kap az a tény, hogy a szövetségkötés cselekménye Isten kegyelmi tette. Isten megbocsátotta a nép hűtlenségét, és újra szeretetének közösségébe akarja vonni az izráelitákat. Ezért parancsolja Mózesnek: „Vágj két kőtáblát, hasonlókat az előbbiekhez, hogy írjam fel azokat a szavakat, amelyek az előbbi táblákon voltak, amelyeket széttörtél. És légy készen reggelre, és jöjj fel reggel a Sínai-hegyre, és állj ott elől a hegy tetején.” Vajon jól hallottuk? „Vágj két kőtáblát, hogy írjam fel azokat a szavakat, amelyek az előbbi táblákon voltak.” Ez azt jelentené, hogy Isten újra akar élesíteni egy olyan szövetséget, amelyet már egyszer megkötött, és amely időközben érvénytelenné vált a nép bűne miatt? Nem. Istennek nem ez a szándéka! Ő nem úgy cselekszik, mint az emberek egymás között: ha ti nem akarjátok, akkor magatokra vesetek, én máshoz fordulok. Isten nem így gondolkodik. Ő sokkal inkább azt mondja: ti visszavontátok az adott szót és elrontottátok a szövetséget, megszegtétek a játékszabályokat, én azonban még egyszer előlről akarom kezdeni az egészet. Isten nem adja fel üdvözítő tervét a keserű tapasztalatok ellenére sem. Már itt beigazolódik Ézsaiás próféta kijelentése Isten hűségéről: „Mert a hegyek eltávoznak és a halmok megrendülnek, de az én irgalmasságom tőled el nem távozik és békességem szövetsége meg nem rendül” (54,10). Pál apostol pedig újra és újra Istennek e kegyelmére emlékezik. Ebből a rendíthetetlen irgalomból meríti reménységét a zsidó nép jövődjére nézve: „Megbánhatatlanok az Istennek ajándékai és az ő elhívása” (Róm 11,29). Reánk nézve pedig ez azt jelenti, hogy Isten nem engedi el azoknak a kezét, akikkel a keresztségben egyszer szövetségre lépett. Mi elszakadhatunk, könnyelműen és balgán kitéphetjük kezünket Isten szorításából, ő azonban nem enged el minket. Ő nekünk is lehetővé teszi, hogy újakezdjük a vele járó életet. Olyan emberek, akik önhibájukból vagy kényszerítő körülmények miatt kiszakadtak Isten gyülekezetéből, az egyházból, most újra megtapasztalják az atyai ház melegét, Krisztus megbocsátó szeretetét. Bizonyára minden erdélyi egyházközség gyarapodott olyan hívekkel, akik az elmúlt negyven év alatt nem járhattak templomba a régi rendszer egyházellenes politikája miatt. Isten házában sok lakóhely van, ő mindig örvendezik a kilencvenkilenc mellett az eltévedt juh megtérésén.

„Vágott azért Mózes két kőtáblát, és felméne a Sínai-hegyre, amint az Úr parancsolta neki.” Figyelemre méltó, hogy Mózes nem saját kezdeményezéséből cselekszik, hanem Isten parancsolata alapján. E körülmény kiemelése által a szentíró hangsúlyozni kívánta azt a tényt, hogy az elkövetkező jelenetnek, a szövetségkötés aktusának Isten a főszereplője. Ő hívja fel Mózeset, ő jelenti ki magát a nép vezetőjének. Mózes csak némán követi Isten meghagyását, engedelmesen felviszi a hegyre a két kőtáblát és várja Isten alászállását. A hegy tetején most következik a nagy találkozás. Közbenjáró imádságában Mózes azt kéri Istentől, hogy mutassa meg neki az ő dicsőségét (33,18). Az Úr akkor a következő ígéretet tette az ő szolgájának: „Megteszem, hogy az én dicsőségem a te orcád előtt menjen el.” Ezt az ígéretét váltotta be Isten, amikor leszállt a felhőben és elvonult Mózes előtt. A szentíró azonban itt nem használja még egyszer a dicsőség kifejezést. Isten akkor is rejtve marad az ember előtt, amikor kijelenti magát. A felhő az Úr jelenlétét jelzi, de egyben el is takarja Isten dicsőségét. Isten orcájának a látása nem adatik meg az élő embernek. Még az új-szövetségi gyülekezet sem láthatja közvetlenül Isten dicsőségét, csupán Krisztus által, aki Pál apostol bizonyágtétele szerint „az Isten képe” (2Kor 4,6). Isten szemtől szemben való látása a keresztyén ember reménységének a tárgyát képezi. Most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre. Mi hitben járunk, nem látásban. A felolvasott Ige alapján Isten dicsőségének a látása Mózes számára abban állt, hogy még egyszer betöltheti a közbenjáró szerepét a szövetségkötés szent cselekvésében. Kérésére Isten megengedi neki, hogy ő adjon hírt a népnek a megújított szövetségkötés tényéről.

Mózes nem látja Isten orcáját, azonban hallhatja és hallja azt a szót, mely által kijelenti az Ő jóságát: „Az Úr, az Úr, irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú és igazságú, aki irgalmas marad ezerziglen, megbocsát hamisságot, vétket és bűnt, de nem hagyja a bűnöst büntetlenül, megbünteti az atyák álnokságát a fiakban, és a fiak fiaiban harmad- és negyedziglen.” Így tett bizonyosságot Isten önmagáról, így jelentette ki a Sínai-hegyen az Ő lényének titkát. A bibliaolvasó ember azonnal felismeri, hogy ez a szót milyen nagy hasonlóságot mutat a tizedik parancsolatot bevezető Igével: „Én az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földéről, a szolgálat házából.” Minden attól függ, hogy megismerjük azt az Istent, aki törvényt ad Izráel népének. A törvény kijelentését mindkét esetben megelőzi Isten kegyelmes voltának, szeretetének a proklamációja. Isten úgy mutatkozik be népének, mint irgalmas, kegyelmes és igazságos Úr. „És könyörülök, akin könyörülök, és kegyelmezek, akinek kegyelmezek” (33,19). Ez a kegyelem képezi Izráel és Isten szövetségének az alapját. Izráel történetének folyamán százszor és ezerszer felbomlott volna ez a szövetség, ha nem Isten nagy irgalmasságában gyökerezik.

Isten legbensőbb lényét azonban csak akkor ismerjük meg, ha a Sínai-hegyi kijelentés második részét is figyelembe vesszük. Isten nemcsak irgalmas, hanem igazságos is, aki megbocsátja a hamisságot, de nem hagyja a bűnöst büntetlenül, aki megbünteti az atyák álnokságát a fiakban.

Kezdjük a magyarázatot a mondat első felével. Isten megbocsátja a hamisságot, a vétket és a bűnt. Ezáltal leveszi népéről a múlt terhét, a bűntudat nyomasztó súlyát, és ezzel együtt megnyitja a jövőt előttük, szabaddá teszi az új célok felé vezető utat. Újszövetségi nyelven szólva, a bűnbocsánat hirdetését nyomban követi az engedelmességre való hívás, a „kövess engem” felszólítás is. Jézus azért bocsátja meg a paráznák, a vámszedők bűnét, hogy közösségbe vonja őket Istennel. A mondat második felének a megértése több gondot okoz nekünk. A mi véleményünk szerint a büntető Isten képe ellentmond a kegyelmes, megbocsátó Isten képzetének. Az ószövetségi gyülekezet tapasztalata szerint az irgalmasságot cselekvő Úr egyben féltőn szerető Isten, aki szenedélyesen szereti szövetséges népét, és ezért nem tud közömbösen viszonyulni azokhoz, akik megszegik a közösségi rendet és a szövetségi hűséget. Az Ige ezért hangsúlyozza azt, hogy Isten megbünteti az atyák álnokságát a fiakban harmad- és negyedziglen. Erre azért van szükség, hogy Izráel fiai, akik újra szövetségre léphettek Istennel, ne felejtsek el azt, hogy egyszer Isten ítélőszéke elé kell állniuk és felelniük kell mind az apáik, mind a saját vétkeik miatt. Akik azonban bíznak Isten kegyelmében, azok felemelt fővel várhatják az igaz bíró megjelenését.

Így felelt akkor Isten a nép elhajlására. Ezzel a türelemmel és ezzel a kegyelemmel felelt később a keménynyakú népnek a próféták által. Ugyanezzel az irgalommal hajol le az egész emberiséghez az idők teljességének beköszöntésekor. Az Ő kiapadhatatlan szeretete Jézus Krisztusban testté létele, szolgálata és szenvedése által lett nyilvánvaló. Pál apostol! a Filippi levélben ezt így fejezi ki: „Aki mikor Istennek formájában vala, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy Ő az Istennel egyenlő, hanem önmagát megüresíté, szolgálai formát vévén fel, emberekhez hasonlóvá lévén” (Fil 2,6).

Hogyan felelünk mi Isten felénk fordulására? Vajon tudjuk-e magasztalni a nevét azokért a „nagyságos tettekért”, melyeket az egyetemes egyház, a református egyház, a magyar református egyház életében véghezvitt? Tudjuk-e magasztalni Istent azért a hűségért, mellyel minket évtizedeken keresztül a pusztában vándorló néphez hasonlóan hordozott.

Mózes a nép képviselőjében felelt az Úr kijelentésére. Nagy sietséggel a földre borult, lehajtotta fejét, imádtá és dicsőítette az Urat, akihez bocsánatért esedezett a Sion hegyén. Arra kérte az Urat, hogy orcájának jelenlétével járjon velük, járjon közöttük, őrizze és oltalmazza meg őket útjukban. Isten meghallgatta Mózes közbenjárását, szövetséget kötött a néppel, és ígéretet tett arra nézve, hogy csodákkal és jelekkel fogja megbizonyítani a nép előtt kegyelmes szeretetét.

Mózes válasza ma is példamutató erővel bír. Arra buzdít minket, hogy mi, akik naponta sokkal több ajándékot veszünk el Isten kezéből, boruljunk le naponta az Ő

színe előtt és zengjünk állandó dicsérő és hálaéneket az elvett javakért. Azzal a fogadalommal imádkozzunk Isten irgalmáért, bűneink bocsánatáért, hogy mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek. Adjunk hálát azért, hogy Isten Jézus Krisztus által mindennap megajándékoz minket az újrakezdés lehetőségével. Imádkozzunk azért, hogy bennünket is az Úr vezessen nap mint nap, hétről hétre. Kérjük szüntelen, hogy járjon előttünk és közöttünk orcája fényességével, hogy vezessen minket az ő akarata által az élet minden területén.

Kierkegaard dán filozófus mondásával fejezzük be a mai alapige magyarázatát: Kétféle keresztyén ember létezik: az egyik csoportba Jézus követői tartoznak, a másikba Jézus csodálói. Az utóbbiak Jézus követőinek kevésbé nemes változatát képezik. Vajon melyik csoportba akarsz tartozni? Jézus követői közé vagy Jézus csodálói közé? Ha az első csoportot választod, akkor ne csak messziről figyeld Jézus útját, hanem indulj el azon az úton, melyen ő jár. Ámen.

Imre Lajos

A közömbösség ítélete

Alapige: Jelenések 3,14–19

Bibliailvasás: Jelenések 1,7–20

Az ókori ember előtt az egyik legtiszteletreméltóbb tulajdonság és legkívánatosabb helyzet az volt, amikor a körülötte elterülő világ dolgait egyenletesen, nyugodt lélekkel tudta szemlélni. Amikor nem háborította sem a tudomány embereinek a vitakozása, akik fanatikus lelkesedéssel és hittel ragaszkodtak a maguk véleményéhez, és nem csábította az sem, amit az életben el lehet érni, amikor közömbösen és vállvonogatva nézte a társadalmi és politikai élet harcait és távol tartotta magát minden felesleges és káros szenvedélytől. Pilátus ennek a világnak volt az embere, aki végtelenül felette érezte magát úgy Jézusnak, aki szinte túlságos komolyan és túlságos fanatizmussal állott az igazság mellett, mint a néptömegnek, amely megvetésre méltó gyűlölködéssel akarta halálra juttatni azt, aki semmi halálra méltó dolgot sem cselekedett. Pilátus szerint nem is bizonyos, hogy van igazság, mely érdemes lenne arra, hogy érte akár magunk haljunk meg, akár mást vigyünk a keresztre. A világ, amely a Horatius költeményeiből táplálkozott, ahol a csendes magányt, a világtól való elvonultságot és a rendezett állapotok örömét látjuk megénekelve, nem is magasztalhattott mást, mint azt a közömbösséget, amely nem hagyja magát boldog nyugalmában megzavartatni és békésen várja, hogy egyik nap teljen a másik után.

Ezzel a világgal szemben állt a keresztyének csoportja. Azoké, akik nem a békés világ boldog élvezői, hanem a megvetettek, az üldözöttek, a semmi nélkül valók. Ezek nem vonulhattak vissza a közügyektől gazdag pártfogók révén kapott falusi birtokokra, hogy ott kényelmes elvonultságban szatfrákat írjanak a közélet ferdeségeiről, nem magasztalhatták lelkes ódáiban a gazdag és előkelő művészbarátokat, nem tölthették az időt a múlt felemelő emlékein merengve. Ezek a küzdelem és a szenvedés életét élték. Gyilkoltattak minden napon, olybá tekintették őket, mint a vágójuhokat; verést, tömlőcöt, kínokat és halált szenvedtek, megaláztatásokat és arculcsapásokat kaptak. És mindezt nem magukért szenvedték, hanem mert benne álltak egy harcban, egy olyan harcban, amelyről a Horatiusok és Maecenasok nem tudtak semmit, amelyet az igazság felett vállat vonó Pilátusok nem is sejtettek, de amely mégis itt folyt a világban, és amely döntött a világ sorsa felett. Rómában éltek, ahol a világ közép-pontja volt, ahol székelt a nagy parázna, a bálványimádás, a nagy Babilonban, amelynek ítéletéről olyan félelmes erővel ír a Jelenések könyve. A városokban éltek, ahol a mindennapi élet árja zúgott és ezerféle tanítás, elmélet, bölcsesség próbálta megragadni a lelkeket, ahol orgiáit ülte a bűn és mindennap áldozatul kívánt közülük valakit.

Lehetett-e itt valakinek ebben a harcban közömbösnek maradnia? Lehetett-e valaki, aki erről a harcról azt mondja: ez nem tartozik reám, ezt vívják meg mások, mikor itt nem érdekekről, nem gondolatokról, nem igazságokról volt szó, hanem egyetlen dologról: Isten ügyéről, aki megkezdte a maga munkáját, országának előkészítését ezen a világon? Vajon nem szegény, nyomorult, embernek is alig nevezhető ember volt az, aki ebben a harcban közvetítő álláspontot akart elfoglalni és ráhagyta a többiekre, hogy vívják meg azt, ahogyan tudják?

Ezért van, hogy a keresztyénségben Isten ügyének nincs veszedelmesebb ellensége, mint a közömbösség. A közömbösség a pusztuló kor terméke, a tehetetlenné vált, semmi újra nem képes ember állapota, aki már képtelen ragaszkodni a régihez, de éppen olyan képtelen megragadni az előtte álló új parancsot. Az olyan kor, az olyan egyház, az olyan gyülekezet, amelyben a közömbösség elharapózik, halálra van ítélve, mert tehetetlenségében elszakadt az élettől. A Krisztus harcában azért nincsenek közömbös emberek, csak barát vagy ellenség van. Vizsgáljuk meg Isten Igéje alapján, hogyan fenyeget minket ez a bűn és hogyan lehet ettől megszabadulni?

Nem az ellenség az igazán veszedelmes a Krisztus ügyére, hanem az óvatosak, a közömbösek, az állást nem foglalók, a kockáztatni nem merők, a magukat nehézségeknek kitenni nem akarók. Ezekre szól itt az ítélet, s ettől a bűntől akar ezzel Isten Igéje megóvni bennünket.

I.

A közömbösség bűnébe akkor eshetik az ember, mikor meg van elégedve önmagával és a helyzetével. A laodiceabelieknél ez az eset állt fent. „Gazdag vagyok, meggazdagodtam” — mondta a gyülekezet —, semmire nincs szükségem. Nem tudjuk, miben állt a laodiceaiak e gazdagsága. Állhatott földi javakban is, mert ez a város gazdag és előkelő volt, és lehet, hogy a keresztyének között is voltak olyanok, akik jó anyagi helyzetben voltak. Ebben az esetben érthető, hogy a közömbösség kísértése elfogta őket. Akinek mindene megvan, aki semmi földi szükségét nem érez, azt könnyen fogja el a gondolat, hogy már rendben van, elvégezte azt a küzdelmet, ami élete külső biztosítására szükséges volt és átadhatja magát a megérdemelt nyugalomnak. A külső viszonyok nyugalma, biztonsága gyakran tesz bennünket kényelmesekké, közömböseké, és sokszor térítheti el a figyelmünket arról az ügyről, amelynek szolgálatába állítottunk. Gyakran érezheti az egyház is az elbizakodottságnak ezt a fajtáját, ha intézményeire, vagyonára, szilárd társadalmi helyzetére gondol, vagy legalábbis azt szilárdnak látja. Megvannak a nagyszerű intézményeim, mondhatja, be vannak indítva a munkáim, tagjaim áldozatkészsége megadja mindazt, amire naponként szükségem van: semmire sincs szükségem, csak arra, hogy a dolgok menjenek a maguk rendjén, máról holnapra haladjon minden a megszabott és jól bevált úton. Ezt a bizakodást Isten úgy teszi semmivé és a közömbösség álmából úgy ragad ki bennünket, hogy kétségessé és bizonytalanná teszi a helyzetünket. Egyszerre elvész, amire építettünk, egyszerre megrázkódnak azok a biztos alapok, amiken állottunk, és látjuk magunkat árván, tehetetlenül vergődni a viharban. Keserű lecke ez, de Isten jót akar s felébreszt vele tétlenségünk és megelégedettségünk álmából, s megtöri közömbösségünket.

De lehet, hogy a laodiceabeliek nem is ilyen kincsekben voltak gazdagok. Lehet, hogy az ő szavuk és dicsekedésük azokra a lelki kincsekre vonatkozott, amelyekkel rendelkeztek. Lehet, hogy a szeretetnek a munkáiban, a szolgálat gyakorlásában, a kegyesség külső jeleiben csakugyan gazdagok voltak. Ez is lehet számunkra a közömbösségnek, a magunkkal való megelégedésnek az oka. Nem az a legnagyobb veszedelem és kísértés, ha a jóban erőteleneknek és gyöngéknek érezzük magunkat, sokszor sokkal nagyobb veszedelem ennél az az elbizakodottság, ami arra indít bennünket, hogy meg legyünk elégedve magunkkal, és azt gondoljuk, hogy annyira jók, annyira nagyok, annyira előhaladtak vagyunk a keresztyén életben, hogy semmire sincs szükségünk többé. Ilyen esetben Isten ügye sokszor egészen mellékké tud válni számunkra a saját tökéletességünkkel szemben. Nem akarunk hallani róla, hiszen mi

eleget teszünk neki, eleget imádkozunk, elég jót teszünk, eléggé adakozunk. Az egyházat ez a kísértés éppen olyankor fenyegeti legjobban, mikor legbuzgóbban látszik dolgozni s a legtöbb munkát tudja felmutatni. Gazdag vagyok cselekedetekben, mondja, mikor végigtekint azoknak a munkáknak a során, amelyek benne folynak, élet van az egyházban, csak a külső körülmények képezik az akadályokat, belül az egyházban nincs baj. De Isten ezt az önbizalmat is megrontja, hogy kiragadjon bennünket a közömbösség és a kényelmesség veszélyéből. Rámutat azokra a sebekre, ahol lassan folyik el az egyház vére, mialatt azt hisszük, hogy semmire sincs szükségünk. Rámutat betegségekre, amelyek hódítanak és veszélyeztetnek, mikor mi egészségeseknek tartjuk magunkat, és figyelmeztet: lásd meg, hogy te vagy a nyomorult, a nyavalyás, a vak és a meztelen. Keserű meglátni és még keserűbb elismerni, hogy dicsekedésünk bűnös tévedés volt, de ez felébreszthet bennünket a közönyösség álmából, és új életre vezethet.

Sokféle formája van még annak, ahogy a közömbösség bűnébe eshetünk. A saját magunkkal való megelégedés, az a tudat, hogy nekünk már nincs szükségünk előrehaladásra, hogy már mi jól vagyunk így, ahogy vagyunk, az, ha az Isten ügyét a saját egyéni emelkedésünkre, hiúságunk szolgálatára akarjuk felhasználni — ellenállhatatlanul mind ebbe a bűnbe sodornak bennünket. Mindegyik elfeledteti velünk azt, hogy ezen a világon harc folyik, Isten harca, amelyben minden félreállítás, minden közömbösség az árulással egyértelmű, annak az ügynek az elárulásával, amelyhez mi az életünkkel tartozunk. A közömbösség a halál állapota, ítélete az, amit Krisztus itt mond: ha sem hideg nem vagy, sem hev, kivetlek téged az én számból. A Krisztustól való elszakadás sokkal ritkábban következik be akkor, ha valaki ellensége neki, mint ha valaki közömbös iránta. A Krisztus ügyéért való harc közelebb visz hozzá, jobban és jobban összekapcsol vele, megerősít és megedz, a közömbösség elszakít tőle, gyöngévé, erőtlenné, tehetetlenné tesz. Csak az az egyház él, amelyik a Krisztus ügyéért harcolni, küzdeni, életet kockáztatni, szenvedni és áldozni tud, amelyik reá tudja tenni az életét erre az ügyre, amely neki egyetlen létalapja ezen a világon.

II.

Azért a közömbösség bűneiből és kísértéséből ki akar gyógyítani bennünket Krisztus, úgy, ahogyan az Ige azt most megmutatja.

A közömbösségtől való szabadulás egyetlenegy módon lehetséges, és pedig a megtérés útján. Azért szól az Úr a laodiceabelieknek: térj meg! A megtérés egészen más látást ad nekünk. Ahelyett, hogy saját magunkra néznénk, a Krisztus ügyére nézünk, ahelyett, hogy meg lennénk elégedve magunkkal, az elégedetlenség, a tökéletesség helyett a tökéletlenség látása fogja el a szívünket. Lásd meg, hogy te vagy a nyomorult, a nyavalyás, a szegény, a vak, a meztelen! A megtérés tudja megnyitni a szemünket a saját igazi állapotunk meglátására. Addig, amíg meg nem tértünk, álltathatjuk magunkat, dicsekedhetünk a magunk gazdagságával, jóságával, tökéletességével, meg lehetünk elégedve azzal, amilyenek vagyunk, de mikor a megtérés bekövetkezett, amikor figyelmünk önmagunkról Krisztusra fordult, egyszerre megváltozik az egész látásunk. Néha azt szoktuk álmodni, hogy felébredtünk, hogy körülnéztünk a szobában, látjuk, hol világít az ablak, látni véljük a szoba berendezését, az ágyunk elhelyezését. S akkor egyszerre valóban felébredünk. Mikor kinyitjuk a szemünket, egy pillanat alatt megfordul minden, mintha az egész szoba egy körfordulatot tett volna. Így fordul meg minden a megtérés következtében. Ebben tanít Isten saját magunk igazi megismerésére. Nem csak a külső helyzetünket ismerteti meg velünk, de megismerteti velünk azt, hogy kik vagyunk valójában. A megtérés világosságában magunkat és a mi úgynevezett lelki gazdagságunkat silánynak, nyomorultnak és koldusszegénynek látjuk. Akik önmagunkkal csak úgy dicsekedhetünk, amint vagyunk, hisz erőtlének, elvetettek, tehetetlenek vagyunk, szükségben, szegénységben és nyomorúságban élünk. Isten Igéje az a szemgyógyító ír, amely megnyitja a szemünket, azokat a szemeket, amelyek mintegy álomban nagyoknak, gazdagoknak és erőseknek látták saját magunkat, hogy megnyerjük az igazi látást: gyöngeségünk

látását. Erre az orvosságra van szükségünk nekünk ma. Hogy meglássa az egyház és annak minden tagja, milyen tehetetlenek és erőtlenekek vagyunk abban a harcban, amelyet Isten vív ezen a világon, mennyire nem számíthatunk a saját erőinkre és nagyságunkra. Sokszor azt gondoljuk, hogy már eleget és eléggé láttuk ezt, hiszen napról napra panaszkodunk a gyöngeség és tehetetlenség miatt. Mégis úgy látszik, hogy ez még nem volt elég. Amíg vannak keresztyének, akik tétlenül és közömbösen tudják nézni Isten harcát a világban, míg vannak megalkuvások és saját magukban bizakodók, amíg a szánkon csak jelszó és üres beszéd a bűnbánat és a megtérés követelése, addig mindig szükségünk van arra, hogy a valóságban, Isten előtt, nem csak szavakkal, hanem lélekkel lássuk meg valódi állapotunkat.

És ha ezt meglátjuk, ebből származik a buzgóságnak az az ereje, amelyre az Ige itt figyelmeztet. Légy buzgóságos — azt jelenti, hogy küzdj és harcolj Isten ügyéért. Ne a magad jóvoltáért, ne a magad előmeneteléért, hanem azért, hogy Isten győzzön ezen a világon. Nincs olyan felemelő látvány és olyan lelkesítő gondolat, mint az Isten ügyéért folyó harc ezen a világon. Ez a harc itt folyik a szemünk előtt. A családkban, ahol gyermekeink között az Isten akaratának való engedelmisségért naponta a küzdelmet meg kell vívni; az egyházban, ahol a bűn, a kísértés, az elpártolás és az ellenségeskedés, a nyomorúság és a hitetlenség ellen kell felvenni a harcot; a világban, ahol meg kell védenünk Isten nevének szentségét, ahol ki kell tartanunk mellette, ahol vállalni kell a nehézségeket, a megaláztatásokat, a háborúságokat azért, aki keresztet szenvedett érettségünk.

Akiket Krisztus szeret, azokat megfeddi és megfenyíti. Ez a feddés az, amiben ma részünk van. És ha keserves és nehéz elviselni, ha sokszor azt gondoljuk, hogy nem bírjuk már tovább, ha elcsüggedünk alatta, akkor tudjuk meg, hogy ez a Krisztus szeretetének a biztos jele, hogy ebben a fenyítésben az ő Lelke dolgozik közöttünk és mibennünk, hogy megtérésre vezessen. Nem elvesztésünkre, de megtartásunkra dolgozik, arra, hogy a hozzá tért, a neki átadott lelkek között megújult anyaszentegyház, megváltozott lelkek és engedelmes világ hirdesse dicsőségét és ügyének diadalát. Ámen.

László Dezső

Az egyedül igaz Isten

Alapige: Ézsaiás 46,9

Bibliailvasás: 2Mózes 20,1-7

Isten nagyon gyakran parancs formájában szól hozzánk. Tőlünk pedig parancsa iránti engedelmséget kíván. A hit, vagyis Isten igaz ismerete nem is egyéb, mint Isten parancsának való készséges és boldog engedelmség. Ezt az alapvető törvényt Krisztus így jelentette ki: Aki ismeri az én parancsolataimat és megtartja azokat, az szeret engem, aki pedig engem szeret, azt szereti az én Atyám, én is szeretem azt, és kijelentem magamat annak (Jn 14,21).

Isten nem a róla való gondolkozás elméleti, hanem a szavának való engedelmség gyakorlati útján ismerhető meg. Ha valaki meg akarja ismerni Istent, ha valaki jobban akarja ismerni Istent, azt kérdezze: mit kíván tőlem az Úr az ő Igéjében, és ha ezt meghallja, cselekedje is meg. Boldogan fogja tapasztalni, hogy engedelmsége mértéke fölött fogja Istent megismerni. Ezt minden egyház között különösen a református hangsúlyozza reformátorának, Kálvinnak a Biblián alapuló helyes tanítása alapján.

I.

Ma ismét parancs formájában áll előttünk Isten szava: Emlékezzetek meg a messze régi dolgokról! Ma az emlékezés útját állítja elénk Isten az ő igaz megismerésére.

Csakhogy mi nem szívesen emlékezünk. Különösen két okból. Először azért, mivel a leggyakrabban a múlt sötét, kellemetlen, fájdalmas emlékei rohannak meg bennün-

ket, ha emlékezni kezdünk. Minek ezeket földézni, hiszen még jobban megbénítanak a jelen harcai között? Másodszor nem szeretünk emlékezni, mivel annyira elfoglal a jelen és annyi gondot ad a jövő, hogy nem marad időnk az emlékezésre. Pedig, különösen ha Isten parancsolja, nem lehet és nem szabad kibújunk az emlékezés kötelezettsége alól. A Bibliában, mind az Ó-, mind az Újszövetségben újból és újból hangzik az emlékezésre való parancsa. Mind a próféták, mind az apostolok emlékeztetik az egyház népét.

Isten szava azonban azt is megmondja, hogy mire kell emlékeznünk. Mert nem mindegy, hogy mi az ember emlékezésének a tárgya. A parancs világos: emlékezzetek a messze régi dolgokról, hogy én vagyok Isten!

Az az Isten, akiben mi hiszünk, a messze régi időkől, öröktől fogva Isten.

A mulandó világ fölött van egy sohasem változó, örökkévaló Isten.

Menjünk vissza a messze régi dolgok világába a természettudomány szárnyain. Minden kétséget kizáróan igaz, hogy itt, ahol mi élünk, valamikor tenger volt. Úgy borították jéghegyek ezt a vidéket, ahogyan ma Grönlandban találhatók. Olyan tengeri és szárazföldi állatok éltek itt, amelyeknek ma csak a csontjából lehet valamit főlalálni. A szén, amellyel fűtünk, a petróleum, amellyel világítunk, elmúlt korok ma már ismeretlen növényeinek és állatainak a maradványaiból keletkezett.

Mit mutat az emberi történelem? Nemcsak kis népek tűntek el a nagy olvasztókemencében, hanem óriási világbirodalmak is. Egykori milliós lakosú városokat tökéletesen eltemetett a homok.

Vallások szűntek meg, istenek haltak meg. Egykori fényes templomokból csak egy-két oszlop maradt fenn, és sakálok üvöltének ott, ahol egykor híres vallások papjainak az éneke szólott.

De — ennyi változás között — az az Isten, akiben mi hiszünk, soha semmiben sem változott. Erre emlékezzünk, ha a messze régi dolgokra nézünk vissza! Ne az általában és a bennünk különösen változó világra, hanem az örökkévaló Istenre. Ő teremtette a világot, ő szabott neki törvényt, ő büntetett és jutalmazott kezdettől fogva. Olvassuk el otthon figyelmesen a Zsidókhoz írott levél tizenegyedik részét. Milyen tökéletesen illusztrálja Isten változatlanul örökkévaló munkáját a teremtés után is Ábel, Énok, Noén, Ábrahám kezdve a levél írásakor élt első keresztyénekig. Ugyanaz az Isten ragadta el Énokot, aki Illést, ugyanaz hívta el Ábrahámot, aki Pál apostolt. És ami még fontosabb, ugyanaz hív el bennünket is és visz majd át egykor magához az égbe.

Miért maradt meg ez az Isten, akiben mi hiszünk, még a vallások és istenek halála közben is? Azért, mert őt nem az emberek vágya, gondolata, képzelete teremtette, hanem ő, aki van, maga szólott és szól még ma is ugyanazzal az egyetlen Igével, amellyel a világot teremtette, fönntartja és igazgatja, amellyel megszólít, elhív, megerősít, megvilágosít és vigasztal.

Az emlékezés fényében értsük meg jól: a mi Istenünk, az egyedül igaz Isten, nem a szertartások és nem a róla való gondolkozás Istene, hanem magát az emberi történelemben kijelentő Isten. Minden vallás eltűnik és minden isten meghal, amelyiket az emberi elmélkedés, a spekuláció teremtett, és amelyik szertartásokban él. Az az Isten, akiben mi hiszünk, mindaddig, amíg emberi történelem lesz, mindig fog szólni a maga hívő népéhez, mégpedig ugyanazzal a kijelentéssel.

Mindennek pedig az a rendkívüli haszna a hívő ember számára, hogy a változó emberi történelemben hitének a horgonyát szilárd talajba vághatja. Bátran tud megállani minden változás között, még a legnagyobb változást, a saját halálát is reménység-gel, az örök élet reményével tudja fogadni.

Az erre az egyedül igaz Istenre való hívő emlékezés új fénybe állítja az egész múltat. Az emberi bukások fölött is Isten diadalaira mutat. Ez az Isten a saját, önmagával mindig azonos kijelentése szerint a rosszat is jóra tudja fordítani. Ne nélküle, hanem vele együtt emlékezzünk, úgy, ahogyan ma arra éppen bennünket figyelmeztet, és egyszerűen más képünk lesz a múlttól, a saját múltunkról is.

II.

Éz az örökkévaló Isten azt mondja magáról: nincs több Isten. Úgy, ahogy az első parancsolatból tudjuk: Én az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földjéről, a szolgálat házából, ne legyenek néked idegen isteneid énelöttem. Ez az egyedül igaz Isten: szabadító Isten. A Jákób tizenkét fiából kialakult Izrael népét Mózes által hozta ki az egyiptomi rabszolgaságból, minket pedig a Fia, Krisztus által hozott ki a bűnnek és a halálnak a rabszolgaságából. Ő értünk élő, velünk jót tévő Isten. Még azt a tiszteletet is, amit a maga számára kíván tőlünk, a mi javunkra fordítja. Ilyen Isten nincsen több az emberi történelemben.

Nem lehetnek idegen isteneink élőtte.

Erre azt mondhatná valaki, hogy bennünket mai embereket nem fenyeget az a veszedelem, hogy valamelyik görög vagy római, babiloni vagy egyiptomi istent kezdjük imádni. Ez valóban így is van. De ennek ellenére még fennáll annak a lehetősége, hogy idegen isteneket imádjunk.

Emlékezzünk arra, hogy miképpen magyarázza az első parancsolatot a Heidelbergi Káté. Isten ebben a parancsolatban azt kívánja, hogy amint lelkem üdvösségét szeretem, oly szorgalmasan eltávoztassak és kerüljek minden bálványozást, varázslást, babonáskodást, szenteknek vagy más teremtményeknek a segítségül hívását. Mi a bálványozás? Isten helyett valamelyik teremtményének imádása. Hányszor beszélünk imádott hitvestársról, imádott gyermekről, sőt szokszor a könnyelmű beszédben még azt is kimondjuk, hogy imádjuk ezt vagy azt a színészt vagy színésznőt, a rántott csirkét vagy a dobostortát. Sohase feledjük el, hogy még a leghétköznapibb beszédben sem lehet az imádni szót Istene kívül senkivel vagy semmivel összekapcsolni. Ez a parancsolat tiltja a varázslást, azaz tárgyknak vagy eljárásoknak isteni, megtartó erővel való felruházását. A modern ember autói ott vannak a modern varázsszerek: gumimajmok, szerencsepatkók. Mekkora veszedelem, ha véletlenül elfeledjük ezeket föltenni az autó első vagy hátsó ablakára. Minél kevésbé hisz valaki az egyedül igaz Istenben, annál babonásabb, azaz annál inkább hisz elmúlt korok elavult vallásos elemeinek a titkos hatalmában. Van szerencsés és szerencsétlen napunk, nem is beszélve tizenharmadikáról vagy péntekről. Pedig Isten még a keresztesidőnk megígérte, hogy velünk lesz minden napon mind a világ végezetéig. Beszéljek a szenteknek a reformátusok részéről való imádásáról, segítségül hívásáról. A római katolikus kollégám egyszer félig tréfásan arra kért, hogy a híveimet figyelmeztessem arra, hogy kedden, Szent Antal napján ne üljk be a Szent Antal szobrához közel eső helyeket a főtéri templomban, ott valójában a jó római katolikusoknak van a hely fenntartva.

De nem elég mindezt nem tenni, a Káté megmondja azt is, amit tennünk kell: az egyedül igaz Istent kell megismernünk és őt hozzá méltó módon valóban tisztelnünk. Minden teremtett dolgok nélkül inkább el legyünk, semhogy a legkisebb dolgokban is az ő akarata ellen cselekedjünk. Az egyedül igaz Istent valóban meg kell ismerni, őt félni és tisztelni kell. Azaz élni mindazzal a sok áldott alkalommal, amelyet az egyházban ad Isten a maga megismerése és tisztelete céljából. Értsük meg jól, mi nem születünk Isten igaz ismeretével. Annak elsajátítására ő maga egy iskolát állított föl a világban, és ez az iskola az egyház. Ha annak életében egész komolysággal részt veszek, ha benne gyakorlom magamat a neki való engedelmisségben, a másoknak való szolgálatban, akkor egyre világosabban fölismerem, hogy valóban ő az egyedüli örök igaz Isten.

III.

Végül arra kell figyelnünk, hogy nem csak rajta kívül nincsen más Isten, hanem még hozzá hasonló sincs.

Ha ő az egyedüli igaz Isten, akkor nyilvánvaló, hogy hozzá hasonló Isten sincs. Ő annyira páratlan a maga isteni mivoltában, hogy nem lehet besorolni a hasonlóknak látszók közé sem. Sokan szokták mondani, hogy nem csak a keresztyén vallás és azon belül a református egyistenhívő. Egyistenhívők, görögül monotheisták a zsidók és a

mohamedánok is. Ez igaz, de mégis lényeges különbség van köztük és miközöttünk. A zsidók egyistenhívésében nincs helye az Atya Krisztusban adott és Szentlélek által megpecsételt teljes és végleges kijelentésének; a mohamedánok pedig, ami bennük az egyistenhívésre mutat, azt az Őszövetségből vették át, de mellette megtartották a dzsinnek, a szellemek tisztelőtét is, nem is beszélve arról, hogy Jézus Krisztusról mint az Atya végleges és tökéletes kijelentéséről hallani sem akarnak.

Itt azonban nem csak arról van szó, hogy nincs Istenhez hasonló más isten, hanem arról, hogy ő az általa teremtett világban semmihez sem hasonlítható, semmi hasonlóval ki nem fejezhető. Erre figyelmeztet a második parancsolat: ne csinálj magadnak semmi hasonlót azokhoz, amelyek fent az égben, vagy alant a földön, vagy a föld alatt a vizekben vannak, ne imádd és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened féltőn szerető Isten vagyok.

Isten Lélek, és akik őt imádják, lélekben és igazságban kötelesek imádni. Ő láthatatlan. Ezért nincs képe. Engemet, de gondolom másokat is halálunkig elkísér az a kép, amelyet valamikor gyermekkorunkban nem református valláskönyvben láttunk: egy nagy szakállú öregember kikönyököl az ég felhői közül, és nézi az általa teremtett világot. Ki és honnan merete azt a bátorságot venni, hogy Istent egy nagy szakállú vénembernek rajzolja? Hiszen reá ilyen szavak: idő, elmúlás, öregedés nem találak.

Ő önmagát nem néma és állóképekben és szobrokban, hanem élő beszédében, az Igében jelentette ki. Amint Káténk tanítja: Istent soha semmi módon ki ne ábrázoljuk, se másképpen ne tiszteljük, hanem csak úgy, ahogy magát Igéjében kijelentette. Amikor meg akar önmagával ismertetni, nem halott és néma képekhez és szobrokhoz, hanem ma is hangzó élő emberi beszédhez: Igéjének a hirdetéséhez utasít, mert a hit hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által.

Sajnos még ma is vannak magukat jó reformátusoknak tartó hívek, akik sajnálják, hogy a mi templomunk olyan üres. Bár egy szentkép vagy oltár volna benne, mert mégiscsak áhítatosabban lehetne az előtt imádkozni.

Mi az emlékezés által egy változó világba tekintünk vissza. A múltba! Isten a mai Igében és az Ige minden más helyén azt mondja magáról, hogy vagyok. Ő nem létezik, mint a változó világ élőlényei, hanem van. Állandóan a maga jelenében van. Fölötte nem múlik az idő. Benne nincs változás vagy a változásnak árnyéka. Mózesnek azt mondta: vagyok, aki vagyok. Ha megkérdik tőled, ki küldött téged, feleld azt, hogy a vagyok küldött. Számunkra a jelen egy szempillantásnyi, megfoghatatlan idő a volt és a lesz között. Mire azt mondom, hogy valahol, valamikor, valamiképpen vagyok, már nem ott, nem akkor és nem ugyanúgy vagyok. Amint a nagy görög bölcs mondotta: ugyanabba a folyóvízbe egymás után kétszer nem lehet belelépni.

Az igazi hívő emlékezésen és az Ige általi emlékeztetésen át az elmúló világ gyermeke az örök és változatlan vagyok-Istenhez kapcsolódik, és őbenne, őtőle nyer biztonságot, bizonyosságot és örömet élete alapja gyanánt. Amilyen mértékben megismerem a láthatatlan Istent, úgy nyerem meg életemnek ezt a szilárd alapját. Ez a mi református hitünk egyik nagy ajándéka. Ámen.

Lőrincz István

A Lót felesége

Alapige: Lukács 17,32

Bibliaolvasás: 1Mózes 19,12-26

A Lót felesége egyike a Szentírás névtelen alakjainak. Nem tudjuk, hogy mi volt a neve. Mindenütt csak így olvassuk: a Lót felesége. Jézus Krisztus is említette, amikor az ő visszajöveteléről és az utolsó idők dolgairól beszélt. Azt mondta: emlékezzetek a Lót feleségére! A Lót felesége egy olyan magatartást mutat, amely minket is szüntelen kísért. Jellemvonásai mind ott vannak a mi bűnös természetünkben.

Ennek az asszonynak az élete jól indult. Olyan előjogokat élvezett, amiket nem lehet alábecsülni. Először is évtizedeken keresztül egy hívő ember mellett élt. Láthatta, hogy férje mennyire szenved a sodomabeliek kicsapongó élete miatt. A Lót lelkét gyötörte az a sok gonoszság, ami körülötte történt. El tudjuk képzelni, hogy ez a nagyon szomorú helyzet sokszor lehetett beszédtema a családban. Megtanulta férjétől, hogy a hívő ember nem úszhat együtt az árral. Megtanulta, hogy mi a bűn, megtanulta, hogy egyáltalán nem mindegy az, hogy miként élünk, megtanulta, hogy nem kell és nem szabad csak úgy egyszerűen leutánoznunk környezetünket. Nagyon fontos ezt nekünk is megtanulnunk. A világ élete Sodoma jellegét hordozza magán. Mindenki lassan természetesnek tartja, hogy a világnak ilyennek kell lennie, mint amilyen, nekünk viszont jó alkalmazkodni ehhez a világhoz, hogy ne lógjunk ki a sorból. Lassan elvesztettük érzékenységünket a bűnnel szemben, nem vesszük komolyan, hogy a bűn utálatos Isten előtt.

A másik nagy kiváltság, amiben Lót felesége részesült, az, hogy vendégül láthatta az Isten embereit, akik figyelmeztették őket az elkövetkező ítéletre. Azt is elmondták, hogy mit kell tenniük, hogy sürgősen el kell hagyniok a várost. Mi nem nagyon szeretjük sem az intést, sem a figyelmeztetést, amikor Isten ránk szól, hogy ezt vagy azt ne tedd. Isten éppen úgy, mint egy bölcs szülő, szeretetből figyelmeztet bennünket az Igén, az igehirdetésen vagy egy-egy presbiter testvéren keresztül. Sokszor éppen minket akar felhasználni az intés, a figyelmeztetés feladatának elvégzésére. Ez nem könnyű feladat, sőt hálátlan és népszerűtlen szerep. De ha Isten ezzel bíz meg, ezt is alázattal és engedelmesen el kell vállalnunk. Az intés végső célja az üdvösségre való figyelmeztetés. Nem csak arról van szó, hogy rendes és becsületes életet kell élnünk, hanem kapcsolatosan a legdöntőbb kérdés vetődik fel: üdvösségre jut-e az ember vagy elkárhozik? Bizonyoságot kell tennünk minden embernek arról, hogy Isten nélkül a bűnnek szolgálunk, hogy a bűn szolgálatának az a szomorú vége, hogy nem örökölhetjük Isten országát. Jónás is azt a feladatot kapta, hogy kiáltson Ninive bűne ellen. Egész életfolytatásunk ilyen bűn elleni kiáltás kell hogy legyen!

A Lót feleségének harmadik nagy kiváltsága az volt, hogy az Isten követe megfogta a kezét, s így valósággal vonta, vezette ki őt a pusztlusból, az ítéletből. Ő ugyan elindult, már-már ott volt a szabadulás útján, sőt már el is hagyta a várost. Testvéreim! Hányszor fogott kézen Isten már benneteket is. Hányszor fogott kézen egy-egy prédikáció által, vagy az úrvacsoravétel alkalmával, életeteknek egy-egy megrázó eseménye által. Hányszor mondta már neked a lelkiismereted, hogy meg kell változnod, hogy meg kell tagadnod ezt vagy azt a bűnödöt, hányszor fogott már kézen Isten téged, de te kitépted kezedet az Isten kezéből. Hányszor nyugtatgattad lelkiismeretedet: hát én is vagyok olyan jó, mint mások, én se vagyok rosszabb másoknál, lám, még templomba is járok, sőt még adakozom is. Ez azonban még nem elég. A kérdés az: egészen Istené-e már a te életed? Elfogadtad-e igazán a Jézus Krisztusban adott szabadítást? Vess számot önmagaddal! Még nem késő! Rád még nem érkezett el az ítélet, mint Sodomára, de el fog egyszer következni. Minél hamarabb tisztázd ezt a kérdést! Rendezd el életedet Istennel, gondoldj eljövendő üdvösségedre. Mert itt van a megrázó figyelmeztetés. Lót felesége minden ajándékai, minden kiváltságai ellenére elveszett. Rosszul választott, a szíve rosszul döntött. Bár az angyal vezetése mellett férjével és leányaival együtt elindult, bár már ki is jutott Sodomából, de szíve telve volt Sodoma sorsa iránti kíváncsisággal. Lábaival már jó néhány kilométerrel kívül járt Sodoma falain, de a szíve Sodomában maradt, mert ez az asszony nem tudta elfelejteni azt, ami számára Sodomában kedves volt. A szíve odatapadt ennek a földi életnek a dolgaihoz. Annyira szerette vagyonát: értékeit, házát, ékszereit, hogy szíve visszahúzta őt. Végzetes tévedésbe esett, egy sorsdöntő pillanatban nem tudott különbséget tenni lényeges és lényegtelen között. Jelenvaló életét és múltját tartotta fontosnak, jövődjét nem tudta értékelni, mely lényegtelenné vált ebben a pillanatban számára.

Nagyon fontos a mi számunkra is, hogy jól tudjunk különbséget tenni lényeges és lényegtelen között. Lót feleségének a története nem azt mondja, hogy a keresztyén

embernek egyáltalán nem kell a földi dolgokkal foglalkoznia, hogy nem kell törődnie a munkával, a kerttel, a családdal. Pénzre is szükség van ahhoz, hogy élhessünk. De vigyázzunk! Nem ezek a leglényegesebb dolgok az életünkben. De hát akkor mi a lényeges? — kérdezhetné valaki. Az, amit Jézus mondott: keressétek először az Istennek országát és az ő igazságát. Ha számodra fontosabb vasárnap a munka vagy a szórakozás, akkor rosszul választottál, akkor összecserélted a lényegest a lényegtellel. Ha számodra mindennél fontosabb a pénz, és ezért sokszor eladod még a tisztességedet és a becsületedet, sőt még a hitedet is — akkor tudd meg, hogy elvétetted a célt. Ezt tette Lót felesége is. Nem volt neki valami kirívó bűne, nem volt ő hitetlen, istentelen asszony, emberi mértékkel mérve derék asszony volt, de mégis el kellett vesznie, mert Sodoma a maga kincseivel, ragyogásával fontosabb volt számára, mint az Úr által felkínált szabadulás. Ahelyett, hogy előrenézett volna Coár felé, amit az Úr neki mutatott, ahova el kellett volna jutnia, hátratekintett és elveszett.

Isten határozott választást kér tőlünk. Határozottan el kell fordulnunk attól, ami mulandó, ami lényegtelen, és határozottan követnünk kell az Urat és mindenben engedelmeskednünk kell neki. Isten szavával nem lehet játszani, nem lehet azt félvállról venni. A bűnt meg kell tagadni és el kell utasítani az életünkből. Nem lehet kétfelé sántikálni, nem lehet két úrnak szolgálni. Nincs fontosabb döntés az életünkben, mint az, amikor az Úr szolgálata mellett, az Úr Jézus Krisztus követése mellett döntünk. Ez a mi legfőbb célunk. Az életünk végső értelme. Jézus Lót feleségét intő példaként említette. Emlékezzetek Lót feleségére! Emlékezni nem más, mint gondolkodni a múlton.

Gondoljuk meg ma azt, hogy ennek a 4000 évvel ezelőtt lezajlott eseménynek mi a jelenünket súlyosan érintő időszerű mondanivalója. Le kell vonnunk a következtetéseket, a tanulságokat ebből a történetből. Lót feleségére úgy emlékezel igazán, ha nem jársz az ő útján, ha nem követed az ő példáját. Életútjának szomorú vége legyen számunkra ma megrázó figyelmeztetés. Ne próbáljuk mentetetni és igazolni, ne érveljünk azzal, hogy meg kell értenünk őt abban, hogy ragaszkodott mindahhoz, amit egész életében összegyűjtött s amit maga mögött kellett hagynia. Mi semmi földi dologhoz nem ragaszkodhatunk jobban, mint Istenhez. Istenhez szabad, sőt lehet is mindvégig ragaszkodnunk. De ez csak hit által lehetséges, de ez csak Isten erejével lehetséges, amit egyedül Jézus Krisztusban ajándékozhat nekünk. Csak Krisztusban van erőnk kitörni a romlás világából, egyébként újra és újra visszaesünk abba. Nélküle döntéseinkben mindig habozunk, mindig ingadozunk. Csak a hitben tudunk olyan határozott döntéseket hozni, amelyek gyökeresen átalakítják életünket. Lót felesége azt példázza, amit Jézus Krisztus így mondott az ő tanítványainak: aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt.

A világ az ítélet felé halad. Ezért ne felejtjük el soha Lót feleségét. Intő példája álljon szüntelenül előttünk. Vizsgáljuk meg nagyon komolyan, hogy mi mihez vagy kihez ragaszkodunk a legjobban. A földiekhez? A világhoz? Vagy pedig már el tudjuk mondani, hogy mi igazán és teljesen Istenhez ragaszkodunk? Ha meghallottad már az Isten szent hívását, vedd azt komolyan, ne nézz hátra, ne nézz az emberekre. Egyik legnagyobb nyomorúságunk az, hogy mi mindig csak az emberekre nézünk, hogy sokkal komolyabban vesszük azt, amit az emberek mondanak, mint azt, amit Isten mond nekünk. Légy kész akkor is elindulni a szabadulás felé, ha még a legközelebbi hozzátartozóid közül is sokan maradnak Sodomában. Légy kész elindulni még akkor is, ha ezt senki sem értékeli, ha ezért senki sem dicsér meg. Légy kész elindulni még akkor is, ha megvetnek és kicsúfolnak érte! Ne kápráztassanak el Sodoma ideig-óráig tartó gyönyörűségei. Vállald, ha kell, a Krisztus gyalázatát. Mert Sodoma nem marad meg, mert elmúlik ez a világ és annak minden kívánsága, de megmarad Isten országa és üdvözülnek majd mindazok, akik az Isten akaratát cselekszik. Van nekünk, kire nézünk! Nézhetünk a hit elkezdőjére és fejedelmére: Jézus Krisztusra. Ő nem nézett sohasem hátra, még akkor sem, amikor a kereszttel magasodott fel előtte. Értünk vállalta a halált, hogy mi ne vesszünk el Lót feleségéhez hasonlóan, hanem örök életünk és üdvösségünk legyen. Ámen.

Isten látja az igazságot

Alapige: 1Királyok 21,1-29

Bibliailvasás: Róma 5,1-11

Tolsztoj Leó, az orosz író mondja el az úgynevezett népmeséiben egy kereskedő történetét, akit ártatlanul gyilkossággal gyanúsítottak. Senki sem hisz a kereskedő ártatlanságában. Elfűtik, és Szibériába száműzik. Csak jó pár évvel később kerül az igazi tettes valami egyéb bűncselekmény miatt ugyanabba a börtönbe. Tisztázódik a tényállás, de amikor az ártatlan embert rehabilitálják és az hazatérne, már késő, mert meghalt. Tolsztoj ezt a címet adta az elbeszélésnek: Isten látja az igazságot, de nem mondja ki azonnal.

Ugyanez a cím állhatna a felolvasott bibliai történet fölött is. Isten látja az igazságot, de nem mondja ki azonnal. Később kimondja világosan, érthetően, azután, mikor már túl késő, legalábbis Nábót számára, aki már összeroskadt a közuhatag alatt. Rajta már nem segít Illés bátor fellépése sem. Illésnek hamarabb kellett volna jönnie, Istennek hamarabb kellett volna őt küldenie.

Miért nem tette ezt, ha látta az igazságot? Miért nem mondja azonnal? Miért hagyja elveszni Nábótot, miközben az ellenség egyre arcátlanabban támad. Miért burkolózik Isten hallgatásba, ha látja, hogy itt mi a tét? Vagy nem látja? Vagy nem is igaz, hogy Isten látja az igazságot? Talán csak kegyes frázis ez, ami mögött nincs más semmi, csak olcsó vigasz a bajbajutott számára? Ugyanakkor nem halad-e minden feltartóztathatatlanul a maga útján, változtathatatlan törvények szerint, amikbe bele nem pillanthatunk?

Nem is tudnánk ezeket a kérdéseket feltenni, ha az itt hallottak nem érintenének minket is egészen közelről. Ezért nem szónoki kérdések ezek. Mi magunk küzdünk velük, s gyakran nem tudunk a küzdelem végére jutni. Vagy talán nem élünk volna át hasonlót, amit itt Nábót történetéből hallottunk? Persze nem ilyen mértékben, de mégis úgy, hogy azt éreztük, keserű igazságtalanság történt velünk, vagy talán még mindig történik. Mi úgy érezzük, hogy igazunk van és Isten hallgatott, vagy még mindig hallgat. Úgy halad minden a maga útján, mintha Isten nem is lenne itt, mintha nem látná az igazságot, nemhogy annak a felszínre hozását segítené. És nem próbálja meg személyes nehézségeink felett is hitünket, hisz milyen nehéz látni azt, ami olyan értelmetlenül történik a háborúkban, Vietnamban, Kínában vagy a mai Izrael és az arab államok között? Nincs-e ott is számtalan Nábót, aki életét veszti azért, mert egy hatalmas Aháb az ő Jezábelével megszállottan magas tekintélyre törekszik? Miért nem szól bele Isten ebbe, ha látja az igazságot?

Vagy pedig Isten hallgatása beszédet jelentene? Azért nem szól azonnal, hogy megtanuljunk hallgatásában is bízni, hogy ez elég legyen számunkra, ebben is reménykedjünk és higgyünk: Isten látja az igazságot?

Hogy milyen is ez az igazság, arról megrázó alaposággal beszámol ez a történet. Nem kell részletesen elismételjük a már hallottakat. Emlékszünk a történet elejére, ahol látszólag olyan ártatlanul és veszélytelenül indul minden. Egy, a samáriai királyi palota közelében lévő telekről van szó. Aháb szeretné udvartartását kiszélesíteni. E föld minden hatalmasára jellemző szükségérzet ez. Aháb jogszerűen akarja ezt a birtokot megszerezni, ezért Nábótnak, akié a birtok, telekcserét javasol. Még arra is kész, hogy megfelelő vételárat fizessen Nábótnak. Annyit hajlandó fizetni, amennyit az kér.

De Nábót semmit sem akar, sem cserét, sem pénzt. Nem akar belemenni ebbe az üzletbe, meg akarja tartani a szőlőjét. Nem makacsságból, nem szeszélyből, hanem azért, mert Isten parancsa számára többet jelent, mint a király kívánsága. A mózesi törvény kimondja, hogy Isten rendelése szerint az atyák öröksége nem juthat idegen kézre. Nábótot lelkiismerete köti ehhez. „Isten őrizzen, hogy néked adjam az én

atyáimtól maradt örökséget.” Számára az egész ügy az Istennel szembeni engedelmes-ség kérdése. Nem tudja elválasztani az anyagi érdekeket az Istennel szembeni engedel-mességtől. Isten az ő szőlőjét Nábót hűséges kezébe adta, s ez így is marad. Istenhez való hűsége számára több, mint egy jó üzlet, több, mint a megvásárolt királyi kegy.

Nem kérdéses, hogy Nábótnak igaza van, hogy az ő oldalán áll úgy az isteni, mint az emberi igazság. De mit számít az ő igaza, ha ez az erősebb hatalmat keresztezi? És Aháb az erősebb, ez nem kérdéses. Nábót és Aháb vitája a jog és a hatalom közti ősrégi harc. Nábót oldalán van a jog, Aháb oldalán a hatalom.

Alakjuk egyszerre túlnő ezen. Nábót és Aháb típusokká, mondhatnánk titkos jelekké válnak. Az ő harcuk egy olyan vitát képvisel, ami a mai napig sem nyugodott meg és bizonyára sohasem fog nyugvópontra jutni, ameddig emberek élnek a földön. Gondolhatunk korunk politikai vagy gazdasági vitáira, az ideológiai harcra, a tár-sadalmi igazságosság küzdelmére vagy épp a különböző emberfajok egyenjogúságára. Gondoljunk a nálunk lévő idegen munkásokra, a munkaügyi nézeteltérésekre, a lakás-hiányra és minden avval összefüggő problémára. Egyszerűen gondoljunk az együtt-élésre a családjainkban, a házasságban, az iskolában, a vállalatnál vagy akárhol. Min-denütt egymással szemben álló emberek, mindig újabb arcok, újabb változatok: Nábót és Aháb, a jog és a hatalom, a gyengébb és az erősebb. És újra és újra összeütközésbe kerülnek egymással, mert egyik sem képes a másikat békén hagyni, mert még a legjobb sem tud békében élni, ha nem tetszik a szomszédnak.

Mindez az igazsághoz tartozik, amit Isten lát. Nem kezdjük-e máris más szemmel nézni a dolgokat? Hallatlan realizmusa a Bibliának, hogy kíméletlenül tudomásunkra adja ennek a harcnak kimenetelét, hogy az igazság felett a durva hatalom győzedel-meskedik, hogy az erősebb hatalma kíméletlenül átgázol a gyengébb igazán. Itt tulaj-donképpen nem is Jezábel ördögi terve a megrendítő. Tőle nem is lehetett mást várni. Ha Aháb dacos gyermekként le is kell hogy nyelje a megaláztatást, Jezábelre nem hat semmi. Bosszút tervel. S ahogyan az mindig is volt, van és lesz, kiterveli Nábót ellen az aljas látszatpert. Még a legégbekiáltóbb igazságtalanságnak is szüksége van arra, hogy álcázza magát. S az eltervezett program pontról pontra megvalósul: Nábótot istenkáromlással, királygyalázással vádolják, azzal vádolják, hogy rendbontó és ves-zélyes lázadó. S azután jönnek a hamis tanúk, a közvélemény mozgósítása az ítélet kimondásáig és az ártatlan kivégzéséig.

De nem súlyosbíttja-e még itt a helyzetet az, hogy itt mindenki együtt cselekszik? A városban lakó vénekről és főemberekről határozottan mondja az írás, hogy úgy „csele-kedeknek, amint nekik Jezábel megparancsolta”. Alig hihető, hogy senki sincs, aki Nábótért kiálljon, senki, aki mellé álljon, hogy épp a város befolyásos vezetői segítik elő a brutális igazságtalanság győzelmét. Ha nekik ezt a történetet elbeszéltek volna, a meggyőződés tudatos hangján tiltakoztak volna ellene, hogy ilyesmi nálunk nem lehet-séges. De bizony ez nálunk is megtörténhet mind a mai napig.

Robert Kennedy, az Egyesült Államok meghalt elnökének testvére azt mondta, hogy a pokol legforróbb helyeit azok számára tartják fenn, akik a földön mindenre beleegyezően bólintottak. Jezábel nem tudta volna tervét megvalósítani a beleegyező polgártársak rábólintása nélkül. Az igazságtalanság győzelmében létezik egy passzív bűnrészesség is. Közülünk senki sem érezheti magát ettől mentesnek. Vagy talán mi sohasem bólintottunk, vagy nem mutattunk-e hallgatással beleegyezést akkor, amikor tiltakoznunk kellett volna? Nem lettünk-e gyakran bűnrészesek, mint bólintó vagy hallgató keresztyének az erőszakos hatalom győzelmében a gyenge felett? Ez is az igazsághoz tartozik, amit Isten lát.

És ha most kezdjük észrevenni ezt az igazságot, akkor kezdjük megérteni, hogy Isten miért nem szól azonnal. Fel kell hogy derüljön számunkra a bűnrészesség igazsága. Nem segít, ha a fejünkhöz vágják s mi dacosan elzárkózunk előle. Csak ha Isten igazsága vezet rá minket, akkor látjuk meg valóban s akkor tudjuk beismerni.

Nem látjuk-e Nábótot újra e történet fölé emelkedni? Vagy nem vettük-e észre már régen, milyen átlátszó ez a történet? Nem válik-e Nábót mögött láthatóvá az a másik, akivel apró részletekig ugyanez ismétlődik meg? Csak ott egy másik szőlőről van szó,

amelynek megmunkálása reá bízott, s egy másik örökségről, amelynek őrzésére jelent meg közöttünk. De ő is védtelen gyöngéként állt az igazság oldalán. Igen, ő éppen megtestesíti Isten igazságát ebben a világban, Isten jogát e világhoz, az ő jogát az emberiségre, a te és az én életemre. Őellene is pert indítanak korának hatalmasai, a vének, a főemberek és városának polgárai. Ellene is hamisan tanúskodnak azok, akik istenkáromlással és a vezető hatalom elleni vétséggel vádolják. Az ő földi útja is halállal végződik a városon kívül. Látjuk-e a kereszt árnyékát felemelkedni e történet mögött? Ez Isten igazsága e világ felett. Isten nem mondja, hanem odaadja legkedvesebbjét, egyszülött Fiát, Jézus Krisztust, az ártatlant, érettünk bűnösökért. A gyengét, a védtelent, az igazat adja miértünk, akik erőseknek képzeljük magunkat, akik eladtuk magunkat az erőszakos hatalomnak. Csak nála, csak általa kezdetjük meglátni, megérteni és elfogadni a Nábót szenvedésében, halálában való bűnrészességünket.

Ezért emelkedik itt Aháb is önmaga fölé. Amikor Illés Ahábhoz megy, aki épp akkor foglalja el Nábót szülőjét, amikor Illés keményen szemébe mondja Isten ítéletét, „hogy ugyanazon a helyen, ahol felnyalták az ebek Nábót vérért”, ebek nyalják fel az Aháb vérért is, és amikor még egyszer megmondja neki, hogy mindenestől arra adta magát, hogy gonoszságot és utálatos dolgot cselekedjék az Úr szemei előtt, akkor mivel lehet még ennek a bűnnek és romlottságnak mértékét túllicitálni? Van-e olyan emberi bűn és romlottság, amit ne foglalna magába az itt hallott esemény?

Aztán Ahábról megtudjuk, hogy amikor meghallotta e beszédeket, „megszaggatá az ő ruháit, zsákba öltözék és böjtöle”. Isten pedig azt mondja Illésnek: „Nem látad-é, hogy Aháb miként alázza meg magát előttem?” Íme, hogy emelkedék minden ítéleten át a reménységár a világ számára, hogy Isten csak a mi igent mondásunkra vár, hogy nekünk megmentő irgalmát nyújtsa.

Természetes, hogy Aháb cselekedeteinek következményeit nem lehet egyszerűen eloszlatni. Egyáltalán nem lehet eloszlatni. Nábót halálát nem lehet visszafordítani. De szenvedése és halála nem volt hiábavaló. A legyőzött Nábót titkos győztes maradt. Jézus Krisztus kereszten való legyőzetésében Isten láthatóvá tette az ő szeretetének győzelmét. Isten igazsága a világ felett, amit ő lát és mond nekünk, a következő: „Mert ha mikor ellensége voltunk, megbékéltünk Istennel az ő Fíának halála által — így mondja Pál apostol a Rómába írt levélben (5,10) —, sokkal inkább megtartatunk az ő élete által, minekutána megbékéltünk vele.” Ámen.

Fordította: Nagy Irén

Werner Pfendsack
Svájc

A határon

Alapige: 2Királyok 2,1-12
Bibliolvasás: 1Korinthus 15,17-28

Ez a felolvasott történet talán a legkülönösebb azok között az eddig megismert Illés próféta körüli történetek között, amelyek eddig sem szűkölködtek furcsaságokban. Érthető hát, ha valakinek kérdései merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy mi is történt itt valójában, mivel ez az egész történés olyan felfoghatatlannak, homályosnak tűnik, hogy az ember nem is tudja, mit kezdjen vele. Olyan óriási szakadék van az itt elmondottak s az általunk átélt dolgok között, hogy a kettőt nem tudjuk összeegyeztetni. S talán épp ennek a tehetetlenségnek a felismerése adhat indítást arra, hogy megpróbáljunk arra hallgatni, ami ennek az ósrégi történetnek a burkában számunkra ki nyilatkoztatásra várva rejtőzik.

Az kétségtelen, hogy itt Illés halálával kapcsolatban valami rendkívüli történik. Illés nem halt meg — ahogy azt mondják — természetes halállal. De a tulajdonképpeni, amiről szó van, a történetnek nem is ezekben a furcsa, különös, titokzatos vonásaiban

rejlük. Hiszen észrevehettük már az Ószövetség csodatörténeteinek összefüggéseiben, hogy azok nem önmagukért érdekesek, hanem az élő Istenről való hitvallás bizonyos formáit jelentik. Ezek a csodatörténetek jelzéseket adnak arról, hogy Isten él, működik, hogy életünkben jelen van, abba beleszól és cselekszik, hogy ő életünk határpontjain is korlátlan Úr marad, hogy övé minden hatalom mennyen és földön, a látható és a láthatatlan világban egyaránt.

Vessünk most egy pillantást arra az útra, amelyen e két ember, Illés és Elizeus együtt halad. A samáriai Gilgálból indulnak el. Először a hegyekben lévő Bételbe mennek, azután pedig a Jordán-völgy legmélyebben fekvő városába, Jerikóba, majd a Jordán mentén gyalogolnak. Milyen különös ez a menetelés egyik helyről a másikra. Előbb az ország magaslatain, majd nemsokára a legmélyebb völgyekben járnak. Nem olyan-e Illésnek ez az utolsó útja, mint időbeli összegezése, ismétlése összes prófétái útjának?

Kétségtelenül voltak ennek az útnak magaslatai. Gondoljunk Ahábbal való első találkozására, akinek Isten beszédét és tervét adja tudtára, ami azután be is teljesedik. Vagy gondoljunk Sareptára, Isten gondoskodására és mentő cselekedetére, amit Illés olyan ámulatos mértékben megtapasztalt. Gondoljunk a szó szoros értelmében a Kármel hegyi magasságra, a megrázó istenítéletre, ami az egész népet és királyát térdre kényszeríti. Magaslatok voltak ezek Illés életében.

De ahogyan egyetlen hívő ember élete sem mentes a mélységektől, őt sem kímélte meg az élet azoktól; átélte a magány, a csalódás, a kudarc, az Istentől és önmagától való menekülés és az Istennel szembeni hadakozás mélységét. Ez a pusztában történt, azután a Hórebbe. A Biblia semmit sem szépít meg. Mindkettő a próféta útjához tartozik, akinek szíve és élete Istené. Vannak magasságok és mélységek, akár csak a mi életünk útjaiban is.

Illés valóban hozzánk hasonló ember. Az nem úgy van, hogy ha hiszünk és Istenre bízunk magunkat, akkor már mentesítve leszünk a mélységek átélésétől. Ellenkezőleg. Épp akkor, ha merünk vele és érte élni — akkor ismerjük meg a mélységeket. De akkor már előttünk áll az, aki több, mint Illés, aki a kereszten elszenvedte az Istentől való elhagyattatás végső mélységét. Nemcsak a mi útjaink válnak megfoghatóvá Illésnek ebben az utolsó útjában, hanem magának Jézus Krisztusnak az útja is, akinek Illés is előfutára lett.

De Illésnek ezen az utolsó útján valami lényeges más van, mint előbbi útjain. Hogy szenvedett állandóan az egyedüllétől, úgy érezte, hogy egyedül áll szemben népével és királyával. Valóban egyetlen, egyedülálló volt Istennel szemben, barátok és más emberek nélkül, akik őt megértették vagy megértésükkel, szeretetükkel és ragaszkodásukkal kísérték volna. Az ilyen magányosság a legnehezebb, amit ember el tud viselni. És íme, ezen az utolsó úton világosan tudomására jut, hogy igazán nem áll egyedül. Elizeus egyszerűen nem hagyja magát lerázni Illésről. Azért ismétli háromszor is ugyanazt a mondatot: „Él az Úr és a te lelked, hogy el nem hagylak téged.” És nem Elizeus az egyetlen, aki ilyen makacsul követi. Először itt említi a Biblia a próféták tanítványait, nyilván olyan fiatal emberek csoportja volt ez, akik összetaláltak a nép körében végzett szolgálatra felkészítő kiképzés elnyerésére. Ilyenek lehettek Bételben, Jerikóban, a Jordán mentén, a magaslatokon, a völgyekben s a határok mentén. Ezek bizonyos titokzatos megegyezésben állnak Elizeussal. Tájékozottak arról, ami történik, s aminek történnie kell. De nem beszélnek róla. Erre most nincs idő. Nekünk nem kell és mi ne akarjunk mindig beszélni arról, amit tudunk. De figyelmesen, hívón, remélve és segítőkészen mindig jelen kell lennünk.

Nem előzetes képe-e ez a fiatal prófétatanítvány-sereg ilyen összefüggésben annak a másik seregnek, amelyhez mi mindnyájan tartozunk, és amelyhez sokkal tudatosabban és nagyobb elkötelezettséggel kellene tartoznunk: a Krisztus gyülekezetéhez? Nem annak a bizonyosságnak kellene-e a helye legyen a gyülekezet, amelyhez tartozva érezhetem: nem vagyok egyedül sem a magasságokon, sem a mélységeken? Itt vannak még mások is velem, körülöttem, emberek, akik kísérnek, akik körülvesznek, akik megér-

tenek. Nincs is szükség szavakra, de itt vannak körülöttem, figyelmesen, hittel, reménnyel, segítséggel.

„És elmenének együtt mindketten” — mondja a szöveg —, és a Jordánhoz érkeztek. Nem kétséges, hogy ők akkor egy olyan határhoz érkeztek, amin nem tudtak átlépni. Az út itt véget ér, nem tudnak továbbmenni. Most talán vissza kellene térjenek Jerikóba, Bételbe, aztán Gilgálba, ahonnan elindultak. Mi sokszor gondolunk ilyesmire, amikor egy határhoz érkezünk, amikor téves úton járunk. Akkor szeretnénk visszafordulni, hogy elindulhassunk a helyes úton. De az életben nincs visszaút. Senki sem képes erre önmagában. Nem tudjuk az életünket újra előlről kezdeni. Megtörténet nem tudunk meg nem történetté változtatni; egy megjárt utat járatlanná tenni. Ez teszi súlyossá az életünket. Csak Isten tud új kezdetet ajándékozni megbocsátása erejéből.

Sajnos mi nem tudjuk az ilyen határokat kikerülni, ezek életünk útján állnak. Életünk egy napon a Jordánnál véget ér, hogy mikor, azt nem tudjuk. De hamarabb odajutunk, mint ahogy gondolnánk. Ezt sokszor elfelejtjük. Illés és Elizeus figyelmeztetnek minket rá. Meg kellene tanulnunk, hogyan álljunk szembe ezzel a határral. Akkor ez majd hatással lesz az utunk kiválasztására és értékelésére, mindarra, amit átélünk, ha utunk biztos célját látjuk magunk előtt. Ugye látjuk, hogy mi dolgunk van nekünk a Jordánnal? Olyan ez, mint az életnek az az utolsó határvonala, amely felé minden utunk halad, a hosszúak, a rövidek, a nehezek és a könnyűek, a vidámak és a szomorúak egyaránt.

Ennek az elbeszélésnek rendkívül érdekes vonása az a lehetőség, amely megengedi nekünk, hogy a két vándort még egy darabig a határon túl is kövessük. Mi magunktól ezt nem tehetjük. De itt mintha ők minket magukkal vinnének. Nem azért, hogy az emberi kíváncsiság kérdéseire választ kapjunk. A Biblia ezt nem teszi. Aki így próbálja megérteni a Szentírást, az nem értette meg.

Amikor Illés összehajtott palástjával kétfelé választja a vizet és ők ketten, ahogy a szövegben olvastuk, „szárazon menének át rajta”, akkor nem a csoda nyelvén adatik-e tudunkra az, hogy Isten számára nem létezik a Jordán határa, hogy Isten számára a halál nem a végső dolog, amivel az emberi élet szembenéz? Ami számunkra legyőzhetetlen és áthatolhatatlan titok marad, az Isten számára átmenet és átjutás. Ahol mi egy véghez érünk, ahonnan nem mehetünk tovább — ott Isten még nincs a végnél. Ahol mi már nem látunk lehetőséget, ott kezdődnek Isten lehetőségei. A csoda annak jelzésévé válik, hogy Isten él, hogy ő cselekszik életünk határain, hogy belenyúl, beavatkozik az életünkbe, úgy, hogy a halál hatalma nem jelenti számára az utolsó hatalmasságot. Íme, itt az Ószövetség kellős közepében megszólal a húsvéti evangélium. Krisztus még nem jelent meg a földön, még nem lépett az értünk vállalt szenvedés és halál útjára, de halálának és feltámadásának gyümölcse már itt előrevetítődik. Isten maga törli el számunkra a halál határát. A meghalás által életre szólít.

És ha most Illés Elizeus szemei előtt tüzes szekéren, tüzes lovakkal a magasba emelkedik, nem lesz-e teljesen világos, hogy hova akar Isten velünk, a világgal jutni? Mi bizonyára nem tudunk az óriási ellentétet túltekinteni, ami van e között a győzedelmes Jordán menti meghalás és a között az egészen más jeruzsálemi meghalás között. Itt a győzedelmes hazautazás, ott Jézus keserűen végződő halálharca. Itt a majdnem hangtalan, fájdalommentes elragadtatás, ott a kereszthalál rettenetes kínja és szenvedése. Itt Isten világának messzire látható fénye, ott pedig egy átláthatatlan sötétség nyomasztó homálya. De éppen az, ami számunkra legyőzhetetlen ellentétnek tűnik, a valóságban igazi, eleven összefüggést jelent. Mivel Krisztus vállalja értünk a harcot, eltűri a szenvedést, kibírja a sötétséget, ezért érvényes számunkra az elragadtatásra, a hazautazásra, a fényre szóló hívás. Ez az általa vállalt szenvedésnek a titka, ami itt az Ószövetségben előrevetítődik. Annak a hallatlan bizonyosságnak az előzetese ez, hogy mi Krisztusért, haláláért és feltámadásáért bűnösöként is elfogadtatunk, mint bűnösök kegyelemben részesülünk és mint halálraítéltek életre hívatunk. Illés mennybeszállása ennek bizonyítéka.

Elizeus még nem tudja ezt felfogni. Számára ott marad a válás fájdalma éppúgy, ahogyan az rajtunk is erőt vesz a halál hatalmával szemben. Azért kiált a távozó után: „Édes Atyám, édes Atyám. Izráel szekerei és lovagjai!” Nem szégyelli fájdalmát. Nem csak ő veszítette el Illéssel azt, aki több volt számára, mint földi atyja. Egész Izráel elvesztette azt, aki több volt, mint minden harci kocsis és lovassereg együttvéve. De Illés halálával nem szűnik meg Isten munkája. Isten országában senki sem pótolhatatlan. Elizeus nemhiába kérte a búcsú órájában az Illésben lakozó Lélek örökségét. „Mikor tőled elragadtatom, meglesz, amit kérsz” — mondja Illés. Elizeus részese lett az örökségnek. Illés lelkének erejével tér vissza népéhez és munkájához.

Krisztus óta világosan láthatjuk, hogy mit is jelent Illés elragadtatása. Hadd menjünk most mi ugyanannak a Léleknek erejével dolgaink végzésére. Illés lelke most is itt van közöttünk. Ez az a lélek, aki bízik Istenben, az ő földi és mennyei hatalmában. Ez az ő nevének Lelke: Illés — Eljahú, ami magyarul azt jelenti: „Az Úr az én Istenem.” Ámen.

Fordította: Nagy Irén

Szabó László
Kispeleg

Én meggyőztem a világot

Alapige: János 16,33b
Bibliailvasás: Jeremiás 17,5–10.13–18

Jézus Krisztus ezt a biztatást akkor mondta tanítványainak, amikor talán már csak néhány nap vagy néhány óra választja el a csúfos elfogatástól, az igazságtalan ítéllettől és az égbekiáltó, méltatlan haláltól. Tehát húsvét előtti történet ez, mégis azért beszélhetünk róla húsvét után is, mert Jézus e szavai átölelik az egész történelmet. Ő azt mondja tanítványai jövőjéről: „e világon nyomorúságok leszen”, de ugyanakkor hozzáteszi egy múlt idejű cselekvőszót is: „én meggyőztem e világot”. A jövő és a múlt között ismeretlenül feszül a jelen. Ez nekünk szól, a mindenkori tanítványoknak: „bízatok”. Ennek a mindig jelen idejű bizalomnak kell meghatároznia az én életemet és a te életedet egyaránt. Mindig egyforma erővel kell bennünk élnie annak a bizonyosságnak, hogy az a számtalan formában jelentkező nyomorúság, amelyről itt Jézus beszél, nem fogja malomkőként agyonnyomni az életünket.

Ugyanakkor azért időszerű húsvét után is ez az Ige, mert még most is sok olyan tanítványa van az Úr Jézusnak, akik saját életükben csak a nyomorúságot érzik, mivel még mindig bennük honol a nagypénteki éj dermedt döbbenete, és közben nem veszik észre, hogy Krisztus meggyőzte a világot és diadalt aratott a halál és a kárhozat hatalma felett.

Ez a mindenkor élő és mindenben győzedelmeskedő Krisztus most két dologra szeretne megtanítani bennünket. Először arra, hogy a keresztyén élet emberi szemmel nézve nem győzelmes, nem napfényes élet. Jézus ilyent sohasem ígért tanítványainak; ilyen édeskés mesével sohasem ámítgatta őket. Ellenkezőleg: mindig arra készítette tanítványait, hogy ha kell, akkor tudjanak szembeszállni és megküzdeni a próbatételekkel, a viharokkal, a szenvedéssel. Másodszor arra szeretne megtanítani minket, hogy ebben a különféleképpen jelentkező nyomorúságban, most már isteni szemszögből nézve, hogyan lehetünk győzelmes életű keresztyének. Úgy, hogy magunkra maradottságunkban, árvaságunkban felfedezzük az ő mindenkori jelenlétét.

Ez az Ige az egyház története folyamán sok embert egészen elemi erővel szólított meg. Sőt, köztük olyan embereket is, akiknek már régóta nem sok közük volt sem Istenhez, sem a Bibliához, sem a hithez. De akik ezt a mondatot élő igazságként mégis úgy szívták magukba, miként a szomjazó a tiszta és hűvös forrásvizet. Aki ezt az Igét valóságként kezeli, az Jézus e kijelentésében sokkal több igazságot talál, mint amennyi erőt tud nyújtani bármilyen emberi vigasztalás.

Mert mit ér az emberi vigasztalás ott, ahol ki tudja milyen belső okoknál fogva tönkremegy az emberi élet? Mit ér az emberi vigasztalás ott, ahol kedvesét, szerettét veszíti el az ember; a legdrágábbat, a legáldottabbat: a szülőt, a gyermeket, a jóbarátot? Van-e a megszorodott szíven hatalma a rokonszenvező, az együttérző emberi szónak? Aligha.

A nyomorúság, a szenvedés a legnagyobb úr az életben. Vaskezével összetöri a derűs álmokat, a reménykedő vágyakat. Megsemmisíti a boldogság érzését és el-lankasztja a hitet. Békesség helyett békétlenséget, szeretet helyett gyűlöletet szór az emberek közé. A nyomorúság, a szenvedés az ördög, e világ gonosz hatalmának a leg-alkalmasabb eszköze arra, hogy eltávolíttson Istentől; hogy összetörje bennünk a reményt, az erőt, az emberséget és hitet, vagyis mindazt, ami Istenhez, az élet és a halál mindenható Urához köt.

Nem a nyomorúsággal igyekszik-e magához láncolni az ördög Jóbot, hogy így be-bizonyítsa: nem köti az embert Istenhez semmi sem, különösen akkor, ha bekövetke-zik a baj? De Jób annak a ritka embernek az aranypéldája, aki Isten valóságos jelenlé-tét ott érzi, ott tudja az életében. Még inkább akkor, amikor körülvették a halál rettentő félelmei. Amikor szenved és nyomorúsága annyira nyilvánvaló, hogy még felesége is azt ajánlja neki: „Átkozd meg az Istent és halj meg!” (Jób 2,9b) Jób még akkor is bízni tud a nyomorúság izzasztó súlya alatt. Megváltójában, akiről azt mondja, hogy el fog jönni hozzá majd egyszer és kiszabadítja nyomorúságából. Ezt énekeltük mi is az előbb: Tudom, az én Megváltóm él, / Hajléka készen vár reám, / Már int felém, és koronát / Ígér e földi harc után.

Sajnos azonban, hogy a legtöbb ember életében nem lelnek visszhangra ezek az örökérvényű szavak: „Bízatok, én meggyőztem a világot.” A nyomorúság hatalma annyira legyűr, hogy nincs helye már Isten szeretetének az életünkben; kívül rekedt és hiába kopogtató vendég marad csupán. S ekkor látni, hogy szárnyszegetten hogyan hullanak alá a hitükben megtört, csalódott emberek a bűn, a kilátástalanság, a csaló-dottság, a teljes célvesztés sötét örvényébe. Ezek azok az emberek, akik Isten nélkül és az ő szent Fiában felajánlott kegyelem nélkül nem élnek, hanem csak tengetik az életüket. Emberek, akikben összetöredezett a hit, a reménység és a szeretet. Emberek, akik nem tudnak bízni, akik nem merik rábízni magukat Istenre. Ezért nem ismerik meg a gyógyulást, az újjászületés áldását — hanem bűneikben tévelyegnek.

Igy Kainnak sem volt elég Isten, nem volt elég számára az Úr gondviselése és szeretete. Nem bízott benne. Sőt, haragudott rá, mert nem felelt élete legégetőbb kérdésére: miért kevesebb ő, mint a testvére, Ábel? Holott Isten éppen neki, és nem Ábelnek adta meg a többé létel lehetőségét. Azt, hogy győztesen, tiszta lelkiismerettel emelkedjék ki emberi nyomorúságából. „Miért gerjedtél haragra, és miért csüggesztéd le fejedet? Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhat; ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik és reád van vágyódása; de te uralkodjál rajta” (1Móz 4,6-7) — figyelmezteti az Úr Kaint. Hol volt Kain, amikor Isten szólt hozzá?! Egyetlen dolgot kellett volna tennie: bíznia abban, hogy „ha jól cselekszik, emelt fővel járhat”, és akkor Isten őt éppen annyira fogja szeretni, mint Ábelt. Ő azonban inkább a nyomorúság útját választotta, az élet Ura helyett a kárhozat urát, az Ördögöt, mert az hatalommal, egyeduralommal kecsgettette: ha már Ábel nem lesz, Istennek engemet kell majd szeretnie, mivel egyedül én maradok az ő számára. De hogyan? Egy megtétezt bűnnel!

Ha valaki úgy merne beszélni az emberi életről, hogy abban könnyebb követni és élni a bűnt, mint a szentséget, akkor ennek az Igének az alapján azt mondanám neki: téved! Mert a bűnt nem könnyebb követni, mint az igazságot, csak végtelenül kellemesebb, izgatóbb és érdekfeszítőbb. A szent élet áldozatot feltételez: le kell mon-danunk egyes kívánságainkról, bűnös hajlamainkról, és minden esetben csak második személy lehetünk, mert az első hely Istent illeti meg. A bűn vágyaink, hajlamaink kielését kívánja, melyben mindig én vagyok az első személy.

Manapság is az emberek azt gondolják, hogy ha a hatalom a kezükbe kerül, akkor emberfeletti emberek lesznek, akik a hatalom birtokában mentesülnek minden nyomo-

rúságtól. De még ha mentesülnének is a pénzügyi és az anyagi gondoktól, a nyomorúság valamelyik másik életterületen úgyis előbukkan. Mert az ördög mindig ott kísért meg, ahol a legérzékenyebb vagyok, ahol úgy érzem, hogy már révbe jutottam. Mert ha gazdag leszek, rendszerint elhidegülnek családi kapcsolataim, mivel már nem a szeretet, hanem a pénz és az állandósult anyagi aggodalmaskodás diktál. Mert ha hírneves ember leszek, rendszerint elveszíttem barátaimat, leghűségesebb munkatársaimat, mivel számomra fontosabbá válik a hírnevem, mint a baráti kapcsolataim ápolása.

A nyomorúság elől menekülve még nagyobb nyomorúságba esem, mint ahogy gondoltam volna — mert bíztam a pénzemben, a nagyszerű kapcsolataimban, csak Istenben nem, aki akkor is védelem, erő, vár és rév, amikor kihull alólam a vezetői szék, amikor szélfúttá zsebem hébe-hóba lát még egy-egy garast, amikor régi jóbarátaim már csak akkor nyitják rám az ajtót, amikor valamilyen szükség hozza őket hozzám.

Jézus Krisztus tanítványainak nem hatalmat, hanem szolgálatot ad. Szolgálatot és felelősséget, e két legerősebb fegyvert a világi hatalom és a nyomorúság ellen. Szolgálatot az Isten és egymás iránt. Ezt a szolgálatot azonban csak úgy és csak akkor lehet eredményesen végezni, ha abba a Jézus Krisztusba vetjük bizalmunkat, aki ezt mondja: bízatok, én meggyőztem a világot. Csak akkor, ha hiszem, hogy életem egyetlen ura Jézus Krisztus, aki helyettem is győz a mindennapi problémákban.

Az a szolgálat, amivel Jézus megbízta a tanítványait, nem könnyű, hanem súlyos feladat. De az erőt a feladat elvégzésére Istentől kapja az ember. Ahogy mondja a félelemtől remegő Pálnak: „Elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el” (2Kor 12,9).

Ott, ahol az ember minden nyomorúság és próbatétel ellenére elkezd bizakodni Jézus Krisztusban, aki életre hívta és szolgálatra rendelte, ott máris elkezd győzni az „Istennek országa”. Isten személyesen téged is országa polgárává fogadott a szent keresztség sakramentuma által.

Amikor Jézus elküldi a tanítványokat széles e világba, és jelzi, hogy ott sok nyomorúságuk lesz, akkor egy olyan ígéretet tesz, amit még soha senki nem tudott egyetlen embernek sem mondani: „Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mt 28,20). Jóban és rosszban, könnyűben és nehézben, egészségben és betegségben, örömben és bánatban egyaránt Jézus oltalma alatt leszek, „hogy megelevenítsem az alázatosok lelkét és megelevenítsem a megtörték szívét” (Ézs 57,15).

Akkor fogod jól végezni életed szolgálatát, és akkor fog életedben terjedni az Isten országa, ha fel tudod fedezni abban a jelenlévő Jézust és benne Isten élő és ható jelenlétét. Vedd észre Istennek azt az igényét, mellyel kiterjeszti országát és uralmát benned és feletted. Minél több erőteret engedsz át életedben Istennek, annál kevesebb helye marad a nyomorúságnak, a veszteségnek, a lesújtó csapásoknak.

Amikor felfedezem, hogy életemnek egyetlenegy Úra van, és hogy én is az ő tanítványa vagyok, akkor már nem merülök a habok közé, mint a tengeren járó Péter; akkor már nem rettegek a süllyedő hajón sem, mint a tanítványok a háborgó tengeren. Akkor már nem járom céltalanul az életem útját, mint az a két szomorú Emmausba igyekvő tanítvány, akik Jézus halála miatt akkor keseregnek, amikor ő már föltámadott. Akkor már nem csüggeteg és eredménytelen az életem, mint a tanítványoké, a Tibériás tengerénél a hajnali derengésben, amikor egész éjjeli halászat után eredménytelenül zárul fáradozásuk, hanem érzem, hogy meggyógyult az életem a bűn betegségétől, hogy megtisztult testem-lelkem a poklosságtól, hogy újjászülettem a szolgálatra, hogy megszabadultam a sok ördöngös érzéstől és nyomorúságtól. Mert elhittem, amit Jézus mondott: „én meggyőztem a világot!” Jézus Krisztus értem is meggyőzte azt, hogy nekem ne kelljen rettegnem és visszakoznom az élettől, hanem vállaljam annak tudatában, hogy „nála nélkül semmit sem cselekedhetem”, de ha én benne maradok, és ő énbennem marad, akkor sok gyümölcsöt termek Isten dicsőségére (Jn 15,4).

Ebből a bizalomból eredő és táplálkozó bizonyágtétellel tud Husz János, a cseh reformátor (Németh László drámájában) így felelni a máglyán a királynak, amint következik: „Az Úr erőt adott, hogy úgy feleljek neked, ahogy a szellem felelhet a hatalomnak. Én, Jan Husz, Zsigmond király útlevelével jöttem ebbe a királyi városba, hogy alávessem magam és hitemet a keresztyén doktorok tanításának. De minthogy itt tévedéseimről, ha voltak, keresztyénhez illő felvilágosítást nem kaptam, s oktatás helyett csak nyilvánvaló rágalmakat nyertem, a királytól azt kérem, hogy leveléhez és adott szavához illőn, bocsásson engem haza...”

Az eretnekség vádjával máglyahalálra ítélt Husz János tudja, hogy minden emberi hatalom és zsarnokoskodás, minden rosszindulat és erőszak ellenére is Istené az utolsó szó az ítéletben. Isten győztes Úrként, kitárt karjaival várja a hit szép és nemes harcában részt vett győzteseket, hogy keblére zárva nyugalmat és békességet adjon nekik örökkévaló országában. Ámen.

bolyai

mire törtem rá az elme
oly vitatott hatalmával

mi az mit nem bírok elviselni
s hogyan viselhetném el egyedül

félek

mert nem tudom
miféle gyilkosság ez ahol
nincsen vér csak megsemmisülés

irtózom ettől az új világtól
melynek nem adatik már feledés —

hát
valóban lehetnék én is isten
kinek egyetlen híve sincsen
ki alkotás után nem pihen
ki nem tud kitörni mégsem innen
kinek itt kell meghalni igen

kinek e világ már semmilyen —

engem irányítottak
így nem voltam szabad sohasem
érettem aggódtak
így nem félhettem sohasem
engem valóban felismertek
de nem akarták hogy nagy legyek
s most mikor a legnagyobb vagyok

ki mondja meg hogy miért szenvedek

Nagy Attila

Konfirmációra

László Dezső

Hitetlenkedő hívők vagyunk

Alapige: Márk 9,24b
Bibliaolvasás: 2Mózes 20,1–17

I.

Hiszek, Uram! — kiáltotta Krisztus felé a gyermeke életéért aggódó apa. Nem istentiszteleten, hanem az utcán hangzott el ez a hitvallás. Nem a szent gyülekezetben, hanem a szenzációéhes sokaság között. Hogyne kiáltott volna így ez az ember, hiszen gyermekének az élete fordult meg azon, hogy ő hiszen-é vagy sem. Nem az embereknek, hanem Krisztusnak mondta, hogy hisz őbenne. A hit nem ünnepélyes és templomi vagy istentiszteleti megnyilvánulása az embernek, hanem a mindennapi élet, a magunk és a ránk bízottak élete sikerének az alapja. Nekünk, a hitünket az istentiszteleten megvalló, hitünket a konfirmációban és az úrvacsorában megerősítő hívőknek mindennél jobban kell ismernünk és gyakorolnunk ezt a törvényt. Hogy van-é igaz hitünk, az nem az istentiszteleteken, hanem az élet nehéz küzdelmei között fog meglátszódni. Hasonlóképpen az is, hogy a saját személyes hitünkből sarjad-e másokat is megtartó szeretet.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy nincs szükség istentiszteletre. Azon a hitnek a megvallására és megerősítésére. Az istentisztelet Istentől adott kiváló alkalom arra, hogy hitünkben erősödjünk. Most pedig különösen arra figyeljünk, hogy az istentiszteleten megvallott hit mennyire erősíti azt a hitet, amelyre az életben olyan nagy szükségünk van. Igen, mert a közösségben megvallott hit egyaránt erősíti a megvallójának és a megvallást hallgatónak a hitét.

Most vegyük számba azt, hogy egy-egy istentiszteleten hányszor is valljuk meg a magunk hitét. A lekipásztor prédikációja hitvallástétel. A gyülekezet éneke az összes hívők közös hitvallása. De ezen felül minden istentiszteletünkben különleges helye van a hitvallástételnek. Sajnos a bibliaolvasást követő állandó imádságunkat csak bűnvalló imádságnak és nem igazi lényege szerint bűn- és hitvalló imádságnak szoktuk hívni. Pedig ott van benne a hitvallástétel: Vallást teszünk azért a te színed előtt, hogy egyszülött Fiadba, a mi Urunk Jézus Krisztusba vetjük egyedül hitünket és reménységünket. Ezért a hitvallástételért szól hozzánk a szó: Bűneitek megvallása és hitetekről való bizonyágtételek után halljátok meg Isten kegyelmes választát: Úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

Vajon ebben a megszokott hitvallástételben benne izzik-é a Krisztustól valóságos segítséget váró vallomás: Hiszek, Uram!? Én magam hiszek tebenned, mert tudom, hogy a magam és kedveseim életének a sikere ezen a vallomáson, ennek halálos komolyságán áll vagy esik?

A mai istentiszteletnek különleges jelentőséget ad az a tény, hogy az arra előkészült ifjak ma itt a gyülekezet előtt először tesznek ünnepélyes hitvallást a maguk Krisztusba vetett hitéről. És hitvallástételük alapján nyerik el a hitben nagykorú egyháztagság alapját. Kedves gyermekek! Feltesszük előttetek a kérdést: Kijelentitek-é Isten és e gyülekezet színe előtt, hogy a keresztségben vállalt kötelezettséget hitetek megvallása által önként magatokra veszitek? Majd a második kérdés: Hiszitek-é, valljátok-é, hogy a Jézus Krisztus evangéliuma Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére, hogy Jézus Krisztus az egyetlen közbenjáró Isten és emberek között és egyedül az őbelé vetett hit által igazulunk meg ingyen Istennek kegyelméből? A konfirmáció lényege nem a kátétudás, hanem ez a hitvallástétel. Ennek pedig olyan határozottnak, olyan forrónak kell lennie, amilyen volt azé az édesapáé, aki teljes lelkéből kiáltotta Krisztus felé: Hiszek, Uram!

Ha Isten megengedi, most konfirmálók és már konfirmáltak együtt veszünk majd úrvacsorát. Az úrvacsoránál pedig ismét háromszor fogja a lelkipásztor és általa maga Isten megkérdezni: hiszed és vallod-é, hogy te Isten bűnös gyermeke vagy, akit azonban Krisztus megváltott nemcsak a bűntől, hanem a haláltól is, akinek ő örök életet szerzett? Hiszed-é mindezt? A lényegét annak, amit a Heidelbergi Kátében tanultunk?

Kétszer fog ezen az istentiszteleten elhangzani az Apostoli Hitvallás. Először ti ifjak mondjátok egyikőtök vezetése mellett, másodszer a lelkipásztor elmondása után az egész gyülekezet ajkán fog majd fölhangzani. Milyen kár, hogy ebből az egészen személyes hitvallásból egy gépiesen mondott szöveg, úgynevezett „Hiszekegy” lett. Mi ennek a hitvallásnak az igazi tartalma és lényege? Ha helyesen mondanók, azonnal kiviláglana: Én, én, én hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, az Úr Jézus Krisztusban és a Szentlélekben! Ó, milyen más lenne ez a hitvallástétel, ha az egyes szám első személyben fogalmazott szavakat valóban egyes szám első személyben, egészen személyesen mondanók: Én hiszek! S ha mindezt valóban Isten színe előtt mondanók, mint az iránta való szeretetünk és hűségünk megvallását. Abban a tudatban, hogy ez a hitvallástétel egész életünk és a magunk élete mások életének is a javát szolgálja.

Milyen nehezen jut el az ifjú ember vagy leány az egymás iránti szerelem őszinte és igaz megvallásáig, de a megvallás által hogy megnő a szerelem. Ilyen szerelmi valomásnak kell lennie Isten irántunk való szeretete és a mi iránta való szeretetünk megvallási alkalmának, minden igaz hitvallástételünknek is. Örömmel, boldogan, önfeladten kell megtennünk, mert így igaz és szép és az egész életet új irányba indító és megtermékenyítő. Minél többször teszünk, bármilyen formában, a gyülekezetben hitvallást, annak egyre fényesebbnek, teljesebbnek, egyre több erőt hozónak kell lennie.

II.

De lehet-e a mi hitvallástételünk valóban ilyen? Úgy éreztük, hogy az evangéliumi apa hitvallástétele: Hiszek, Uram! — tökéletes hitvallástétel volt.

De akkor miért mondotta azonnal utána: Légy segítségül az én hitetlenségemnek!? Egy igazán hívő ember, aki hitéért egészségesen nyerte vissza Krisztustól a gyermekét, hite megvallása után azonnal a hitetlenségéről tesz vallást.

Ne ütközzünk meg mindezen. A vallomástétel második felében is az igaz hit nyilatkozik meg. A valóban Istenre, a szent és igaz Istenre, a mindenkitől különböző Istenre néző hit nem teheti, hogy azonnal meg ne vallja a hite teljes gyengeségét, ha valóban Isten előtt áll. Igen, az igazi hívő ember a hitetlensége megvallása által mutatja meg, hogy valóban Isten színe előtt áll. Hitének a tartalma nem egy csomó tanítás, dogma, kátékérdés és egyházi ének, hanem maga Isten az ő szentséges mivoltában. Valahány ember eljutott az élő Istenben való hitre, az mind megérezte ezt a kettősséget: hitét és hitetlenségét. Mózes, Jeremiás, Péter és Pál apostol, hogy csak a legnagyobb bibliai alakokat említsem, ugyanúgy állottak Isten előtt, a valóban élő Isten előtt, mint ez az ember. Pál önmagát a bűnösök között a legelsőnek vallotta. Kijelentette, hogy nem tökéletes, még nem érte el a hite teljességét. Vallotta, hogy csak rész szerint van benne az ismeret és a prófétálás, hogy csak tükör által homályosan látja Krisztus arcát.

Két oka van ennek a hívő magatartásnak. Az egyik az, hogy nagyobb, összemérhetetlenül nagyobb Isten a mi szívünknel. Az ő egész teljességét az őszinte bibliai vallomástévők szerint földi életének idejében senki föl nem foghatja. Aki azzal dicsekszik, hogy Isten létének minden titkával rendben van, maradék nélkül, tökéletesen hiszi mindazt, amit az Apostoli Hitvallás tartalmaz, nagyon vizsgálja meg önmagát. Önámításnak lett az áldozata, és egyáltalán nem ismeri a szentséges és kegyelmes Istent. A másik ok bennünk van. A mi Istent fölfogó készülékünk: a hitünk gyenge. A nagy Istent mindig kicsiny hittel közelítjük meg és ismerjük meg.

Ez a kettősség az egész emberi életben — nem csak a hit területén — megmutatkozik. Az igazán nagy tudósok mindig kettőt tudnak: azt, amit tudnak, és azt, amit nem tudnak. Egy olyan nagy elme, mint pl. Einstein, kétségkívül többet tud a matematikából és fizikából, mint egy mindig tudó tizenkettedik osztályos diák, aki csak

azt tudja, amit tud, mert ő azt is ismeri, amit még nem tud. Minél többet tud valaki, annál inkább látja azt is, amit még nem tud. Ha a tudás számtani haladvány szerint megy előre, akkor a még meg nem ismert világ mértani haladvány szerint tágul az ismerő elme előtt. A nagy írók sohasem írták meg a legnagyobb műveiket, egyetlen nagy szobrász vagy festő sem készítette még el a legkiválóbb remekművét, sohasem is fogja elkészíteni. De ez nem jelenti azt, hogy amiket alkottak, azok nem értékesek és nagyok, csak nem a lehető legnagyobbak és a lehető legértékesebbek.

A hit és hitelenség egyszerre jelentkező kettőssége senkit se ijesszen meg vagy tértítsen ki a hitnek az útból. Az a hívő, aki hite gyengeségét igazán ismeri, jó úton, az igazi, gyarapodni képes, képmutatás nélküli hit, Isten igazi megismerésének útján jár.

III.

A hit és hitelenség közti ellentmondásnak hol van a föloldása?

Erre a kérdésre is megfelel a mai Ige. A hívő apa kinek mondja el, kinek panaszolja el a hitelenségét? Krisztusnak! Nem csak annyit mond, hogy hisz, de azért hitetlen; hanem azt kéri Krisztustól, hogy legyen segítségére az ő hitelenségében!

Igen. Nemcsak a hitünkről, hanem a hitelenségünkről is Krisztus előtt kell valloást tennünk, mégpedig a segítségnyerés reményében.

Mit tesz a legtöbb hitében megingott ember? Nem keres segítséget, és ha keres, nem annál keresi, aki egyedül tud segíteni neki. Hányszor találkozunk hitükben megingott testvérekkel, és hívjuk őket a hívők közösségébe gyógyulni. Sokszor milyen meglepő a válasz: majd ha ismét hinni fogok, ha a hitemmel rendbe jövök, elmegyek a templomba. Vannak, akik a hitük kételyeivel a hitetlenek közé mennek. Azoknál keresik a hitelenségük igazolását, akik maguk sem hisznek. Ezek az emberek olyanok, mint azok a betegek, akik addig nem mennek az orvoshoz vagy a kórházba, amíg magukban vagy maguktól meg nem gyógyulnak. Vagy olyanok, mint azok a betegek, akik a másik betegről akarnak gyógyulást nyerni.

Egyet ne feledjünk. Az egész Szentírás arról tesz bizonyosságot, hogy Krisztus nem veti el azokat, akik hitük gyengeségével feléje fordulnak, őhöz mennek. Ő a hitnek a fejedelme és bevégzője. Éppen azért jött, hogy a hitetlenkedő hívőknek legyen a segítségére.

Egyházát nem azért alapította, hogy abban a tökéletes hívő emberek saját üdvösségük boldog tudatában képmutatáskodjanak, hanem azért, hogy abban az ő kegyelmének eszközei által a hitetlenkedő hívek a hitükben erősödjenek.

Megtanultuk a Kátéból, hogy a hitet a Szentlélek Isten gerjeszti föl bennünk az evangélium prédikálása által és ugyanő is erősíti meg a keresztesítés és úrvacsora által.

A hit hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által. Mit tegyen a hitben gyenge, megingott ember? Hallgassa még állhatatosabban és kitartóbban az evangélium hirdetését, keresse a hívők közösségét, hogy abban egymás hite által a hitetlenkedő, vagyis az igazi hívők hitükben gyarapodhassanak.

Sohase feledjük el, most először úrvacsorázók és a szent asztal régi vendégei: Krisztus az úrvacsorát is hitünk megerősítésére szerezte. Nem a tökéletes hitű embereknek, hanem azoknak, akik szeretnének a hitükben megerősödni, mert azt gyengének tartják. Ezért mondja az úrvacsorai beszéd: ne feledkezzünk meg arról, hogy az úrvacsora: lelki betegeknek való orvosság. Vételének alapfeltétele annak beismerése, hogy gyengék, gyarlók és esendők vagyunk.

Mindezt azonban, éppen úgy, mint a beteg az orvos előtt, Krisztus előtt kell egészen őszintén fölsírnunk és megvallanunk. Krisztus előtt, és nem más helyen.

Erre különösen nektek, most konfirmálóknak kell nagyon figyelnetek. A ti életekben is jönnek kísértések, kételkedések. Minden hitbéli meggyengülések idején mondjátok az evangéliumi apa imádságát: Uram, Krisztusom, légy segítségemre az én hitetlenkedésemben, lelki válságaimban, meglankadásaimban.

Krisztus csak egyet kíván, hogy most és életünk egész idejében úgy álljunk meg előtte, ahogyan ez az ember állott: Krisztushoz ragaszkodó hite és hite gyengeségének őszinte megvallásával. Ámen.

Újkenyéri prédikációk

Bustya Dezső

A lélek éhsége

Alapige: Ámós 8,11-12

Bibliailvasás: 1Mózes 41,47-57

Napjaink nagy aggodalmainak közepébe állít bele minket az Ige. Földünkön minden rohamosan fogy. Fogy az élelem, az energia, a tiszta víz, a tiszta levegő: az élet alapvető feltételei. Az emberiség sorsáért aggó tudósok igyekeznek mindent megtenni, hogy az utánunk jövő nemzedékek ne szenvedjenek hiányt; legyen táplálék és legyen egészséges emberiség, amely élhet azzal. Legyen tiszta környezet, föld, víz, levegő, és legyen felelős emberiség, amely nem szennyezi el azt ismét. Nagy gondok ezek, mindannyian hordozunk belőle valamennyit, hiszen a jövődőlésért mindnyájan felelősek vagyunk. Van ebben a sokféle aggodásban múlt felé fordulás is. Milyen értelemben?

I.

Valamikor úgy gondolta az ember, hogy a föld tartalékai kimeríthetetlenek. Mindig visszapótlódik az elégett kőolaj, a gáz, a levágott erdők helyébe újak nőnek, az elszennyezett levegőt elfújja a szél és hoz helyébe frisset a végtelen tartalékokból. Most már látjuk, hogy a tartalékok végesek, s amint a meghibásodott tengeralattjáróban számítgatják, hogy még hány órára, percre elegendő levegő van, úgy számítgatjuk mi is, hogy a meglévő javak még mennyi időre elégségesek. Kellene hogy legyen egy kis bűnbánat is ebben a vizsgálódásban. Amikor ugyanis bőviben voltunk élelemnek, energiának, mindennek, nem becsültük eléggé a bőséget. Könnyelműek voltunk, pazaroltunk. Most már egy kicsit késő bánat a számbavételünk. A tizenkettedik órában kezdtünk eszmélni. És közben reménykedünk, hogy valami nagyméretű összefogásból csak kialakul valamilyen megoldás.

Isten Igéje is arról beszél, hogy elfogy valami, aminek eddig bőviben voltunk. Elfogy a lelki kenyér. Isten elhallgat és az Ige elvételik. Amikor Isten szólt, gyakran nem kellett a mennyei kenyér, a lelki táplálék. Nem volt étvágyunk, szomjúságunk rá. Ezért Isten elveszi azt tőlünk. Mit jelent ez? Nem felel az imádságunkra. Hallgat az Isten. Az Ige szavai nem nyílnak meg előttünk. Nem értjük az Ige üzenetét. Eljönnek a napok, amikor ez lesz Isten büntetése rajtunk, bűnös embereken. Az étvágytalanság büntetése az lesz, hogy Isten megkoplaltat bennünket.

Az éhség és a szomjúság testi vonatkozásban állandó jelensége, tünete az életünknek. Az egészséges ember naponként érzi mindkettőt. Természetes dolog. Amíg van mivel csillapítani éhségünket és szomjúságunkat, addig nem is veszedelmes ez az érzés. Baj csak akkor támad, ha nincs kenyér, ha nincs élelem, ha nincs víz. Ilyenkor beáll az éhezés és szomjazás, a kielégítlenség állapota.

A lelkünk is meg tud éhezni és szomjazni. Kérdés, hogy a lélek éhségét és szomjúságát mivel csillapítja az ember? A legtöbb ember szórakozással, mulatással, szenvedélyei kielégítésével próbálja lecsillapítani lelke éhségét és szomjúságát. Ez azonban mindig csak pillanatnyi megoldást hoz. Olyan, mint a megkeseredett szívű embernek a mámor: utána még keservesebben ébred rá a szomorú valóságra.

Lelkünk éhségét és szomjúságát csak az Úr beszéde képes kielégíteni. Az ő Igéje. Elsősorban a testté lett Ige, Jézus Krisztus. Maga mondja, hogy az ő teste étel és az ő vére ital. Ő táplál minket az örök életre megtartó eledellel. Ő itat meg bennünket az élet vizéből ingyen. Valahányszor a lelked megéhezik és megszomjazik, nála keresheted és csak nála keresd a megeléglést. Ő megeléglít minden élőt ingyen.

II.

Izráel népének történetében voltak olyan korszakok, amikor elhatalmasodott a lelki éhség és szomjúság. Ilyen idő volt az Éli főpapsága idején, amikor is igen ritkán volt az Úrnak kijelentése, amikor nem volt nyilvánvaló látomás (1Sám 3). Ennek hiányában tántorgott és tévelygett a nép, mint aki sötétségben jár. Rettentő büntetés ez!

Alapigénkben szintén egy olyan korról jövendöl a próféta, amikor a lelki szükség, lelki éhség és szomjúság elhatalmasodik. A felgyorsult életben a sok szórakozás, mulatozás most még annyira betölti sokak szívét, hogy nem érzik ezt az igazi lelki éhséget és szomjúságot. De eljön az idő, amikor nagy odaadással keresik majd az igazi lelki táplálékot, megelégyülést, és nem találják. Az utolsó időben Isten elveszi az Igét, elveszi az ő beszédét, és nem hirdetteti azt többé.

Ez a büntetés arra szolgál, hogy felébredjen az emberekben az éhség és a szomjúság érzése. A lelki eledel és lelki ital után való vágyakozás. Az egykor semmibe vett, lebecsült Ige nagyon értékesé válik. Az emberek rádöbbennek arra, hogy olyan étellel tömték magukat, ami nem táplál, s olyan italokkal akarták felüdíteni magukat, amik mérget tartalmaztak. Ez a felébredés keserves lesz, és sokaknál talán éppolyan kései, mint Ézsau sírása, amikor rádöbrent, hogy falánksága mibe került: elveszítette elsőszüllöttségi jogát!

Hogy fognak segíteni magukon a bódultságból, mámorból felébredt emberek? Keresni fogják a valódi eledelt és az igazi üdítő italt. Vándorolni fognak tengertől tengerig és északtól fogva napkeletig, hogy az Igét hallgassák, de nem fognak arra rátalálni. Egyik helységről a másikba kíváncsoznak, egyik közösségből a másikba térnek, mindhiába! Prófétai kijelentés nélkül útjuk erőtelen tántorgás és céltalan kóborlás lesz. Az elszalasztott alkalmak váddá, kinná és gyötrelmes emlékezéssé lesznek. Ezt a rettenetes ítéletet rajzolja elénk a mai prófétai Ige.

III.

Hol leszünk mi ebben a sötét és kilátástalan helyzetben? Az eklézsia népét Isten mindenkor megkülönböztetett gondjába vette. Amikor Izráel népe Egyiptomban volt, az országot sújtó isteni csapások közepette az Úr mindig megoltalmazta Izráelt. Gondoljunk ezek közül most csak arra, hogy amikor Egyiptom földjére áthatolhatatlan sötétség ereszkedett — akkor Izráel minden lakóhelyén világosság volt. Bibliaolvasásunk rendjén pedig arról hallottunk, hogy az éhség két esztendejében a nélkülözés kiterjedt az egész keleti világra, de Egyiptom földjén bőven volt kenyér. Azért volt ez így, mert Egyiptomban volt József, Isten engedelmes szolgálója, akiben Isten Lelke lakozott. Ahol Isten engedelmes gyermekei élnek, ott van kenyér, van üdítő forrásvíz és van békesség és nyugalom és boldog öröm. Azért van egyház ezen a világon, hogy a világ el ne epedjen kenyér és víz hiányában.

A sok ezer embert kevés eledellel jóltartó Jézus mondotta egykor a tanítványoknak: Adjatok nekik (ti, a sokaságnak) ti enniök. Ma Urunk ugyanezt a parancsot nekünk adja. Hirdessétek Isten üzenetét! Még akkor is, ha ez a világ nem tart igényt reá, még ha éppolyan megunt és megutált eledellé lett is sokaknak az Ige, mint a manna volt Izráel fiainak a pusztai vándorlás idején. Egyszer majd megéheznek a valódi táplálékra, az üdítő tiszta vízre az emberek! Jézus a Hegyi beszédben nem a jóllakottakat, hanem az éhezőket nevezi boldogoknak: Boldogok, akik éheznek és szomjúhozak az igazságot, mert ők megelégytettek. Az tehát a boldog ember, aki már ma tudja, hogy mi az az eledel és mi az az ital, ami teljesen betöltheti az életét, ami teljes megelégyedést ad!

Ahol van lelki eledel és igazi lelki ital, ott még a testi gondok is megoldódnak. Nem véletlen, hogy a testi éhség éppen azokban az országokban tűnt el, amelyeket többségben keresztyének lagnak. Első a lelki étel és ital, utána jön a testi lét kérdéseinek a megoldása is. Ott a pusztá helyen is Jézus először lelki eledellel, Igével tartotta jól a sokaságot, csak azután adott testi kenyeret is. Ha a földgolyón elsődlegesen Jézus Krisztus Igéje után lesz vágyakozás, akkor ő most is, ma is megelégyt. S a lélek

jóltartása oda fog vezetni, hogy megoldódik a kenyérgond, energiagond, békesség-gond, a föld-víz-levegő tisztán tartásának és emberi életünknek minden egyéb nyugtalanító gondja is.

Ma még miközöttünk dúsan terített az asztal. Becsüljük meg, hogy a közöttünk jelenlévő Krisztus osztogatja önmagát a prédikációban és az úrasztala javaiban egyaránt. Ma még hallhatjuk az ő drága hfvogatasát: Aki szomjúhozik, jöjjön el, és vegye az élet vizét ingyen. Halljuk az úrvacsora értelmét megvilágító szavait: Az én testem bizony étel, és az én vérem bizony ital, aki eszi az én testemet és issza az én véretem, él örökké. És én feltámasztom azt az utolsó napon. Élünk ezekkel a páratlan javakkal! Keressük, amíg megtalálható, hívjuk őt segítségül, míg közel van. Urunk megelégit és megnyugtat minden alkalommal, amikor vendégül fogad. Ezért áldjuk őt életünk egész idejében. Ámen.

Nagy István

Isten kenyere

Alapige: Máté 4,1-4

Bibliaviasás: 5Mózes 8,1-10

„Akkor” — miután Jézus megkeresztelkedett és elhangzott Istennek szava a mennyből: „Ez amaz én szerelmes fiam, akiben én gyönyörködöm”, akit szeretek, aki életével gyönyörűségemre van. Nálunk is ez az „akkor” jelzi, hogy kik vagyunk. Részesültünk a keresztségben, kihirdette rólunk, hogy eljegyzett magának a mi Urunk Istenünk, az övéi vagyunk. Gondolnánk, ezután nyugodt, kiegyensúlyozott élet következik. Nem így van. Lám, Jézus a pusztába került, ahol a megélhetés legegyszerűbb feltétele is hiányzott. Bizony, elgondolásunk ellenére, hasonló történik velünk, hívőkkel, pusztasággá válik világunk. Hinni, Jézust követni nem jelent zavartalan életet, sokkal inkább gyakori nélkülözést, szenvedést. Érdemes-e így az Úrban bízni, amint mostanában hallottuk: keresztyéennek lenni?

A pusztaságba kerülés nem véletlenül, csak úgy magától történik. Első hallásra hihetetlennek tűnik, amit olvasunk: „Jézus viteték a Lélektől a pusztába.” Nem így van? Hiszünk Istenben, az Úrban. Tehát mindenkor ő rendelkezik velünk. Mikor a pusztába világunk, akkor is. És már most mondjuk ki, ezzel, mint minden tetteivel, meghatározott céllal, soha nem kárunkra, hanem megtartásunk, örök életünk érdekében cselekszik. Tudja, sőt akarja, hogy aki az övé, az „megkísértessék az ördögtől”. A pusztában jó alkalom nyílik arra, hogy az ördög megkísértsen.

Az ördög. Van ördög. Nem hiszi valaki? Ez is az ő műve. Mindenképpen az élet ellen van, nem akarja annak megmaradását és üdvözülését. A Szentírásból tudunk róla: ő az istenellenes erők fejedelme, e világ zsarnoka, reánk van vágyódása, ezért szüntelenül ajtónk előtt leselkedik (1Móz 4,7), mint ordfító oroslán szerte jár, keresvén, kit elnyeljen (1Pt 5,8), örökös ellenségünk, nem lehetünk olyan erősek magunkban, hogy marásait, rontását kikerülhetnénk. Jézust megtalálta a pusztában. Már negyven napja tartózkodott ott, böjtölt. A negyvenes szám szent a bibliai időkben, mert kerek egészet jelentett. Mózes negyven napig volt fenn a Sínai-hegyen, a törvény átvételéig. Negyven évig vándorolt Isten népe a pusztában, Illés próféta negyven napon át menekült a Hóreb hegyéig. Ennek, de több más számnak is a Bibliában az a jelentése, hogy Isten pontosan tudja, mert ő határozza meg az időket, a pusztai sorunkét is. Jézus negyvennapos böjtölés után megéhezett. Ember volt, emberré, hozzánk hasonló emberré lett érettünk, ezért nála is jelentkezett az éhség. Először ezt használta fel az ördög a megkísértésre, aztán még más két utat. Mindig azt akarta elérni, hogy eltérítse Istentől és magához kapcsolja. Többször kíséreltezz ezzel: a szenvedés vállalásakor, a Gecsemáné kertben, fenn a keresztfán. Követőinél ugyanígy jár el, a sikertelenséget, a sorozatos csalódást, az elnyomást, betegséget jó alkalomnak látja a támadásra. Az éhséget is. Van éhség, mert jelzi az eledelre szorultságot. Hasznos szol-

gálatot teljesít. Azonban az ördög megoldhatatlannak mutatja be. El akarja hitetni, hogy a magunk és családunk fenntartását képtelenek vagyunk biztosítani. Szegénységünkben nem tudunk kivergődni. Jelenleg — a hivatalos megállapítás szerint — országunk lakosságának fele a megélhetés küszöbe alá került. Nincs kenyér. Olyan értelemben is, hogy nincs elég gabona. A földnek nagy része nem termett, mert nem volt bevetve, nem volt mivel; ha volt, akkor lehetetlenné vált a vetés gondozása; ha beérett a gabona, akkor bűndrága árat követeltek a learatásáért; ha mégis sikerült, a külföldi áraknál jóval alacsonyabban akarták felvásárolni, ezért nem adták el. Most súlyos gond a mindennapi kenyér. Sokaknak dolgozni sem lehet érette, mert nincs munkájuk, munkanélküliek. Ebben a helyzetben jelentkezik az ördög és tanácsot ad. Rá akar venni, ahogy Jézusnál próbálkozott, forduljunk el Istentől és azt tegyük, amit ő mond. Nélküle nem, de vele megoldhatjuk kenyerünk, megélhetésünk gondját.

Rá jellemző módon minket az Istenhez tartozásunk alapján igyekszik rabul ejteni. Jézusnál arra hivatkozott: „Ha Isten fia vagy, mondd, hogy e kövek változzanak kenyerekké.” Ha úgy van, amint hallottad, amint hallottuk, hogy Isten gyermekei vagyunk, akkor bizonyítsuk be, cselekedjünk a kapott hatalommal — Isten nélkül. Isten fia, Isten gyermekei elképzelhetetlen cselekedeteket hajthatnak végre. Erre felhatalmazást nyertek Istentől. Tegyük meg, változtassanak sorsukon önállóan. Később Jézus megígérte tanítványainak: „Bizony, bizony mondom néktek, aki hisz énbennem, az is cselekszi majd azokat a cselekedeteket, amelyeket én cselekszem, és nagyobbakat is cselekszik azoknál” (Jn 14,12), mert „Minden lehetséges a hívőnek” (Mk 9,23). Ha Isten fia vagy, vagytok, erre kell fordítani hatalmatokat.

Azt mondja az ördög — ami általános felfogás az emberiség gondolkozásában, éppen az ő befolyására —, hogy az ember képes önállóan gondoskodni magáról, nincs szüksége Istenre. Mekkora hajszában él az emberiség. Mit hajszol? A test javait. Szoktuk hallani: meghalni sincs időm. A vagyonra néz, annak mindenáron megszerzése foglalja le teljesen és kizárólag neki élni, mások kárára is. Milyen jól jött nálunk a pénzszerzésnek az a módja, hogy csupán kicsi kockázat árán még mindig a pénznek nyolcszorosát, más városban már tizenhatszorosát lehet — munka nélkül — megszerezni. De milyen kísértéssel társul ez? Nem az ún. játékról, hanem a tüneteiről gondolkozunk el. A tekintélyes pénzüsszeghez jutott emberek egyike — népünk között — mondotta: Isten éltesse sokáig a drága polgármestert, aki ezt megengedte, jólétet biztosít. Ez imádság. Isten áldása legyen rajta sokáig. Megjárta-e az eszét a gazdagodottaknak, hogy nyereségük mivel társul? Tudom, sokan kaptak tekintélyes pénzeket, vásároltak, azt is, amire nincs szükség, befektették pénzüket, de alig néhányan juttattak belőle a lelki édesanyáknak, az egyháznak, iskoláinknak, templomaink javára. Miért? Mert már csak magukkal törődnek. Győzött a pénz, azaz az ördög. Mikor az egyik római császár már mindent megadóztatott s még mindig szüksége volt pénzre, megadóztatta az illemhelyeket is. Tanácsadói figyelmeztették, nem illik egy császárhoz ez a tisztátalansággal kapcsolatos intézkedés, de ő kijelentette: a pénznek nincs szaga (pecunia non olet). Nem számít a forrás, csak jöjjön a pénz. Ilyen elfajulásai vannak a vagyonszerzésnek.

Jézus felismerte az ördög mesterkedését, leleplezte és visszautasította: „Felelvén monda: meg van írva: nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden Igével, amely Istennek szájából származik.” Nem a kenyér ellen beszélt, mintha nem kellene. Testünknek szüksége van rá. Ezért dolgozni kell és — imádkozni. A Miatyánknak éppen a közepén áll ez a kérés: „a mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!” Jézus előtt egyáltalán nem közömbös a test szükséglete, sok példáját jegyezte fel a Biblia. Mikor a hozzá gyülekezettek sokáig hallgatták tanítását, a tanítványok jelentették Jézusnak, hogy enniük kellene, megszorította a neki átadott öt kenyeret és két halat, s abból az asszonyokon és a gyermekeken kívül ötezer férfi evett, lakott jól, s még tizenkét kosárnyi maradékot is szedtek össze. Azonban a kenyér, ami ebből a világból származik, nem elég az élethez. Ha az ember csak kenyérrel, testének él, az nem teszi magasabb rendűvé az állatoknál. Az csak a testiség, féltelenség, csalás, gyilkolás, háborúság uralmát szolgálja.

„Meg van írva.” Isten mondotta ki még Mózes szájával, és megírta minden nemzedék számára. Nemcsak! Ha megvan, bármennyi legyen belőle, nem adja meg az igazi életet. A jólét, a pénz, a munka csak eszköz, s önmagában éppenséggel ártalmas. Mert — mondotta Jézus — „nem a vagyonnal való bővülködésben van az ember élete” (Lk 12,15). Más is kell hozzá. Kell a műveltség, kell az értékek cseréje, a piacgazdálkodás. Még több, kell az, ami a lelket élteni. Az embernek van lelke, ezt a világ nem táplálja és nem menti meg. Arra az eledelre van szüksége, mely a mennyből, Istentől jön. És jön. Isten megadja, nyújtja nekünk Igéjében. Az Ige maga Isten. Tehát magát adja, Jézus Krisztusban testté lett és hirdeti: „Én vagyok az életnek kenyere” (Jn 6,48). Világosságot hozott, bűneinket felvitte a keresztre, meghalt azért, hogy ne haljunk meg, hanem csatlakozzunk hozzá, fogadjuk magunkba, éljünk vele. Mert „aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete van” (Jn 6,54). Ez Isten akarata életünk érdekében. A Jákob kútjánál történt, hogy amikor a városba küldött tanítványai visszatértek Jézushoz és kínálták eledellel, ezt válaszolta: „Az én eledelem az, hogy annak akarát cselekedjem, aki elküldött engem” (Jn 4,34). Máskor a tanítványok kérdésére: „Mit csináljunk, hogy Isten dolgait cselekedjük?” — kijelentette: „Az az Isten dolga, hogy higgyetek abban, akit ő küldött” (Jn 6,29). Istennek minden Igéje! Nem más beszéd, csak ez, a Szentírásban előttünk levő Ige. — Az élő Jézus Krisztus lelkünknek igaz eledele, vigasztalója, megerősítője, vezetője az életre, Isten gyermekeinek életére már itt a földön. Enélkül nincs változás nálam, nálunk, szomorú világunkban.

Jézus legyőzte az ördögöt azzal, hogy kísértését visszautasította, megmaradt Isten fiának a pusztában, hű volt mennyei Atyjához halálig, a keresztfának haláláig. Legyőzte az ördögöt, hiszen még mindig támad és pusztít. Legyőzte, és ezért — míg végül kárhozatba löki — minden támadásával szemben segítséget ad és megtart. Övé a hatalom, ezt gyakorolja Lelkével követőinél. Igen, Jézus „azért jelent meg, hogy az ördög munkáit lerontsa” (1Jn 3,8).

Növekvő szegénységünkben, a pusztában, aggodalmaskodunk. De nehogy az ördögnek adjuk el lelkünket. Mostani helyzetünkben is Isten akarata szerint cselekedjünk. Mindenekelőtt köszönjük meg Istennek, hogy eddig táplált, gondozott, és higgyünk benne, hatalmában és kegyelmében, hogy ezután is megteszi azt. Nyújtsuk bűnös kezünket feléje, kérjük alázatosan, ne engedje, hogy a kísértések között elcsüggedjünk és remegjünk — értesse meg, hogy próbára tesz, de a kimenekedést is megadja; legyen velünk, hogy lehessünk örömet szerző gyermekei, szeretetet és békeséget munkáljunk vele, éljünk kedves akaratának megfelelően keresztyéni, isteni életet itt a földön, és érjük el az egyetlen nagy célt, érkezzünk haza, országába, ahol a mi Urunk Jézus Krisztus helyet készített nekünk, ahol részt ad az ő dicsőségében. Ámen.

Ravasz László

Kenyér és Ige

Alapige: Lukács 4,3–4

Bibliailvasás: Példabeszédek 11,24–32

A világ láthatatlan, óriás fáján egy nagy érett gyümölcs a Föld. Magva tűz, kérge kő, hamva televény. Ez a televény úgy támadt, hogy tűz és víz elporlasztotta a követ, és ez a por elkeveredett az élet elhalt anyagával, a halál porával.

Mikor a bűnbe esett embert kiűzték a paradicsomból, elhangzott felette az átok: porból lettél és porrá kell lenned; de amíg porrá leszel és megkövÉríted a földet, amelyből vétettél: orcád verítékével egyed a te kenyeredet. Enni kell, enélkül nem lehet élni; de a kenyérhez munka és törődés kínos útján jut az ember. Bele van tehát építve a világ fundamentumába ez a megmáshíthatatlan törvény: kenyérral él az ember.

Mi a kenyér? A táplálékká átalakított világ. A föld, az ég, a tűz, a víz, a levegő, úgy, amint egy darab tárgyban ehetővé, táplálékká válik. A kenyér a földi élet, a természeti élet sákramentuma, ha szabad ezt a szót használnom. A kenyér a testi élet szimbóluma: jegye és pecsétje annak, hogy paradicsomból kiűzött emberek vagyunk, akik orcánk veritékével esszük a mi kenyერünket, mígnem porrá leszünk, amelyből véteténk.

Hogyan támad a kenyér? Erre alapigénk a Sátán ajakáról idéz egy igét: a kövek változnak át kenyérré. Az ember éhes, élni akar, s a köveket kenyérré változtatja. Ez a legemberibb munka; az örök emberi munka. Ez minden emberi munkának a képe és a telje. A Sátán is azért kívánta ezt Jézustól, mert tisztán emberi műre akarta korlátozni. Tudta, hogy a sátáni terv győz, ha Jézus csak embernek marad.

Az ember azáltal ember, hogy a köveket kenyérré változtatja. Sem több, sem kevesebb, mert ebben benne van az az öntudatos, óriási munka, amit emberi kultúrának nevezünk.

Ha nézem Tokaj hegyeit, álmélkodva látom, hogy kétezer év verejtékhullásával miként változott a bazaltkő nektárrá, a nektár kenyérré. A kő kenyérré változott. Ha nézem a Riviéra konglomerátumhegyeit s látom, miként borítja be februáriusban a piros szegfű, mintha óriási bborharangok volnának, megvallom: a kő virággá, a virág kenyérré változott. Kezem végighúzom az Alföld forró homokján, amely elporladott kő s most gazdag kalászkok teremnek rajta: felkiáltok, mert a magyar veriték nyomán a kő kenyérré változott.

Lenn a föld mélyében kőszén, százféle érc várja a bányász csákányát. Egyszer csak megjelenik a halvány felfedező, s a kőszén, a vasérc napvilágra kerül. Kohók izzanak, gépek dohognak, millió izzadt ember sűrög-forog, gyárkérmények füstölnek, gőzdaruk, vasutak robognak: előttem áll az ipar csodálatos alkotmánya, a kő kenyérré változott.

Ezen a földön kávé terem, amazon búza. Ez a hegy árbocfákat növel, az a sík fűszerszámot. A kőből itt márványt fejtenek, amott kőolajat merítenek. Ezek helyet cserélnek, s ami mozgatja őket, a kereskedelem: a követ kenyérré változtatja.

Mindezt az emberi elme találja ki, s az emberi munka hajtja végre. Evégből megszületik a tudomány: elmélete annak, hogyan lesz a kőből kenyér. Amíg ezt a nagy feladatot megoldja, megteremti a tudományt vezérlő szövétnékül s a művészetet drága pihenésül, de maga az életmeder a kőtől a kenyérig vezet, mint a Niagara folyó útja egyik tótól a másikig, bár a vízesés felett fényes köd lebeg és szivárvány játszik. A tudomány fényes köd, a művészet szivárvány azon a nagy életfolyón, amely a kőtől a kenyérig terjed.

Az ember kezében a kő kenyérré lett, de a nagy munkára ráment a lelke. Kétféleképpen.

Vagy sok volt a kenyér, s akkor átváltozott arannyá. Támadt a fényűzés, az arany imádata és szolgálata, vele a hatalom s minden visszaélése. Vagy kevés volt a kenyér, s támadt az ínség, a gyűlölet, a bűn. Mind a kettő megrontotta a világot: ha az elkövetett és gondolati bűnöket számba vesszük, nyolcvan százalékuk vagy abból származott, hogy sok volt a kenyér, vagy abból, hogy kevés. Börtönök, bitófák, háborúk, nyomor és büntanyák azért vannak, mert az embernek a követ kenyérré kell változtatnia. A tőke és munka harca. Oroszország nyomora, India és Kína éhínsége mind onnan származott, hogy kenyér kell s a kőből kell kenyeret csinálni, és e nagy munkában a szívek kővé váltak.

A kő meghalt és porrá lesz; a kővé vált szív is porrá lesz; elporladt kövek, szívek és kultúrák kővértik azt a földet, amelynek legnagyobb parancsa, igénye, feladata és átka: a kenyér.

„Nemcsak kenyérral él az ember!” Krisztus urunknak ez a harsonázó Igéje megszakítja a paradicsomi átok sűrű ködét, mint a felleget a villám cikázása.

Az ember nemcsak test, hanem halhatatlan lélek is, s, ezt a lelket nem lehet kenyérral jól tartani. A vályúhoz láncolt királykisasszonynak nem elég a sertések eledele.

A léleknek úgy kell az Ige, mint a testnek a kenyér. A kenyér táplálékká vált természet, az Ige: a táplálékká vált Isten. Isten, amint magát gondolatban, érzésben, akaratban, az új ember, a lelki ember ihletésében adja a gondolkozó, érző, akaró lélek számára. Az Ige maga Isten, amint táplálékká válik számunkra, hogy élet lehessen bennünk.

Istennek ez az Igéje, amely az ő szájából kijött, nem elvont gondolat, homályos törvény, pítiai jóslat, hanem testté lett a Jézus Krisztusban, és lakozék miközöttünk, és mi láttuk az ő dicsőségét, aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal.

Ezért nevezzük őt az Élet Fejedelmének. Fejedelme volna a világnak, aki a követ veríték nélkül, egyetlen teremtő szóval kenyérré tudná változtatni, az Élet Fejedelme az, aki a kőszívet teremtő szavával élő szívvé változtatta át. Élő szívvé, amely felett nincs hatalma bűnnek és halálnak.

Nem ment olyan könnyen, mert állott az ítélet: kenyérral él az ember. Fel kellett vennie a harcot, hordoznia kellett a bűn zsoldját és a halál terhét, míg nem a kereszten átszegzett szív az Isten sákramentuma lőn:

Én vagyok a mennyei kenyér!

„Ha Isten fia vagy, mondd e kőnek: változzék kenyérré!” Éppen mert Isten Fia volt, nem mondotta ezt, hanem egyebet tett: átszegezt szívét adta mennyei kenyérrül, adta Igéül az elepedt világnak, és azt mondotta: először ezt, mert ez a fontosabb; csak egy a szükséges dolog.

Először az Ige, azután a Kenyér. A Kenyér elnyeli az Igét, és kővé lesz a kezünkben. Az Ige megszenteli a kenyeret, mert maga is kenyér lesz a kezünkben.

Többé nem veszezelem az, hogy sok vagy kevés a kenyér. Ha sok: hála, szeretet, jószág fakad a testté lett Igéből; ha kevés: alázatos hit, fokozott munka, lemondó osztály. Őt kenyérral ötezer embert vendéglelt meg, s a morzsákból két kosárra való felesleg támadt. Megtanít böjtölni, hogy a kenyér másnak jusson, és megtanít böjtölni, hogy a másét ne vegyem el. Tudunk szűkölködni, és tudunk bővölködni, mert mindegyre van erőnk a Krisztus által, aki megerősít minket.

Így lesz a kenyér szentté: érzik rajta az ajándékozó Isten kezének melege, megmozdul, mert az adakozás lelke nógatja; bizonyosság az Isten szeretete, az emberi jószág és az emberi hála mellett. Szent a kenyér, mert veríték, munka, szolgálat és jótétemény van benne, szent a kenyér, mert Igévé vált.

Az Ige kenyér legyen, hogy a kenyér Igévé váljék.

Ez a magyar aratás evangéliuma. Ámen.

(Közvetítette a rádió 1930-ban.)

anémia

vérezgetni hozzászokni lassan
szédülni csak magadban
sápadtan és kapkodón venni
a levegőt és mégis menni
túlélni mindenféle jóslást
a testi-lelki meghasonlást
utódba lopni át a vérünk!
ízti ami még maradt
a miénk még és akarat
és akkor élünk élünk élünk

Nagy Attila

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Balogh Béla

A valódi szeretet

Alapige: 1János 3,18

Nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy akkor, amikor az ifjú pár eljött hozzám, hogy házassági szándékát bejelentse, egy kéréssel fordultam hozzájuk: — Legyetek szívesek, és hozzátok el — mondtam — a konfirmáláskor kapott emléklapot.

Amint tudjátok, a konfirmáció alkalmával ifjaink egy díszes írást kapnak, amely emlékezteti őket hitvallástételükre és fogadalmukra, de ugyanakkor emlékezteti őket arra a szent Igére is, amit Isten beszédéből számukra e nevezetes napra kiválasztottak. Ez az Ige volt és lesz életetek kísértője, melyre egész életeteket rá lehet építeni. Ez az Ige mellettetek és bennetek van egész életetek során: biztat és erősít, vigasztal és örvendeztet benneteket. Isten Igéje örökkévaló. Jézus ezt mondja: Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim soha el nem múlnak.

A kért emléklapokat megkaptam. Az egyikben ez állt: A szeretet hosszútűrő, kegyes. Pál apostol ezt tanítja a szeretetről, melynek két alapvonását a türelemben és a jóságban mutatja meg. A másik bibliai mondás János apostoltól származik: Fiaskáim, ne szóval szeressünk, se nyelvvvel; hanem cselekedettel és valósággal.

Első gondolatom a versek elolvasása után az volt, hogy — lám — milyen erősen meghatározza a Szentírást a szeretet fogalma. Két ifjú, egy fiú és egy leány Istennek ugyanarról a szeretetről kap egy-egy bizonyosságot, amikor konfirmál. És most, midőn házassági esküt tesznek, most, amikor házassági szövetségükre Istenünk áldását kérik, akkor ugyanez az Ige szól és jön segítségükre. Hát nem csodálatos!? De ugyanakkor az is szemünkbe tűnik, hogy mi nagyon könnyen és könnyedén beszélünk a szeretetről, holott ez rendkívül nagy felelősséget jelent. Amilyen könnyen vesszük ajkunkra a szeretet szót, éppen olyan könnyen feledkezünk is meg róla.

Elgondolkoztunk-e valaha azon, hogy a Bibliának mennyi sok szép helye beszél arról, hogy nekünk olyan szerető Istenünk van, akinek világunkat és létünket, lelkünket és értelmünket köszönhetjük? Az ő szeretetéről beszél a teremtés, míg a világ sok-sok hidegsége, fájdalma és keserősége az ember szeretetlenségét hirdeti, holott Isten úgy gondolta, hogy az ember az ő szeretetében fog élni és járni. Ennek megkönnyítése érdekében adta a törvényt és az evangéliumot, hogy ezek irányt szabjanak az ember cselekvésének.

Ezzel szemben mi vajon hányszor maradunk adósok a szeretettel? A szeretet sokszor üres beszédet és képmutatást jelent számunkra csupán. De ugyanakkor felrójuk felebarátunknak azt, hogy ő szeretetlen irányunkban, hogy nem tud bennünket megérteni és szeretni.

A szeretet hiányának az ellenszere ez a most felolvasott alapige, amely egykor, kedves vőlegény, a te konfirmációi útravalódat és ajándékokat jelentette. Ez a bibliai vers arra serkent, hogy szeretetünk ne csak szó, ne csak forró vallomás legyen, bár most sok olyan szép mélyenszántó költeményre gondolhatunk, melyek jegyességetek ideje alatt átmelegítették szívünket. Azonban ezeknek a vallomásos, költői szavaknak házasesetetek során cselekedetté kell átlényegülniök. Ha a szeretet vallomása nem párosul gyöngédséggel és simogatással, segítő szóval és cselekedettel, türelemmel és hűséggel, kitartással és önfeláldozással, akkor értékét veszíti, mivel üres érzés, és csak üres beszéd marad. Akkor előbb-utóbb bebizonyosodik egymás iránti szeretetetekről, hogy az nem volt egyéb önző széptevésnél és képmutatásnál.

Jézus szeretete álljon előttetek örök példakép gyanánt. Ő nem csupán beszélt a tanítványok iránti szeretetről, hanem életét áldozta értük. Ez a valódi szeretet!

Tanuljuk meg az 6 példájából, hogy a szeretet nem csak szó, nem csak érzés, hanem valódi élet, amelyik csupa egymásért hozott áldozat. A Jézus szeretetében éljétek házassági életeteket. Ámen.

Temetési beszédek

Balogh Béla

„Semmi hatalmasság sincs a halálnak napja felett”

Alapige: Prédikátor 8,8

Ez a bibliai vers az élet megfigyeléséből fakad. Szerzője a Szentírás tanúsága szerint Salamon király. A bölcs uralkodó a halállal kapcsolatosan szeretne tanítani, és ezt nagyon szemléletes módon teszi. Úgy tanít az emberi élet utolsó napjának kérdéséről, hogy tanítását egy nagyobb összefüggésbe ágyazza bele. Így azt mondja el, hogy semmilyen hatalmasság sem lehet úr a halál napja felett, vagyis a halál kikerülhetetlen valóság. Kiegészítésképpen ugyanakkor két hasonlatot is mond, melyekkel szemlélteti, hogy ezen a világon nemcsak a születés, nemcsak a növekedés és nemcsak az elmúlás törvényszerűsége uralkodik, ami ellen az ember a tudomány, a gyógyászat eszközeivel semmit sem tehet, hanem vannak ezenkívül más törvényszerűségek is, melyekkel szemben az ember hasonló módon tehetetlen. Mondanivalója tisztázása érdekében Salamon ezek közül két tényezőt meg is említ.

Az első példázat a szél járásával szembeni emberi tehetetlenségre mutat rá. „Egy ember sem uralkodhatik a szelen, hogy feltartsa a szelet.” A Prédikátor könyvének írója tudja, hogy az ember képes a szél erejének hasznosítására. Befogja azt a hajók vitorlájába, és átutazik vele a tengeren is. De ugyanakkor azt is tudja, hogy a tengeren járó ember ki van szolgáltatva a széljárás szeszélyének: nem tudja szabályozni a szélfúvásnak sem az erejét, sem az irányát, sem pedig a kedvező idejét. Ha akarja, ha nem, az embernek be kell látnia, hogy a szél fölött nem uralkodhatik. Ennek az ismeretnek a birtokában tud csak az ember élni.

A másik példázat, bár nem a természetből származik, de ugyanúgy szemlélteti, hogy az ember fölött ott lebeg egy nálánál erősebb törvény: „Az ütközetben senkit el nem bocsátanak.” Ez a törvény, amiről itt szó esik, a hazaszeretet törvénye. Ezt már emberek „csinálták”, de háború esetén éppoly súlya van, mint a természet törvényének. E nélkül a törvény nélkül nem volna lehetséges a hazának, az otthonnak, a védtelen asszonyoknak és kiskorú gyermekeknek a megvédése, hiszen aki csak tehetné, a csata előtt megszökne a tűzvonalból. De az ütközetből senkit sem szokás elbocsátani. Mert ha a csatából egyetlenegy gyáva embert is elbocsátanak, akkor ezzel sok vitéznek szegnék a harci kedvét, akkor ezáltal sok más katona is kérhetné az elbocsátást. Az ember ezzel a törvényszerűséggel is számol, és jó elfogadnia azt.

Miként nem lehet szó a természet törvényének megmásításáról, ugyanúgy vannak megmásíthatatlan emberi törvények is — tanítja a Szentírás. Ezek közé a törvények közé iktatja az elmúlás törvényét is, melyen éppen úgy nem tud változtatni az ember, mint az előbb említetteken. Nincs olyan hatalom, nincs olyan csodadoktor, nincs olyan jól felszerelt klinika, nincs olyan jól kikísérletezett gyógyszer, de még olyan ragaszkodó emberi szeretet sem, aki vagy ami az embert meg tudná tartani halála napján. Egyszerűen szólva: ha ez eljött, akkor menni kell. A születésnek, a növekedésnek, a virágzásnak velejárója a halál, azaz az alapigékben emlegetett utolsó nap, amely egyszer minden földi ember életében eljön. Nem számít, hogy az ember ifjú vagy öreg, nem számít, ha beteges volt vagy egészséges, az sem számít, hogy milyen magasra sikerült felhágna a társadalom ranglétráján, az sem számít, hogy becsületes volt vagy szélhámos: miként az ember nem úr a szél fölött, miként az ütközetben nem ura a maga sorsának, ugyanúgy nem ura a halálnak sem.

Ha néha az a vád ér bennünket, hogy Bibliánk elszakadt a valóság talajától, akkor jusson eszünkbe a Prédikátor könyvének ez az Igéje, amely igen nagy józansággal, igen komoly valóságérzékkel szemléli és szemlélteti az életet. Tudom azonban, hogy ez gyenge vigasz ilyenkor, amikor egy szeretett személytől kell megválnunk. A Szentírás azonban ennél is többet mond az ember életéről. Azt mondja a hívő ember életéről, hogy az el van rejtve Jézus Krisztusban. Ez pedig azt jelenti, hogy életünkben és halálunkban ennek a Krisztusnak a tulajdona vagyunk.

Ennek alapján vallja a keresztyén egyház, hogy az elhunytat nem a halálnak, nem az örök enyészetnek adjuk át, hanem annak a Jézusnak, aki meghalt és feltámadott azokért, akik őbenne hisznek. Ha pedig Jézus Krisztusban hitt a mi szeretett testvérünk, akkor tudhatjuk, hogy vele együtt él. Ez a tudat adhat a veszteség miatt megszorodott és fájó szíveteknek vigasztalódást. Akik Krisztusban hisznek, azoknak ez a reménység erőt ad még a legnagyobb fájdalomban is. Ezért életéért hálát adva a Teremtőnek, úgy köszönünk el most tőle, hogy „Isten velünk, viszontlátásra!” Ámen.

Bányai László

A boldog halál útja

Alapige: Jelenések 14,13

E koporsó mellett ma a halál sötét fellege vesz körül. Most úgy érezzük, hogy reménységes életkedvünk egyre inkább elapad, és a halál széttéphetetlen fátyola súlyosan ránehezedik az életünkre. E komor és siralmas állapotunkban csak Isten vigasztaló Igéje tud bennünket megerősíteni és megsegíteni. Ezért itt és most vegyük úgy Isten üzenetét, mint vigasztalást nyújtó balzsamot, mert súlyosan megsérült és megszorodott lelkünk útvesztőjéből csak az evangélium gyógyító ereje tud minket kivezetni.

I.

„Boldogok a halottak, akik az Úrban halnak meg!”

Isten drága ígéretet ad övéinek. Az Úrban való meghalás többször előfordul az Új-szövetségben. Pál apostol beszél a Krisztusban elhunytakról, azokról, akik Krisztusban elaludtak. Ez a kifejezés azt jelenti, hogy boldogok azok, akik életük végére Krisztussal együtt jutottak el. Ez rendkívül nagy dolog, hisz az életben annyi minden el akar szakítani tőle. De a legnagyobb boldogság azok számára, akik életük végére érkeztek, az, hogy Krisztussal együtt érkeztek meg az örökkévalóság partjaira. Akik hűségesen, tőle elszakíthatatlanul járták végig életútjukat, vele együtt érkeznek célba.

Azt a tanítót takarja e gyászos ravatal, aki életében egész erejével, képességének teljes kifejtésével és a modern pedagógiai eszközök igénybevételével végezte a népnevelés munkáját. Egész élete e munkában telt el. Minden szociális intézménynek támogatója, őszinte barátja volt. Ezért sok megértés és elismerés vette körül fáradozásait. Hite, buzdító és lelkesítő szavai sokáig fognak még visszhangozni lelkünkben.

Szívünk összeszorul, ha arra gondolunk, hogy sorainkból ismét kidőlt egy olyan férfi, aki kiváló képességeivel, nagy munkabírással és kitűnő szervező erejével nagy érték volt számunkra. A kegyetlen halál elvette tőlünk azt, akit a tanítóság bizalma, megbecsülése és szeretete vett körül. Nehéz megszoknunk azt a gondolatot, hogy az a férfiú, aki annyit küzdött a tanítóság anyagi és erkölcsi elismeréséért, aki teljes buzgósággal karolt fel minden ügyet, mely a népoktatás fejlődését célozta — az a férfiú nincs már többé közöttünk.

Halála csendes volt. Lelke megnyugodott abban a tudatban, hogy hamarosan Istenhez költözik. Betegsége idején többször is elmondta, hogy boldogan távozik a földről, mert úgy érzi, hogy Isten erőt adott élete során arra, hogy terveit megvalósíthassa. Boldogan halt meg, betelve az élettel.

II.

„Megnyugosznak az ő fáradtságuktól.”

Az Úrban elhunytaknak az Ige nyugalmat ígér. Az Úrban meghaltak megnyugosznak fáradtságuktól. Az igazi nyugalom akkor a legdrágább, ha megdolgozott érte az ember. Minél nehezebb a harc, minél fáradtságosabb a munka, annál drágább az öröm és a pihenés.

Hogy mennyire kedves és értékes nekünk egy-egy emberélet, azt a koporsónál tudjuk meg leginkább. Az ember akkor lát meg legtöbbet az ő embertársából, amikor a szemfedőn keresztül tekint reá. Az emlékezés könnyes fátyolán át szemlélő előtt bontakozik ki a meghalt embertárs egész nagysága.

Az iskolában és annak ügyei intézésében senki sem látta őt csalódottan vagy türelmetlenül járni. A szava, még ha dorgált is, áldó simogatásnak tűnt, és diákjai boldogok voltak, ha erőteljes alakját megláthatták az iskola falain belül. Kellő szigorúsággal tudott feddeni, de igazi szeretettel képes volt megbocsátani. Becsülte a dolgos kezeket, de megdorgálta a tunya és lusta gyermeket. A gyermekek között úgy járt-kelt, mintha édesapjuk lett volna. A munka terhe alatt nem roskadozott. Elöl járt a jó példaadásban. A kötelesség teljesítésében világított, mint lámpás, ahogy Gárdonyi Géza nevezte a jó tanítót.

Reggel szeretett korán kelni. Saját bevallása szerint hosszan imádkozott, majd készült az új iskolai napra. Mindig felkészülve ment az iskolába. A pontosság mintaképe volt. Még a vakáció idején is bejárt az iskolába. A szegény diákokat pártfogolta, a betegeket pedig meglátogatta.

Itt most egy olyan tanítót temetünk, aki sokat fáradozott életében az iskoláért, aki — az Ige tanítása szerint — most megnyugodott az ő fáradtságától.

III.

„Az ő cselekedeteik követik őket.”

Az Úrban elköltözötteket cselekedeteik követik. Első olvasásra úgy tűnik, hogy itt a látnok a cselekedetek általi üdvösségről beszél. De az apostol itt nem erre gondol, hanem az elköltözöttek munkájáról, türelméről, szeretetéről, szolgálatáról és hitéről beszél. A cselekedetek alatt nem az ótestamentumi törvény cselekedeteit, hanem a megújult élet szolgálatát kell értenünk.

Az Úrban megpihent testvérünknek nem volt családja, de családi közösségre talált az iskolában, az egyházban. A régi nehéz körülmények között sem távolodott el az egyháztól; szerette a templomot és az iskolát. Nemhiába fáradt, aggódott, imádkozott. E hű szolgálat után hazatért Teremtőjéhez, és áldott élete, cselekedetei követték őt oda, ahol egyszer mindnyájan megméretünk, ahova hív és vár bennünket Isten.

Nem tudjuk kellőképpen értékelni azt az életet, melynek megszűntét most gyászoljuk, mivel kevés reá az emberi szó. Csak azt tudjuk, hogy mindnyájunk szívének érzései találkoznak akkor, amikor azt mondjuk, hogy munkahelyén bátor őrálló volt, aki nemcsak érezte, hanem hordozta is azt a nagy felelősséget, amellyel Isten megajándékozta őt. Közöttünk úgy tűnt fel, mint szerető családfő az ugyanazon célért dolgozó családtagok között. Mozgató, életre keltő, sugalmazó erő áradt belőle.

Íme, Isten magához hívta őt. Egy jóságos emberi élettel szegényebbek lettünk. Tiszteletünk és szeretetünk virágait elhelyezzük koporsóján, és felfelé tekintünk, ahonnan várjuk az áldást, a segedelmet.

Az ő előremenetelésében a boldog halál útja áll előttünk, mert az Úrban halt meg, mert az Úrban nyugodott meg a fáradtságtól, s így cselekedetei követik őt. Járjunk mi is ezen az általa járt keskeny úton, amely út a mennyek országába vezet. Ámen.

Emlékezzél meg...

Alapige: Prédikátor 12,3-8-9;
2Sámuel 14,14

Aránylag fiatalon, mindössze 45 évvel a vállán kihullt az élők sorából e koporsóban pihenő testvérünk. Mi valamennyien azért jöttünk el, hogy elkísérjük utolsó földi útjára; hogy így fejezzük ki részvétünket és együttérzésünket a gyászoló családnak, a gyászoló rokonságnak.

Az előttünk álló koporsóban pihenő testvérünk földi porsátora számunkra az elmúlás örök törvényét hirdeti, melyet elkerülni senki sem tud, mivel egyszer mindnyájunknak meg kell halnunk! De ez a koporsó nemcsak az elmúlásra figyelmeztet. Nem csupán arra int, hogy előbb-utóbb vége lesz számunkra is mindennek, hanem ennél sokkal többre mutat, amikor arra figyelmeztet az apostol, hogy „Nekünk mindnyájunknak meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt” (2Kor 5,10). Más szóval arra figyelmeztet minket az apostol, hogy egyszer mindnyájunk számára elérkezik a számadás órája! Éppen ezért, amikor egy-egy koporsó mellett megállunk, nem szabad csak arra gondolnunk, hogy „porból lettünk s porrá leszünk”, hanem arra is, és főképpen arra, hogy egyszer — hosszabb vagy rövidebb földi élet után — lelkünk visszatér Istenhez és ott számot kell adnunk cselekedeteinkről. Ez a gondolat azonban ne rémítsen el senkit, hanem nyitott szívvel forduljunk e koporsó mellett megszólaló Igéhez, hogy azon keresztül megérezzük Istennek azt a féltő szeretetét, azt a kibeszélhetetlen nagy kegyelmét, amiről így tesz bizonyosságot számunkra az Írás: „Isten egy lelket sem akar elvenni” (2Sám 14,14). Az a sáfár, az a gyászoló, aki e koporsó mellett az Ige szaván keresztül megérti és megérzi Isten végtelen szeretetét, az Isten szeretetében vigasztalást talál.

Alapigénkben azt látjuk, hogy Isten törődik a mi lelkünkkel! Ő adta nekünk. És nem akarja azt, hogy elveszzen, hanem azt akarja, hogy éljen, hogy hozzá visszatérjen, hogy nála örökkévaló házat találjon. Ennek a tőle kapott léleknek a megmentéséért és megtartásáért küldte el Isten az ő egyszülött Fiát — Jézus Krisztust —, aki „a mi bűneinkért halálra adatott — és feltámasztatott a mi megigazulásunkért” (Róm 4,25). Jézus él, benne és általa mi is élünk.

Fordítsuk most teljes figyelmünket az Ige felé. Az Ige itt és most egyaránt szól a gyászoló családnak és a gyülekezet minden tagjához. Külön-külön mindnyájunknak személy szerint ezt mondja: „Emlékezzél meg a te Teremtődől a te ifjúságodnak idejében, míg a veszedelem napjai el nem jönnek, és amíg el nem jönnek az esztendőik, amelyekről ezt mondod: Nem szeretem ezeket!” Emlékezzél meg a te Teremtődől „minekelőtte a por földdé lenne, mint azelőtt volt, és a lélek pedig megtérne Istenhez, aki adta volna azt”! Más szavakkal mondva: Emlékeznünk kell naponként a teremtő Istenre addig, amíg élünk, de nem csupán az öregkorban, hanem az ifjúság idején is. Nem csupán a betegségben és a nyomorúságban, hanem a jólétben is! Emlékezzünk szüntelen hálaadással Teremtőnkre, mert akkor a számadás óráján jó reménységgel állhatunk majd ítélő Bíránk elé. Még egy bűnnel teli élet után is reménységgel állhat Isten színe elé az, aki élete alkonyán jó lelkiismerettel elmondhatja azt, hogy a Teremtőre emlékezve az életharcát „megharcolta, futását elvégezte, hitét megtartotta”; mert az ilyennek bizodalma lehet abban, hogy „eltétetett számára az igazság koronája”.

Az Úr szavára figyelve tekintsünk most egy pillanatra vissza a koporsóban nyugvó testvérünk életére. Ezelőtt 45 esztendővel született földműves családban. Ő is, mint annyi más kisedd, mosolygós arcú kisgyermekként sok örömet szerzett szüleinek; később két munkás, kemény kezével segítette őket. Gondtalan és vidám gyermekkor után már ifjúkorában gyári munkás lett. Hosszú éveken keresztül ott kereste a mindennapi kenyerét, mindaddig, míg egy jó évvel ezelőtt beteg lett. Betegsége egyre súlyosbodott. Ezért betegnyugdjába kellett mennie.

Egész korán köszöntöttek rá a „nem szeretem” esztendő. Vajon miért? Miért volt olyan szomorú a sorsa? Talán-talán azért, mert e koporsóban nyugvó testvérünk az ő ifjúságának idejében nem emlékezett meg Teremtőjéről! Elfeledkezett konfirmációs vallás- és fogadástételéről. Nem volt megátalkodott hitetlen, de közömbös volt számára az egyház, a hit és Isten! Ahelyett, hogy tékozló fiú módjára visszatért volna bár a nyomorúság, bár a nem szeretem napok idején a mennyei Atyához, egyre jobban eltávolodott tőle. De a szülők imája sokat ostromolta érette az eget, míg áldozatos szeretettel orvosokhoz, kórházakba vitték. De mindez hiábavalónak bizonyult.

Eljött e koporsóban nyugvó testvérünk számára az az idő, amikor lelke visszatért Istenhez. De vajon mit remélhet? Mivel tudjuk vigasztalni az öreg szülőket, akiknek hiányozni fog, s a rokonait, akik szerették őt? Az az egyetlen reménységünk lehet felőle, hogy „Isten egy lelket sem akar elveszíteni, és nem akar eltaszítani senkit” sem magától. E reménységgel bízhatunk abban, hogy megváltó Krisztusunk e koporsóban nyugvó testvérünkért is eljött, és a gólgotai keresztről aláhullott vére az én bűnömmel, a mindnyájunk bűnével együtt az ő bűnét is elmosta. Az Úr kegyelme az ő számára is bizonyos elégséges!

Gyászoló szerettei, ebben a hitben találjatok megnyugvást és vigasztalást. Ezzel a hittel és reménységgel vegyetek most búcsút tőle mindnyájan. Hívó szívú édesanyja, imádságos lelkű nagyanyja, templomos édesapja hadd találjon új erőforrást Isten teremő Igéjében.

Emlékét zárjátok szívetekbe. Az Ige szavát szívleljétek meg: Emlékezzél meg a te Teremtődről; emlékezz meg Jézus Krisztus szaváról, melyben azt ígérte: „elmegek, hogy helyet készítek néktek, s ha majd helyet készítek néktek, ismét eljövök, hogy magamhoz vegyelek titeket”! Ha a teremő és megváltó Istenre emlékezünk, akkor elhunyt szeretteink felől vigasztalni fog az a tudat, hogy „már biztos rébe tért meg, kit bús szélvész hányt s vetett”, mert Krisztus érette is lehajolt, mert Krisztus érette is drága vérét ontotta. Akik a Krisztus Jézusban haltak meg, azokat az Atya hajlékából „számkivetni nem fogja soha senki”.

Hitünk teljes bizalmával reménykedjünk mindnyájan a teremő Isten szeretetében, a megváltó Isten kegyelmében, és ebben a hívő bizalomban, ebben a biztos hitben mondjuk szívünkben mindnyájan a hagyományos búcsút: Isten vele, Isten velünk! Ámen.

Vékony Mihály

Temetési prédikáció

Alapige: Lukács 2,29

Az életnek különböző megnyilvánulásai vannak, melyeket az ember vagy örömmel, vagy bánattal hordoz. Ha a magunk életét nézzük, akkor is láthatjuk, hogy minden örömmel van árnyéka és van bánata. Ennyit bárki elmondhat az életről, még a nem keresztyén ember is. A hívő ember azonban a fentiekén kívül hozzá tudja tenni: az öröm is, a bánat is mind-mind Isten akaratából van. Isten engem ezek által akar nevelni, így akar tanítani és hitemben megerősíteni. A hívő ember ezt nagyon jól tudja, ezért ha öröm éri, Istennek ad hálát; ha fájdalom vagy bánat száll reá, Istentől kér erőt ezek elhordozására. Jöjjetek, testvéreim, akik fájdalommal álljuk most körül kedves testvérünknek, a hűséges férjnek, a szerető édesapának, a buzgó gyülekezeti tagnak a koporsóját, emeljük fel lelki szemeinket Istenhez, és kérjünk tőle vigasztalást. Hallgassuk meg, hogy mit mond nekünk ebben a fájdalmas pillanatban az Úr szent Igéje által.

„Mostan bocsátod el, Uram, a te szolgádat.”

Elbocsátani azt szoktuk, akit megfogadtunk szolgáltni, akire rábízunk egy feladatot, és akit, miután eleget tett annak, elbocsátjuk a szolgálatból, akit a jól vagy a rosszul végzett munka után engedünk hazatérni.

Az embert Isten akkor állította munkába, amikor megteremtette. Beállította a teremtett mindenségbe, hogy neki szolgáljon. Természetes tehát, hogy csak Isten bocsáthatja el, mentheti fel gyermekét az alól a szolgálat alól, amivel megbízta. Szeretett testvérünk koporsójánál ezt kell látnunk nekünk is. Őt is Isten állította bele a nagy munkába, az élet védelmére és szolgálatára. Beállította, hogy neki szolgáljon. És az Istennek való szolgálat által nekünk is szolgált. Valamennyien tudjuk, testvéreim, hogy milyen buzgón végezte szolgálatát. Milyen hűségesen tudott szolgálni Istennek azáltal, hogy gyermekeinek szerető édesapja, feleségének hű hitvese volt. Milyen fáradhatatlanul szolgált Istennek, amikor közöttünk Józsuéként napról napra bizonyágot tett: „Én és az én házam az Úrnak szolgálunk.” De elérkezett az idő, amikor Isten jónak látta, hogy hű szolgáját elbocsássa. Elérkezettnek látta az időt, hogy szeretett testvérünk a sok fáradtság után megpihenjen. Nekünk ezt kell látnunk! Bár igaz, hogy ti is, gyászoló szerettei, mi is, a gyülekezet többi tagjai, jobban szeretjük volna, ha még közöttünk marad. De Isten útjai kifürkészhetetlenek. Ő jobban tudja, hogy mikor kell elnyerje a mi szolgálatunk a maga jutalmát. Nekünk nincs más mit tennünk, mint hogy békével mondjuk az Ige szavaival: Most bocsátd el, Uram, a te szolgádat. A te szolgádat, Uram, azt, aki egész életét neked szentelte, aki egész életében arra törekedett, hogy téged minél jobban megismerjen, hogy így a te szolgálatodnak minél jobban eleget tudjon tenni.

Nagy reformátorunk, Kálvin azt mondja, hogy az emberi élet legfőbb célja Isten megismerése és másokkal való megismertetése. Szeretett testvérünk ezt a célt, az élet legfőbb célját igyekezett elérni. Számára tényleg életkérdés volt, hogy Istent igazán megismerje. Mindnyájan tudjuk, hogy milyen szorgalmasan látogatta az istentiszteleteket, hogy miként igyekezett megragadni minden alkalmat, amikor Isten közelségébe juthat. De ő, aki annyira vágyakozott Istenhez, minden alkalmat felhasznált arra, hogy nekünk is bizonyágot tehesen mennyei Urunkról. A bizonyágtételnek ez a munkája, a gyülekezetben végzett áldott szolgálata mindnyájunk számára példaadás volt. Példaadás arra, hogy miként kell másokat is elvezetni Isten megismerésére.

„Mostan bocsátd el, Uram, a te szolgádat a te beszéded szerint.”

Mit jelent felolvasott Igénk e pár szava: „a te beszéded szerint”? Egyáltalán mi is az Isten beszéde? A legegyszerűbb felelet erre a kérdésre az, hogy Isten beszéde mindaz, ami a Szentírásban, mind a Ó-, mind az Újszövetségben előttünk áll. Isten beszéde az, ami akkor hangzott el, amikor Isten a bűn miatt elbocsátotta, kiűzte az embert a paradicsomból: „Ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod és az ő magva között: az neked fejedre tapos, te pedig annak sarkát mardosod” (1Móz 3,15).

Igen, ez Isten beszéde volt. És mennyire beteljesedett! Az embernek egész életében tényleg a „kígyó magja”, a bűn ellen kell harcolnia. De Isten Igéje az is, ami az Újszövetségben így hangzik felénk: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő megszületett Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” Ennek a beszédnek az első fele betelt. Isten nekünk adta szent Fiát, a Jézus Krisztust, mert „úgy szeretett minket”. Miért kételkednénk tehát abban, hogy Isten beszédének a második fele is beteljesedik: „hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen”. Milyen közel jön most már hozzánk a felolvasott Igében ez a rész: „a te beszéded szerint”. Ez azt jelenti, hogy Isten elbocsátja az ő szolgáját a földi munkájából, a Jézus Krisztusban megjelent kegyelem szerint. Elbocsátja és egyben hazahívja annak az ígéretnek jegyében, hogy ha valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Azt kell látnunk, hogy szeretett testvérünk, aki egész életét az Istennek való szolgálatban töltötte el, most nem a halál martaléka lett, hanem őt Isten bocsátotta el, mint hű szolgát az ő beszéde szerint, a Jézus Krisztusban megjelent kegyelmének jegyében. Ez a kegyelem pedig az, hogy Isten az ő választottait részelteti abban az ajándékban, amit Jézus Krisztus szerzett nekünk a keresztfán azáltal, hogy bűneinket elvette és minket az örök élet örököséivé tett.

Az Ige így folytatódik tovább: „békességben”.

Ki szokott békességben elmenni? Kit szoktak békességben elbocsátani? Azt, aki hűen végzi szolgálatát. Amikor betölti az embert az a tudat, hogy a rábízott feladatnak igyekezett eleget tenni, akkor az ember békességet és megnyugvást érez. A felolvasott Ige egy közismert bibliai történet része, mely arról szól, hogy Simeonnak megígéri az Isten, hogy nem hal meg addig, amíg a megszületett Jézus Krisztust meg nem látja. Az ígéret betölt. Simeon minden óhajtása, vágya beteljesedett. Aki egy élet szolgálata után Istenhez tér, az is ilyen kielégülést érezhet. Az olyan ember, aki egész életében hűségesen szolgált, békességgel, tiszta lelkiismerettel siet haza. Aki ilyen bizakodva tudja átlépni Isten országának küszöbét, az elnyerte a legnagyobb ajándékot: Isten békéjét. Ennek a békességnek alapja az, hogy Jézus Krisztus rólunk minden kárhóztatást elvett, hogy így meg tudjunk állni Isten színe előtt, aki mindnyájunkat haza vár. Ez volt elhunyt testvérünk békességének az alapja, és ez kell hogy legyen a mi békességünk forrása és értelme is.

Akit elbocsátanak, az elindul és megérkezik. Akit Isten bocsát el a földi élet szolgálatából, az hazaérkezik, oda, „hol készen vár a hely, hol bűnnek nincs szava s a szív békére lel”. Ez a hit töltsön be most bennünket is, és ebből nyerjünk vigasztalást. Ámen.